Interreligious Symposium on

Community Resilience

Religious Leadership for Resilient Communities

SYMPOSIUM PROCEEDINGS

22 August 2019

Hector Kobbekaduwa Agrarian Research and Training Institute, Colombo.

Funded by

Administered by

Implementation by

Academic Partner

Sarvodaya

RESILIENCE

Small & Might Grants Program funded by the

U.S. Embassy Colombo

PILLERS OF RESILIENCE

Capacity Building of Religious Leaders on
Community Resilience

Interreligious Symposium on

Community Resilience

Religious Leadership for Resilient Communities

22 August 2019

Hector Kobbekaduwa Agrarian Research and Training Institute,
Colombo.

SYMPOSIUM PROCEEDINGS

The Pillars of Resilience Project

Funded by
Small & Mighty Grants Program of
The U.S. Embassy Colombo

Administered through
Sarvodaya

Implemented by
Resilience Research, Training and Consulting
in collaboration with
The Disaster Preparedness and Response Division of the Ministry of Health and
The Disaster Management Center of the Ministry of Disaster Management

Academic Partner
Buddhist and Pali University of Sri Lanka, Homagama

© Resilience Research, Training and Consulting

ISBN: 978-624-5049-09-7

Print
2019 August

The Pillars of Resilience Project is funded by the Small & Mighty Grants Program of The U.S. Embassy Colombo, administered through Sarvodaya, implemented by Resilience Research, Training and Consulting in collaboration with the Disaster Preparedness and Response Division of the Ministry of Health and the Disaster Management Center of the Ministry of Disaster Management. The Academic Partner of the Interreligious Symposium on Community Resilience is the Buddhist and Pali University of Sri Lanka.

Editor in Chief

Dr. Novil Wijesekara

Co -Editors

Prof. Samantha Ilangakoon, Dean, Faculty of Buddhist Studies

Senior Lecturer, Ven. Aluthgama Wimalarathana Thero, Department of Buddhist Culture

Senior Lecturer, Ven. Omalpe Somananda Thero, Department of Buddhist Culture

Forward

Religious leaders play a critical role in promoting community resilience. During challenges faced by communities such as disasters ,emergencies, conflict and crisis, religious leaders, religious communities and religious organizations, not only help communities to cope with them, but also to bounce back to normalcy. Further, religious leaders could shape the way communities perceive challenges and change.

The Pillars of Resilience Project funded by the Small & Mighty Grants Program of The U.S. Embassy Colombo, administered through Sarvodaya, implemented by Resilience Research, Training and Consulting in collaboration with the Disaster Preparedness and Response Division of the Ministry of Health and the Disaster Management Center of the Ministry of Disaster Management is aimed at building the capacity of religious leaders on Community Resilience.

Under this project, we were able to train 207 religious leaders from all major faiths of Sri Lanka at six locations through one day workshops. This symposium book is produced with the contributions from guest writers as well as participants who completed the Pillars of Resilience training to be shared during the Interreligious Symposium on Community Resilience on 22.08.2019 in the Hector Kobbekaduwa Agrarian Research and Training Institute in Colombo. The contributions of the Buddhist and Pali University of Sri Lanka in organizing this symposium as well as publishing this Symposium Proceedings is greatly appreciated. We would also like to thank all the writers for their valuable contributions.

Dr. Novil Wijesekara
MBBS, MSc (Com. Med), MSc (Disaster Mgt.), MD (Com. Med)
Resilience Hub
Resilience Research, Training and Consulting
194, Koskanaththa Road, Mampe, Piliyandala.
www.resilience.lk
novil.wijesekara@gmail.com
1089-895-071, 149-709-0112, 160-160-0113

Table of Contents

No.	Title	Page
1	The Role of Religious Leaders in Disastrous Events Prof. Samantha Ilangakoon	1
2	පරිසර සංරක්ෂණය හා ආපදා වළක්වා ගැනීම; බෞද්ධ පිළිවෙත පිළිබඳ සංක්ෂිප්ත සමාලෝචනයක් ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය අලුත්ගම විමලරතන හිමි	5
3	Environmental Preservation and Disaster Prevention: A Brief Survey of the Buddhist View Senior Lecturer Rev. Aluthgama Wimalarathana Thero	13
4	සමාජ කැරලිකාරීත්වය (ගැටුම්) හෙවත් දශ්‍යුකීලය ඉවත් කිරීමෙහි ලා කූටදන්ත සූත්‍රයෙන් ලද හැකි දායකත්වය පූජ්‍ය ඕමල්පේ සෝමානන්ද හිමි	14
5	Role of Religious Leaders in Promoting Community Resilience - A Biblical Perspective Pastor Delbert Pearman	25
6	Role of religious institutions in building resilient communities Aslam Saja, Yasir Javid	28
7	Local Faith Community (LFC) Children and Youths As Catalysts for Disaster Resilience: Experience Sharing from Pathfinders in Indonesia Kyriakos Ersantukides Erlan	33
8	Disaster Management according to Hindu way of Life Swami Aksharatmananda	41
9	The Root Cause of Environmental Crises B K Brijmohan	44
10	Islam and Unity in Diversity Ash-Shaikh Muhammad Azhari Muhammad Ziyard (Ar-Rilwani)	48
11	Making Your Place of Worship Better Prepared Against a Terrorist Attack Dr. Novil Wijesekara	52
12	බුදුදහමේ අවධාරිත දැහැමි රාජ්‍ය සංකල්පය තුළින් ප්‍රකට වන ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය පූජ්‍ය හිඟුරේ විමලදස්සි හිමි	57
13	ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය ප්‍රවර්ධනයෙහිලා වැදගත් වන බෞද්ධාගමික ඉගැන්වීම් පූජ්‍ය ජූලංගැටේ නන්දසාර හිමි	65
14	ගැටුම් නිරාකරණයෙහිලා බුදුදහමින් ලැබෙන පිටුබලය. පූජ්‍ය පොද්දල්ගොඩ සීවලී හිමි	74
15	ආපදා, හදිසි තත්ත්ව,අර්බුද සහ ගැටුම්වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීමේදී ආගමික නායකත්වය වැදගත්කම පූජ්‍ය කිරල්දෙණියේ සුධම්මානන්ද හිමි	83
16	ආපදා - නොදුටු පැතිකඩ බී. කේ. එස්. රුවන්වැල්ල	85
17	ආපදා කළමනාකරණයෙහිලා සිගාලෝවාද සූත්‍රයෙහි අදාළත්වය පූජ්‍ය හබරත්තවල සුබෝධි හිමි	89
18	ආපදා අවස්ථාවකදී ආගමික නායකයන්ගේ වගකීම කෙබඳු ද ? පූජ්‍ය තෝරකොළයායේ පඤ්ඤාසාර හිමි	91

Guest Article

The Role of Religious Leaders in Disastrous Events

Prof. Samantha Ilangakoon[1]
[1]Dean, Faculty of Buddhist Studies, Buddhist and Pali University of Sri Lanka
Correspondence: ilangasamanta@yahoo.com

Abstract

Seven dimensions of religions which explain different types of roles in religions at the social and cultural levels have been identified. The positive involvement of religious personalities in the development of this life and after has been recognized. Though modern man expects rational answers for the cause of disasters, the religious explanations are still valid in common man's life. The role of religion in disastrous events cannot be undermined. Almost all institutionalized religions' survival bases on the number of followers that is the social capital. Therefore, religions have teachings to help others especially in need. The concept of 'other' plays an important role in all religious teachings. The otherness is similar to me is the key idea behind that. So the other should be protected and respected. As a traditional system of knowledge, religious teachings can be productively and constructively used to solve problems of modernity. This paper urges religious leaders who hold the position of social healers to continue as mediators to solve disastrous problems of this life and after life of this innocent being.

Keywords: Role of religious leaders, disasters, disastrous events, social capital, otherness

Ninian Smart, an eminent scholar in Religious Studies once introduced seven dimensions of religions which explain different types of roles in religions at the social and cultural levels. One of the most important dimensions of those is the secular and profane dimension that demands the balanced life style of a particular religious follower. This dimension

further confirms the positive involvement of religious personalities for the development of this life and after life. In the past when man experienced disasters either as natural or man created there was no other ways except religion to justify or understand causes behind them. Thus ancient man found causes for disasters based on faiths and believes. After an earthquake or a land slide the consoled themselves thinking they had occurred due to their faults and had been punished by divinity. They were content with those faith based interpretations. Now modern man expects rational based answers for disasters. Anyway religious interpretations are still valuable to make up their minds and to create the normalcy. A Buddhist may think such a trauma as a result of past *kamma* and confirm of not doing unwholesome deeds in future. A Hindu may try to make up mind thinking of the fate. A Muslim or a Christian may consider of will of God. Then the life may restart again. Firstly they were ready to accept disasters, calamities and conflicts are as natural and secondly aftermath of such events they could manage them using religious teachings and believes.

Karl Marks defined religion as the opium of the people. This has been met with hundreds of critics. For my understanding this is what exactly the religion did during early stages of capitalism. I we take the whole definition into account Marks talked about the pragmatic value of religion for the hope of people as they lost every hopes due to labour exploitation, discrimination and alienation. It was religion, the only social institution that helped people to make their lives and regained the loss of happiness. The religious place allowed the suppressed people to have a sigh. Religion was the heart of a heartless world. Religion is the soul of a soulless world. In this way religion helped people to console and create hopes for future. Even today this has not been changed much. In a society where everything is measured and valued on capital, religion talks about humanity and ethics. Thus religious contribution for social welfare, happiness, integration and intervention can be commended.

Almost all institutionalized religions' survival bases on the number of followers that is the social capital. Therefore religions have teachings to help others especially in need. Religious founders also exemplary had shown the relevance of altruistic behaviours in the context of society. In fact religious founders were born in this world during disastrous situations. The Buddha found man's main problem as suffering. For theistic religions man has committed the original sin and consequently in a stage of disaster. According to

Hinduism all Avataras of Vishnu appear in this world when there is a calamity either in the society or environment. If we follow the biographies of those religious leaders we have to help others especially in needy disastrous times.

The concept of ‘other’ plays an important role in all religious teachings. The otherness is similar to me is the key idea behind that. So the other should be protected and respected. This concept gives a multiple ideas as the other could be any being or thing. This is further reflected by the ethical theory of Golden Rule. It can be used as the basis of social service. The Buddhist moral principle of Golden rule is that “one should treat others in exactly the same way as one treats oneself”. Among the five pillars of Islam Zakat or giving practice show the importance of accepting the other. Being generous is a mandatory moral in Islam as it believes each depends on the other.

As a traditional system of knowledge, religious teachings can be productively and constructively used to solve problems of modernity. As religious founders are no more the responsibility inevitably goes to religious leaders. Religious leaders in the forms of a monk, moulavi, kurukkal or clergy can continue this service further as the situation has become bad to worse during the last two decade. Finally I would like to urge religious leaders who hold the position of social healers to continue as mediators to solve disastrous problems of this life and after life of this innocent being.

References:

- Smart, Ninian (1968). Secular Education and the Logic of Religion. New York: Humanities Press. ISBN 978-0-571-08284-1.
- Rennie, Bryan S. "The View of the Invisible World: Ninian Smart's Analysis of the Dimensions of Religion and of Religious Experience" (PDF). Westminster. ATLAS.
- Marx, K. 1976. Introduction to A Contribution to the Critique of Hegel's Philosophy of Right. Collected Works, v. 3. New York.
- Coleman, T. (2011). "Avatāra". Oxford Bibliographies Online: Hinduism. doi:10.1093/obo/9780195399318-0009
- Dhammapada Verse 129

- Benda-Beckmann, Franz von (2007). Social security between past and future: Ambonese networks of care and support. LIT Verlag, Münster. p. 167. ISBN 978-3-8258-0718-4. Zakat literally means 'that which purifies'. It is a form of sacrifice which purifies worldly goods from their worldly and sometimes impure means of acquisition, and which, according to God's wish, must be channeled towards the community.

Guest Article

පරිසර සංරක්‍ෂණය හා ආපදා වළක්වා ගැනීම; බෞද්ධ පිළිවෙත පිළිබඳ සංක්‍ෂිප්ත සමාලෝචනයක්

ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය අලුත්ගම විමලරතන හිමි[1]

[1]බෞද්ධ සංස්කෘතිය අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ලංකා බෞද්ධ හා පාලි විශ්වවිද්‍යාලය

සංවාද : aluthgamaw@bpu.ac.lk

සාර සංක්ෂේපය

මිනිසා සහ පරිසරය අතර ඇත්තේ සංකීර්ණ සහ සමීප සබැඳියාවකි. පරිසරයේ ක්‍රියාකාරිත්වය සියුම්ව සහ පිරිසිඳ දුටු උතුම් ගුරුවරයෙක් ලෙස ලෙස සැලකෙන බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දහම පරිසරය සමග ඉතා සමීපව බැඳී ඇත. පරිසරයේ සුන්දර භාවයත්, පරිසරය හා සමීපව ජීවත්වීමේ වැදගත් කමත්, පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා මිනිසා සතුව පවතින වගකීමත් පිළිබඳ බෞද්ධ පිළිවෙත, සූත්‍ර සහ වෙනත් මූලාශ්‍රය ඇසුරෙන් මෙහිලා සමාලෝචනය කෙරේ. තවද පරිසරය සහ මිනිසා අතර ඇතිවන අන්තර් ක්‍රියා හේතුකොටගෙන ඇතිවන ආපදා අවම කර ගැනීම සඳහා බුදුරදුන් සහ බුද්ධශ්‍රාවකයන් වහන්දසේලා අනුදැන වදාළ ධනාත්මක සහ පරිසර හිතකාමී ප්‍රවේශයද මෙමගින් සාකච්ඡාවට බඳුන්කෙරේ.

ප්‍රමුඛ පදඃ පරිසර සංරක්ෂණය, ආපදා, ආපදා වළක්වා ගැනීම, බුදුදහම සහ පරිසරය

හැඳින්වීම

අප ජීවත්වන වටපිටාව පරිසරයයි. මිනිසා වනාහි පරිසරයේ එක් අංගයක් පමණි. මිනිසාට පරිසරයෙන් තොර හුදකලා පැවැත්මක් නැත. පරිසරය ලෙහෙසියෙන් නිර්වචනය කළ නොහැකි විවිධ අංගයන්ගෙන් එකිනෙකට සම්බන්ධ වූ සංකීර්ණ පද්ධතියකි. එය පරිසර පද්ධතිය නමින් හැඳින්වේ. පරිසරය පිළිබඳ හදාරන විද්‍යාව පරිසර විද්‍යාව යි. විද්‍යාවට අනුව මිනිසා ඇතුළු ජීවීන්, වෘක්ෂලතා, ගංගා, ඇළ දොළ, කඳු හෙල්, ග්‍රහ තාරකා ආදී සියල්ල පරිසර පද්ධතියේ අංගයෝ ය. අප ජීවත්වන අවට පරිසරය සකස් වී ඇත්තේ මෙකී සියලු අංගයන්ගේ සමවායයේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි. (බුදුසමය හා පරිසරය, පි.19.) ‘Environment’ has been defined as ‘the aggregate of all the external conditions and influences affecting the life and development of an organism’(International Encyclopedia of the Social science, p.91) ‘Environment is everything around us’, i.e., people the atmosphere, the soil, plants and animals. They affect us and we affect them jointly we affect the environment. It means that ‘Man’ is the central object around whom everything revolves. ‘All the physical, social and cultural factors and

conditions influencing the growth and well-being of an organism of account organism or group of organisms are environment'(Environment and man, p.2.) 'One's surroundings or external circumstances collectively are called environment'(The New International Webster's Comprehensive Dictionary of the English Language, p.425.)

භූගෝල විද්‍යාවට අනුව පරිසරය ප්‍රධාන කොටස් දෙකකින් යුක්තය. එනම් භෞතික පරිසරය හා සංස්කෘතික පරිසර යනුවෙනි. භෞතික පරිසරය යනු මිනිසාගේ ආයාසයකින් තොරව ස්වභාවිකව හටගත් කඳු හෙල්, ගිරි සිඛර, ගංගා ඇළ දොළ, වනාන්තර, ජීවීන් ආදියයි. සංස්කෘතික පරිසරය යනු මිනිසා විසින් මිනිසා ඇතුළු ජීවීන් විසින් වෙනස් කරන ලද ජනාවාස, නගර, ගේ දොර, වතු, මංමාවත්, ඇළ දොළ ආදී දේය. (බුදුසමය හා පරිසරය, පි.19.) ඒ අනුව ස්වාභාවික පරිසරය යනු සංරක්‍ෂණය කළ යුතු ආරක්ෂා කළ යුතු වස්තුවක් බවත් එය හෝ විනාශ කිරීම මිනිසා ඇතුලු සියලු සත්ව ප්‍රජාවටම මෙන්ම ජෛව විවිධත්වයට බරපතල හානිකර තත්ත්වයක් බව මේ අනුව පැහැදිලිය. පරිසරයට වැඩිම හානි පමුණුවන්නේ මිනිස් සත්ත්වයාය. එය සාවද්‍ය ක්‍රියාවක් වන හෙයින් ඒ බව වටහාගෙන පරිසරය යනු මිනිසා ඇතුලු සියලු සත්ව ප්‍රජාවටම ලැබුණු උත්තරීතර සම්පතක් ලෙස සලකා කටයුතු කිරීමට වගබලා ගත යුතුය.

පරිසර සංරක්‍ෂණය (Environmental Preservation)

භෞතික පරිසරය වූ කලී මනුෂ්‍ය වර්ගයා සතු උත්තම දායාදයෙකි. මානව වර්ගයාගේ යහ පැවැත්මට අත්‍යවශ්‍ය වූ විවිධ ශක්තීන්ගෙන් පිරිපුන්, සැකැස්මෙන් සහ ක්‍රියාකාරිත්වයෙන් විවිධ වූ විචිත්‍ර වූ සුන්දර වූ එය සොබාදහමේ විස්මිත නිමැවුමකි. මානව ජීවිතය හා සංස්කෘතිය පරිසරය විසින් නන් අයුරින් පෝෂණය කරනු ලැබේ. හැඩගස්වනු ලැබේ. අප විසින් එය අවශ්‍යයෙන්ම රැකගතයුතුය. ඒ කෙරෙහි බැතිමත් සුහද ආකල්පයක් දැරිය යුතුය. (බුදුදහම හා පරිසරය, පි.1.) තමාට සාපේක්‍ෂව අනික දැ පවතින්නේය යන මාන්නක්කාර උඩඟු සිතුවිලි සිත්තම ඔහු තම කරමත තබාගෙන නරි නාටක රඟ දක්වන්නේ මහත් උජාරුවෙනි. ලෝකයට නම් මෙය අපලයක්මය. සඵලයක් නොවන්නේය. හීනමානාධික ලෝක ප්‍රජාව විද්‍යාව පෙරට දමා තමන් අද්භූත මැවුම්කරුවන් වශයෙන් අනිත් අසරණ ජනයන්ගේ කන් අඩි පුපුරුවමින් ඔවුන් හමුවේ බෙරිහන් දෙති. එසේ කොට මුළු වායුගෝලයට ම රිදවන්නෝය. ඒ අනුව පෘථිවි ගෝලයම විඳවන්නේය. ඔවුහු ජලගෝලයටම විෂ කවන්නෝය. ඒ අනුව මේ සුනිල් ගෝලයම නරකාදියක් වනු වැළැක්විය නොහැක්කේය. සංවර්ධනය, අභිවර්ධනය, ප්‍රතිසංවර්ධනය,අභිසංස්කරණය, අභිගමනය නොනිමි මාර්ගයක බරසාර සැලසුම් යොදා ගෙන ඉදිරියට යන්නේ මොන දීපංකර්රේකට දැයි අපි නොදන්නෙමු. අප මව හා සරි පරිසරය නසා ගෙන යන ගමනේ කෙළවර නැවත නැවත දිවි නසා ගැනීමක් වනුද දැකිය. මේ මහා අභිගමනය අවසානයේ මුළු පරිසරයම මම්කරණය කරවනු ඇත්තේය. (ජලය පරිසරය මිනිසා සහ බුදුදහම පි. 11.) විද්‍යාවේ හා තාක්‍ෂණයේ දියුණුව උපයෝගී කරගෙන මිනිස්සු පොළෝ ගැබ තුළ මෙතෙක් රැස් වී තිබුණු ලෝහ වර්ග, ඛනිජ ද්‍රව්‍ය, ඉන්ධන යළි මිනිසාට දැක ගැනීමට හෝ ඉඩ නොතබා

පරිභෝග කර අවසන් කර දමමින් සිටිති. අනාගත පරම්පරාවල ප්‍රයෝජනය සඳහා කෘතිම දෑ අමුතුවෙන් තැනීමට සිදුවෙයි. මේ විනාශකාරී ක්‍රියාවලියේදී මුහුද, ගංගා, ජලය, පස හා වාතය මිනිස් පරිහරණයට නුසුදුසු තරමට දූෂණය වීමෙන් කෑම-බීම පමණක් නොව මුළු ජීව ලෝකයම අනතුරට මුහුණ දී සිටී. ඇතැම් ගස් වැල් හා සතුන් වඳ වී ගොස් අවසන්ය. ඇතැම් ගස් වැල් හා සතුන් නුදුරු අනාගතයේදී වඳ වී යන තර්ජනයට ලක්ව තිබේ. (මුල් බුදුසමයෙන් හෙළිවන බෞද්ධ ආර්ථික දර්ශනය, පි.2.) බොහෝවිට ජීවීන්ට මාරකයක් වනු ඇත්තේ පරිසරය මරාගෙන උපදින මේ අභිවර්ධනය විය හැක්කේය. සංවේදී ශාඛයෝ පරිසරය හැර යනු ඇත්තාහ. අභිවර්ධනයේ, අභිගමනයේ නාමයෙන් ලෝකය උණුසුම් වී තිබෙන කාන්තාර තව තවත් ව්‍යාප්ත වී නව කාන්තාර ප්‍රදේශ බිහිවනු ඇත්තේය. උල්පත් සිඳී ගොස් වනාන්තර වියලී යනු ඇත්තේය. මහා සාගත වසංගත ලෝකය මඩින්නට හිස ඔසවනු ඇත්තේය. ඒ අනුව මහා සාගත ස්වභාවධර්මයට සාපේක්ෂකය. එසේම වසංගත ද ස්වභාවධර්මයට සාපේක්ෂකය. මිනිසුන් ට සාපේක්ෂව කිසිවක් නොපිළිසිඳෙනු ඇත. මිනිසුන් අනෙක් දැයට සාපේක්ෂව තමාට අයිති කොටස් භාරගත යුතුය. විඳවීම, තැවීම ලෙසම සතුටු ද සාපේක්ෂකය. විමසිල්ලක් ඇහිල්ලක් බැලිල්ලක් නැති අත්තනෝමතික අභිවර්ධනය ආණ්ඩු මට්ටු කරන්නට පරිසර බලවේග කිසිවිටෙක පසු නොබානු ඇත. පරිසර සම්පත් කාබාසිනියා කරමින් පණගැන්වෙන දියුණුව සීමාව ඉක්මවා යන්නක් බව බොහෝ විට නැගෙන විවේචනයකි. (ජලය පරිසරය මිනිසා සහ බුදුදහම, 11-12.පිටු.) අධික ජනගහනය, නාගරීකරණය හා තාක්ෂණික දියුණුව පාදක කොටගත් කාර්මීකරණයේ අනිසි ඵලයක් වශයෙන් ඉතා වේගවත් ලෙසත් බියජනක ලෙසත්, පෘථිවිය මනුෂ්‍ය වාසයට නුසුදුසු ස්ථානයක් බවට පෙරළී ගෙන එතැයි දැන් නන්දෙසින් හඬ නගනු ඇසෙයි. භෞතික පරිසරය දූෂණය වීමේ හා එහි ස්වභාවික බව විනාශ වීමේද භයානක තර්ජනයකට මුහුණ පා සිටින මෙවන් අවදියෙක ආගමික උතුමන් ගේ ජීවිතය ඇසුරින් හා දේශනාවන් ඇසුරින් එම විපතින් අත්මිදෙණු පිණිස කවර මඟපෙන්වීමක් ලැබේ දැයි විමසා බැලීම වැදගත් වේ. වායු දූෂණය, ජල දූෂණය හා පාංශු දූෂණය ද ස්වභාවික තුරුලතාවන් හා තිරිසන් සතුන් විවිධ අතවරයන්ට ලක්වීම හා වැනසී යාම ද ඔස්සේ භෞතික පරිසරයට සිදුවන අනතුර පිළිබඳ මුලුමහත් ලෝකයම තැතිගෙන සිටින මෙවන් අවදියෙක අනේක විධ සම්පත්තියෙන් හා ශක්තීන්ට තෝතැන්නක් වූ ද සොබාදහමේ අසිරිමත් බව හා සොඳුරු බව විසින් අගතැන්පත් වූ ද එම උතුම් දායාදය කෙරෙහි බුදුසිරිතත් බුදුදහමත් තුළින් දක්වා ඇති සුහද ආකල්පය වටහා ගැනීම බෙහෙවින් ප්‍රයෝජනවත් වනු ඇත (බුදුදහම හා පරිසරය, පි.1.) බුදුසමය පාරිසරික සංරක්ෂණය පිළිබඳ නිරන්තරයෙන් අගයයි. විශේෂයෙන්ම පරිසරයේ ඇති සුන්දරත්වය ඒ ආකාරයෙන්ම විඳුමට මිනිසාට හැකියාවක් තිබිය යුතු බව පිළිගන්නා අතර පරිසරය විනාශ කිරීමට කිසි විටෙක අනුබල නොදේ. පරිසරය කෙරෙහි යහපත් ආකල්පකින් හා ගෞරවණීය බවකින් කටයුතු කිරීම අත්‍යවශ්‍ය බව බුදුසමය අවධාරණය කරයි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ජීවිතය සම්පූර්ණ වශයෙන්ම ගෙවී ඇත්තේ ස්වභාවික පරිසරය පදනම් කොටගෙනය. සිද්ධාර්ථ කුමාරෝත්පත්තිය බුද්ධත්වය හා පරිනිර්වාණය යන උතුම් සංසිද්ධීන් සිදුවී ඇත්තේ ස්වභාවික පරිසරය ඇසුරු කොටගෙනය. සැපතක් වූ බුදු උපත සිදුවූයේ පියකරු මල් පලු පල සහිත තුරුලතාවන්ගෙන් සුසැදි ස්වභාවිකව පරිසරයෙහි ආශ්වාදය තුළයි. වායු දූෂණයෙන් ශබ්ද දූෂණයෙන් හා පාංශු දූෂණයෙන් තොර

සොඳුරු පරිසරයක උපත ලද බුදුරජාණන් වහන්සේ එතැන් පටන් අසූ හැවිරිදි ව පිරිනිවන්පාන තුරුම එවන් නිකලැල් පරිසරයම ප්‍රිය කළහ. (බුදුදහම හා පරිසරය, පි.2.) පරිසරය පිළිබඳ බුද්ධ දේශනා අධ්‍යයනය කිරීමේදී එහි වපසරිය කෙබඳුදැයි වටහා ගත හැකිය."බීජං උප්පත්තං සෙට්ඨං වුට්ඨී නිප්පතතං වරං" බීජයෝ උඩ නැගෙන දෙයින් උතුම්ය. වැටෙන දෙයින් වැස්ස උතුම්ය. (සංයුත්තනිකාය, දේවතා සංයුත්තය, වුට්ඨී සූත්‍රය, පි.78.) මෙයින් පැහැදිලි කෙරෙන්නේ ජලය හා වෘක්ෂලතා දී ස්වාභාවික වස්තූන්ගේ වටිනාකමයි. ස්වභාවික පරිසරය මූලික වශයෙන් ජලය හා වෘක්ෂලතා යන අංග දෙක මත පදනම් වන අතර මිනිසාගේ මෙන්ම සියලු සත්ත්වයින්ගේ පැවැත්ම හා සහනය උදෙසා පහසුකම් සලසන මූලිකාංගයෝය. පාරිසරික සමතුලිතතාව ආරක්ෂා කර ගැනීම හා ජෛව විවිධත්වය ආරක්ෂා කරගැනීම පිළිබඳ බුදුසමය මෙහිලා මාර්ගෝපදේශ සපයයි. සූත්‍ර හා විනය යන පිටකද්වය පුරාවට තත් සදුපදේශයෝ දැකගත හැකිය. ඒ අනුව පාරිශුද්ධ ජලය අපවිත්‍ර නොකිරීමත්, වෘක්ෂලතාදියට හානි නොකිරීමත් මිනිසා සතු වගකීමක් බව පෙන්වා දෙන අතර සතාසිව්පාවාගේද ආරක්‍ෂාව සැලසීම අත්‍යන්තයෙන් බැඳී පවතින යුතුකමකි. එසේම මේ සියල්ල තමන්ගේ පැවැත්මට සෘජු දායකත්වය සපයන බව මිනිසා වටහා ගත යුතු බව ද අවධාරණය කරයි. බුදුසමය විශේෂ වශයෙන් පරිසරය හා තමා අතර ඇති සම්බන්ධතාව පිළිබඳ අවබෝධ කරවීමටත් ඒ තුළින් පරිසරය කෙරෙහි දයානුකම්පාවෙන් කටයුතු කිරීමටත් මිනිසා පොළඹවන අතර, ජෛව විවිධත්වයේ වැදගත්කම හා පාරිසරික සමතුලිතතාවය ආරක්ෂා කර ගැනීමේ අවශ්‍යතාව පිළිබඳ ද පූර්ණ අවබෝධයක් ඇතිකරයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ වූ කලී නිසැකවම ඒ සියල්ල පිළිබඳ ගැඹුරු අවබෝධයකින් ක්‍රියා කළ ශ්‍රේෂ්ඨ ශාස්තෘවරයෙකි. උන්වහන්සේ පරිසරය දෙස නිකෙලෙස් ඇසින් බැලූ එහි ඇලුම් කළ එය රැකගන්මට මග පෙන්වූ උතුමෙකැයි කිවයුතුය.(බුදුදහම හා පරිසරය, පි.2.) බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ජීවිතය වැඩි වශයෙන් ගෙවී තිබෙන්නේ ස්වභාවික පරිසරය හා ප්‍රතිබද්ධිතව බව ඉතා පැහැදිළිය. බුද්ධ ජීවිතයේ විවිධ සංසිද්ධීන්, අවස්ථා මෙන්ම පෙළ සාහිත්‍යයේ එන ථෙර ථේරි අපදාන පිළිබඳ අවධානය යොමුකිරීමේදී උන්වහන්සේලා සතු වූ ප්‍රතිපත්තිය හා පරිසරය සංරක්‍ෂණය කෙරෙහි දැක්විය යුතු ආකල්පය කෙබඳුදැයි වටහා ගැනීමට අවැසි මඟ පෙන්වා දෙයි. ඒ අනුව බුද්ධශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා විවිධ අවස්ථාවලදී පරිසරයේ සුන්දරත්වය නික්ලේශීව අගය කළ ආකාරය පෙළ සාහිත්‍යයේ එන දේශනා විමර්ශනය කිරීමෙන් වටහාගත හැකිය.

යදා බලාකා සුචිපණ්ඩරච්ඡදා - කාළස්ස මේඝස්ස භයෙන තජ්ජිතා
පලෙහිතී ආලයමාලයෙසිනී - තදා නදී අජකරණී රමෙති මං

"යම් කලෙක පිවිතුරු සුදු පියාපත් ඇති කෙකිනි කළු මේකුළට බියෙන් තැතිගන්නා ලද්දී සැඟවෙන තැන් සොයන්නී වාසස්ථානය කරා පලායන්නී ද එකල්හි අජකරණී නදිය මා සතුටු කෙරෙයි" (ථෙරථෙරීගාථාපාළි, සප්පක ථෙරගාථා, පි.100.) අජකරණී ගඟ අසබඩ භාවනායෝගීව වැඩ විසූ සප්පක තෙරුන් වහන්සේ ගේ මේ ප්‍රකාශයෙන් පැහැදිලි වන්නේ සුදු පියාපත් ඇති කෙකිනියක් සවස් භාගයේ කළු වළාවන් දැක බියෙන් තැතිගෙන ගඟට ඉහළින් පියාසර කරන ආකාරය තම සිත් අලවන රමණීය දර්ශනයක් වූ ආකාරයයි. එසේම කාළුදායි, වනවච්ච, වංගීස, සුභූති, ගිරිමානන්ද, චූලක, ඒකවිහාරිය මහ රහතන් වහන්සේ මෙන්ම තවත් බොහෝ තෙරුන්

වහන්සේලාගේ අපදාන අධ්‍යයනය කිරීමෙන් පරිසරය කෙරෙහි උන්වහන්සේලා සතුව පැවති නොඇලුම් රසාස්වාද හැඟීම් වටහා ගතහැකි වා සේම පරිසරය කෙරෙහි මිනිසා සතුව පැවතිය යුතු දැක්ම කෙබඳු වියයුතු දැයි හඳුනාගත හැකිය. වනං ඡින්දථ මා රුක්ඛං..., "වනය සිඳිව් එනමුත් වෘක්ෂලතා නොසිඳිව්" (ඛුද්දකනිකාය, ධම්මපදය, 283 ගාථාව) යනුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ පැහැදිලි කොට තිබෙන්නේ ගැඹුරු යථාර්ථයක් සහිත ව කෙලෙස් වනය සිඳීම පිළිබඳවය. එහෙත් මෙහි මතුපිට අදහස ලෙස අපට ගත හැක්කේ වෘක්ෂලතාදිය කැපීමකින් තොරව වනය කැපිය යුතු බවයි. වෘක්ෂලතාදිය කැපීමකින් තොරව වනයක් කපා ඉවත් කළ නොහැකිය. වනය යනු වෘක්ෂලතාදීන්ගේ එකතුවකි. ඒ අනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුබල දෙන්නේ ගස් වැල් ආරක්ෂා කරලීමට විනා ගස් කොළන් කපා ඉවත් කිරීමට නොවේ. වෘක්ෂලතාදිය ආරක්ෂා කිරීම සියලු මිනිසුන්ගේ වගකීම බව මේ අනුව පැහැදිලි කොට තිබේන්නේ එය මිනිසා මෙන්ම සියලු සත්ත්වයින්ගේ පැවැත්ම කෙරෙහි ඍජු බලපෑමක් කරන හෙයිනි. පිරිසිදු ජලය අපවිත්‍ර කිරීම, කුණුරොඩු බැහැර කිරීම, තෘණ සහිත භූමීන් ට අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම විනය විරෝධී ක්‍රියාවන් ලෙස විනය පිඨකයේ පැහැදිළි කොට දක්වා තිබේ. කසළ බැහැර කිරීම පිළිවෙළකට සුදුසු ප්‍රතිපත්තියක් මත පිහිටා පිළිගත් සම්මතයන්ට අනුව සිදු කිරීම හා එතුළින් පාරිසරික හානිය සේම මිනිසාට වන විපත් වලක්වා ගැනීමට ඉඩකඩ තිබෙන බවත් පෙන්වා දෙන අතර පරිසර සංරක්ෂණයේ වැදගත්කම පිළිබඳ මනා අවබෝධයකින් කටයුතු කිරීම සඳහා බුදුසමයෙන් ප්‍රබල මගපෙන්වීමක් සිදු කොට ඇති බව වටහා ගැනීම දුෂ්කර නොවේ. පරිසරය මිනිසා ආරක්ෂා කරයි; පෝෂණය කරයි. වායු දූෂණයෙන්, ජල දූෂණයෙන්, ශබ්ද දූෂණයෙන් හා පාංශු දූෂණයෙන් ද තොර ස්වභාවිකත්වය පිළිබිඹුවන භෞතික පරිසරය නම් මනුෂ්‍ය වර්ගයා සතු උත්තම දායාදයකි. එබැවින් එය රැකගැනීම පිණිස හැකි සෑම අයුරකින්ම ක්‍රියා කිරීම අත්‍යවශ්‍ය කරුණක් වන බවට විවාදයෙක් නැත. බුදුරදුන් වදාළ ධර්ම විනයෙහි පරිසර සංරක්ෂණය පිණිස අගය කලයුතු ආදර්ශයන් හා උපදේශයන් රැසක් දක්නා ලැබෙන්නේය.(බුදුදහම හා පරිසරය,පි.20.) වනරෝප සුත්‍රයේ එන පහත ප්‍රකාශය පරිසර සංරක්ෂණය උදෙසා පුද්ගලයා තුළ අභිප්‍රේණයක් (Motivaton) ඇති කිරීමට උපස්ථම්භක වේ. එය ඓහලෞකික මෙන්ම පාරලෞකික සුභසාධනය පිණිස හේතුවන සද් කාර්යයක් ලෙස දැක්වේ.

ආරාමරෝපා වනරෝපා - යේ ජනා සේතුකාරකා
පපඤ්ච උදපානං ච - යෙ දදන්ති උපස්සයං
තේසං දිවා ච රත්තෝ ච- සදා පුඤ්ඤං පවඩ්ඪති

"මල්පල උයන්වතු වවන්නෝ වෙත් ද, පියවි වන වගා කොට දෙන්නෝ වෙත් ද, ඒ දඬු පාලම් කරවන්නෝ වෙත් ද, යම් කෙනෙක් පැන්හලුත් පැන් පොකුණුත් ආවාසත් දෙද් ද, ඔවුන්ට හැම කල්හි දහවලුත් රැත් පින් වැඩේ".(සංයුත්ත නිකාය, දේවතා සංයුත්තය, වනරෝප සූත්‍රය, පි.60.) ඒ අනුව කවරෙකුට නම් දිවා රාත්‍රී පින් වැඩේ ද ? දහම් හි පිහිටි සිල්වත් වූ කවරෙක් නම් සුගතියට යෙත්දැයි දේවතාවකු විසින් බුදුරදුන්ගෙන් විමසූ කල්හි උන්වහන්සේ දුන් පිළිතුර පරිසර සංරක්ෂණයට ද පෝෂණයට ද අනුබල දෙන්නකි. ඒ අනුව භෞතික පරිසරයෙහි සමතුලිත බව

රකින සුන්දරත්වය ඔප් නංවන විවිධාකාරයෙන් මිනිසාට ප්‍රයෝජනවත් වන ගස් වැල් වැවීම මහා පිංකමක් ලෙස බුදුදහම උගන්වයි.

ආපදා වළක්වා ගැනීම (Disaster Prevention)

ආපදා යනු අනපේක්ෂිත අවස්ථාවක මිනිස් ජීවිත වලට, දේපල හා පරිසරයට බලවත් හානියක් සිදුකරන ව්‍යසනකාරී අවස්ථාවක්.(ආපදා හා ආපදා කළමනාකරණය, පි.15.) ආපදාව යනු විශාල හානියක්, අලාභයක් හෝ විනාශයක් ඇති කරන අනපේක්ෂිත, අභාග්‍ය සම්පන්න සිදුවීමක් (ආපදා කළමණාකරණය, පි. 22.) Disaster is the tragedy of a natural or human-made hazard that negatively affects society or environment. In contemporary academia, disasters are seen as the consequences in inappropriately managed risk. These risks are the product of hazards and vulnerability. A disaster can be defined as any tragic event that may involve at least one victim of circumstance, such as an accident, fire, terrorist attack, or explosion. Disasters are sudden, calamitous event bringing great damage, loss, and destruction and devastation to life and property. (Dissaster Management, p.1.) ආපදාවක් සිදුවීමට පාදක වන කරුණු සැලකිල්ලට ගෙන පහත දැක්වෙන පරිදි ආපදා වර්ගීකරණය කළ හැකිය. ස්වභාවික හේතු මුල් කරගෙන සිදුවන ආපදා සහ මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් සිදුවන ආපදා ලෙස ආපදා මූලික වශයෙන් ප්‍රධාන කොටස් දෙකකට බෙදේ.

ස්වභාවික ආපදා

ස්වභාව ධර්මයේ හැසිරීම සහ විවිධ වෙනස්වීම් පාදක කරගෙන ආපදාවන් සිදුවේ. මෙම ආපදාවන් ප්‍රධාන කොටස් තුනකට බෙදේ.

- භූ කාරක ආපදා
- දේශගුණික ආපදා
- ජෛව විද්‍යාත්මක ආපදා

මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් හේතු කොට ගෙන සිදුවන ආපදා

මෙම ආපදාවලට පදනම් වන මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් වල ස්වභාවය අනුව එය ප්‍රධාන කොටස් තුනකට බෙදේ.

- මිනිසා විසින් හිතාමතා සිදුකරන ආපදා
- මිනිසාගේ හුදෙක් ප්‍රමාද දෝෂ හෝ නොසැලකිල්ල නිසා සිදුවන ආපදා
- මිනිසා විසින් නිමවන ලද විවිධ නිර්මාණයන්ගේ තාක්ෂණයේ ඇති අඩුපාඩු නිසා සිදුවන ආපදා (ආපදා හා ආපදා කළමනාකරණය, 16-17. පිටු.)

විශේෂයෙන්ම හේතුඵල සමවායෙන් ලොව ඇතිවීම්, පැවතීම්, විනාශයන් ඇතුළත් සියලු සංසිද්ධීන් සිදුවන වන බව බෞද්ධ දැක්මයි. ලෝකය නියාමනය කරනු ලබන ප්‍රධාන ධර්මතා පහක් පිළිබඳ බුදුසමයෙහි ඉගැන්වෙයි. එනම් උතු නියාම, බීජ නියාම, කම්ම නියාම, චිත්ත නියාම, ධම්ම නියාම යනුවෙනි. මෙම ධර්මතා මත පදනම් ව ලෝකයේ පැවැත්ම තීරණය වේ. එයට අනුගතව හා අවබෝධයෙන් කටයුතු කිරිම මිනිසා සතු වගකීමක් වන අතර එය ඉක්මවා කිසිවෙකුට ක්‍රියා කළ නොහැක. ආපදා ඇතිවීම සම්බන්ධයෙන්ද බෞද්ධ මූලධර්මමීය ඉගැන්වීම් එලෙසම අදාළ වේ. කෙසේ වුවත් බොහෝ ආපදාවන්ට මූලික හේතුව මිනිස් ක්‍රියාකාරකම්ය. ආපදාවක් ඇතිවීමට ඇති ඉඩකඩ මූලික වශයෙන් හඳුනාගෙන එය වළක්වා ගැනීමට අවශ්‍ය පියවර ගැනීමයි වඩා උචිත බව බොදු පිළිගැනීමයි. නූතන සමාජය පාරිසරික සහකම්පනය තොරව කටයුතු කරනු දැකිය හැකිය. එය හානිකර තත්ත්වයකි. පරිසරය සම්බන්ධයෙන් සහකම්පනයෙන් කටයුතු කිරීමේ වැදගත්කම හා අවශ්‍යතාව පිළිබඳ අතීත ලාංකේය ජන සමාජයෙන් පාඩම් උගත හැකි අවස්ථා රැසක් හමුවේ. පහත කවියෙන් ජන කවියා ඉදිරිපත් කිරීමට උත්සහ ගෙන ඇත්තේ ආපාදා වලක්වා ගැනීම පිණිස සත්ත්ව සන්නිවේදනයේ වැදගත්කම පිළිබඳ මූලික සංකල්පයකි.

කුකුළා නැති ගෙදර එළිවෙනවා නොදැනේ
හරකා නැති ගෙදර රෑ වෙනවා නොදැනේ
බල්ලා නැති ගෙදර හොරු එනවා නොදැනේ
අම්මා නැති ගෙදර බත් ඇතුවා නොදැනේ

මෙහි මුල් පැදි පේළි තුනෙන් දක්වන්නේ පරිසරය කෙරෙහි දැක්විය යුතු සංවේදී ආකල්පයයි. එසේම මිනිසා හා පරිසරය අතර දුරාතීතයේ සිට පැවති අවියෝජනීය බැඳීම හා ඉන් ලැබූ ප්‍රතිඵල පිළිබඳ තහවුරු කෙරෙන කදිම අවස්ථාවක් ලෙස ද සඳහන් කළ හැකියි. 2004 දී ඇතිවූ සුනාමි ව්‍යසනයෙන් මුහුද ආසන්න වන භූමිවල ජීවත් වූ සතුන්ගේ ජීවිත ආරක්ෂා වූයේ පාරිසරික සංසිද්ධීන්ට තත් සත්වයින් දක්වන ලද සංවේදී ප්‍රතිචාරය හා ඊට අනුරූපව ක්‍රියාත්මක වූ නිසාය. අතීත ජන සමාජයේ විසූ මිනිසා සත්වයින් හා සමීපව සබඳතා ගොඩනගා ගෙන ඔවුන්ගෙන් ලැබෙන පණිවිඩය ට නිසි ප්‍රතිචාර දක්වමින් තමන්ට එළඹෙන්නට තිබෙන හානිකර ආපදා හා ව්‍යසන තත්ත්වයන් වළක්වා ගැනීමට අවැසි පියවර ගත් බව පෙනේ. මිනිසා හැමවිටම පරිසරය හා සංවේදීව, පරිසරය පිළිබඳව යහ ආකල්පයක් පවත්වාගෙන යන්නේ නම් පරිසරය ආශ්‍රිතව ජීවත් වන සතා සීපාවාගෙන් මෙන්ම වෘක්ෂලතා ආදීයෙන් යහපත් ප්‍රතිචාර ලබා ගත හැකිය. අතීත ලාංකේය ජන සමාජය බෞද්ධ සංස්කෘතියෙන් පෝෂණය ලබමින් බුදුදහමේ ඉගැන්වෙන පරිසර සංරක්ෂණය පිළිබඳ සංකල්ප අවශෝෂණය කොටගෙන පාරිසරික ශික්ෂණයක් ලබා තිබූ බව පෙනේ. වෘක්ෂලතා සහ ජීවීන් සමඟ ගොඩනගා ගත යුතු අන්‍යෝන්‍ය සබඳතාවේ වැදගත්කම පිළිබඳ මනා අවබෝධයෙන් කටයුතු කළ බවත් ඒ අනුව එහි ප්‍රතිඵල නිසි අයුරින් භුක්ති විඳිය හැකි බවත් මේ අනුව වටහා ගත හැකිය. අසංවේදී මිනිසා හැමවිටම පරිසරයෙන් යමක් ලබා ගැනීමට උත්සාහ කරනවා විනා පරිසරයට යමක් දීමට උත්සාහ නොකරයි. එහි ප්‍රතිඵලය වන්නේ

යම් විටෙක පරිසරය මිනිසුන් කෙරෙහි දැඩි ආකල්පයකින් කටයුතු කිරීමට පෙළඹවීමයි. එවන් අවස්ථාවලදී මිනිසාට එයට මුහුණදීමට නොහැකි වනවා සේම බරපතල ව්‍යසනයන් හා විනාශයන් ළඟා කරගැනීම නියත වශයෙන් සිදුවනු ඇත. එම තත්ත්වයන් වලක්වා ගැනීමට නම් පරිසරය සමඟ සහ සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කළ යුතු බව බෞද්ධ සදුපදේශයයි. මව සිය එකම පුතු රැක්මට කොපමණක් වෙහෙසෙන්නේ ද ඒ හා සරිව මානව සත්ත්වයා විසින් පරිසරය රක්ෂා කළ යුතුය. මක් නිසාද යත් මානව හා සත්ත්ව ප්‍රජාවගේ ප්‍රාණය හා පැවැත්ම රැඳී ඇත්තේ ස්වභාවික පරිසරය මත පදනම්වය. විශේෂයෙන් ස්වභාවික පරිසරය සමඟ ධනාත්මක (Positive) හා හිතකාමී (Friendly) සබඳතාවක් ගොඩනගා ගැනීම ආපදා තත්ත්වයන් වළක්වා ගැනීම මෙන්ම ආපදා හානි අවම කරගැනීම උදෙසා මහෝපකාරී වනු ඇත.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

- *සංයුත්තනිකාය* 2005, බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලා(පුනර් මුද්‍රණය), බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය, දෙහිවල.
- *ඛුද්දකනිකාය* 2005, බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලා(පුනර් මුද්‍රණය), බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය, දෙහිවල.
- *ථෙරථෙරීගාථාපාළි* 2005, බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලා(පුනර් මුද්‍රණය), බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය, දෙහිවල.
- ජයසුන්දර එස්, උඩුගම 2012, *බුදු දහමයි පරිසරයයි*, ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ,කොළඹ.
- ධනපාල, එච් 2012, *ආපදා කළමනාකරණය*, සරසවි ප්‍රකාශකයෝ, නුගේගොඩ.
- ධම්මපාල හිමි, බෝමිරිය 2000, *බුදුසමය හා පරිසරය*, ශ්‍රීපාලි ප්‍රකාශකයෝ, වැල්ලම්පිටිය.
- හෙට්ටිආරච්චි, ධර්මසේන 2002, මුල් *බුදුසමයෙන් හෙළිවන බෞද්ධ ආර්ථික දර්ශනය*, අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන දෙපාර්තමේන්තුව, බත්තරමුල්ල.
- පෙරේරා, වික්ටර් 2014, *ආපදා සහ ආපදා කළමනාකරණය*, ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ පුද්ගලික සමාගම, කොළඹ.
- බණ්ඩාර වීරසූරිය, ගුණසිරි 2013, *ජලය පරිසරය මිනිසා සහ බුදුදහම*, ආරිය ප්‍රකාශකයෝ, වරකාපොල.
- මේධානන්ද හිමි, දේවාලේගම 1997, *බුදුදහම හා පරිසරය*, බුද්ධශාසන අමාත්‍යාංශය, කොළඹ.
- Batchelor, Martine & Brown, Kerry (eds) 1994, *Buddhism and Ecology*, Motilal Banarsidass Publishers, Delhi.
- Kapoor, Mukesh 2010, *Disaster Management*, Surabh Publishing House, New Delhi.
- Rathananasara Thero, Pallegama 2001, *The Buddhist Concept of the Environment and Individual*, Buddhist Maha Vihara, Kuala Lumpur, Malaysia.

Guest Article

Environmental Preservation and Disaster Prevention: A Brief Survey of the Buddhist View

Senior Lecturer Rev. Aluthgama Wimalarathana Thero[1]

[1]Department of Buddhist Culture, Buddhist and Pali University of Sri Lanka

Correspondence: aluthgamaw@bpu.ac.lk

Abstract

The relationship between the human being and the environment is complex and close. Lord Buddha was a noble teacher who had a wholistic understanding of the environment; hence Buddhist teachings are closely connected with the environment. The Buddhist view of the beauty of the environment, the intimate relationship between the environment and the human being, and the duty of the human being to protect the environment has been examined with the support of the Suttas and other sources in this article. Disasters have been considered as a type of dangerous interaction between the environment and the man. The positive and environmentally-friendly approach recommended by Lord Buddha and His disciples for disaster prevention is discussed.

Key words: Environmental Preservation, Disaster Prevention, Buddhism and Environment

Guest Article

සමාජ කැරලිකාරීත්වය (ගැටුම්) හෙවත් දශ්‍යුකීලය ඉවත් කිරීමෙහි ලා කූටදන්ත සූත්‍රයෙන් ලද හැකි දායකත්වය

පූජ්‍ය ඕමල්පේ සෝමානන්ද හිමි[1]

[1]ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය, බෞද්ධ සංස්කෘතිය අධ්‍යනය අංශය, ශ්‍රී ලංකා බෞද්ධ හා පාලි විශ්වවිද්‍යාලය

සංවාද : omalpes@bpu.ac.lk

සාර සංක්ෂේපය

මෙම ලිපියේ ප්‍රධාන අරමුණ වනුයේ දීඝ නිකායේ කූටදන්ත සූත්‍රය පිළිබද සමාජ විද්‍යාත්මක විග්‍රහයක් සිදුකිරීම හා සූත්‍රයෙන් හෙළිවන සමාජ කැරලිකාරීත්වය හෙවත් දශ්‍යුකීලය සමාජයෙන් උපුටා දැමීමට අදාළ සමාජ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනයෙහිලා කූටදන්ත සූත්‍රයෙන් ලද හැකි දායකත්වය අධ්‍යනය කිරීමය. මෙම අවබෝධය “ගැටුම්” (Conflict) හා ගැටුම් නිරාකරණය (Conflict Resolution) පිළිබද උනන්දුවක් දක්වන විද්‍යාර්ථීන්ටත් , ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන්ටත්, ආගමික නායකයින්ටත් පොදුවේ මේ පිළිබද අවධානය යොමුකරන සියළු දෙනාටත් උපකාරී වනු ඇත.

ප්‍රමුඛ පද : ගැටුම්, ගැටුම් නිරාකරණය ,කූටදන්ත සූත්‍රය

හැඳින්වීම

මානව සත්වයා අබිමුව උද්ගත වී ඇති විවිධ ස්වරූපයේ ගැටුම් හා ඉන් මිදීමට ගතයුතු ක්‍රියාකාරී පියවරයන් සම්බන්ධ පුළුල් කතිකාවක් වර්තමානයේ ගොඩනැගෙමින් පවතී. මෙවන් කාලෝචිත කතිකාවක් පමණක් නොව විවිධ ක්ෂේත්‍රවල ප්‍රාමාණිකයන් , බුද්ධිමතුන් සහ ප්‍රයෝගික ක්‍රියාකාරිකයන් විසින් ගැටුම් සහ ගැටුම් නිරාකරණය පිළිබද දැනුම් ඒකරාශී කරමින් සමාජය දැනුවත් කිරීමට ඉමහත් කාර්ය භාරයක් ඉටුකරනු දැකගත හැකිය.

ගැටුම් (Conflict)

ගැටුම් මෙන්ම ගැටුම් පිළිබද අධ්‍යයනය මනාව ඉතිහාසයේ ආරම්භයේ සිටම විද්‍යාමාන වන්නකි. මේ පිළිබදව වැදගත් හා විද්‍යාත්මක ඉදිරිපත් කිරීමක් දීඝ නිකායේ අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රයේ විද්‍යාමාන වේ. මහජන දේපල කොල්ල කෑම හා බලය ලබා ගැනීම යනාදිය අරමුණු කරගනිමින් ගැටුම් ඇති කොට ඇත. ‘‘ගැටුම් හා ගැටුම් පිළිබද අධ්‍යනයට දීර්ඝ ඉතිහාසයක් පැවතියද ගැටුම්

සාමකාමීව නිරාකරණය කිරීම පිළිබඳව විද්‍යාත්මක හා සංවිධානාත්මක අධ්‍යයනය විසිවන සියවසේ මැද භාගයේ ආරම්භ විය''.[1]

මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ ගැටුම් නිරාකරණය පිළිබඳ වැඩි අවධානය යොමුවන්නේ මෑතකාලීන බවයි. එනම් 1950 දශකයේ සිට ජාත්‍යන්තර දේශපාලන විෂය ඇසුරින් පැන නැගී තිබේ. ගැටුම් යන්න නිර්වචනය කිරීම ඉතා සංකීර්ණ හා විවාදාත්මක වූවකි. සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරයේද ගැටුම් යන පදයට අමතරව ආරවුල , අර්බුදය සටන, හා ප්‍රචන්ඩත්වය යන පදද භාවිතා කරනු ලැබේ. ඒවායේ අර්ථය සලකා බලන විටදී ගැටුමක් යන්නෙන් ආරවුලක්, අර්බුධයක්, හා ප්‍රචන්ඩකාරී සටනක් යන කාරණාවන් අදහස් කරන බව පෙනී යයි. ගැටුම් යනු කුමක්දැයි විමසීමේදි හාවර්ඩ් විශ්ව විදයාලයේ මහාචාර්ය ජොහාන් ගැල්ටුමන්ගේ (Johan Galtung) නිර්වචනය වැදගත් වේ. ඔහුට අනුව

"විවිධ පාර්ශව හා ඔවුන් අතර ඇති ගැටුම් පිළිබඳ අවශ්‍යතා අදහස් කෙරේ. මේ අනුව විවිධ පාර්ශව අතර අසමානුපාතික වූ අවශ්‍යතා සාරධර්ම හෝ ඉලක්ක ඇතිවන විටදී ගැටුම් උද්ගත වේ"[2]

මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ ගැටුම් ඇති වී මෙහිලා අසමානුපාතික වු අවශ්‍යතා බලපාන බවයි. ජාතීන් හා ආගම් අතර ගැටුම් ඇතිවීමෙහි ලා ප්‍රධාන වශයෙන් සාරධර්ම හෝ ඉලක්ක බලපාන බවද පැහැදිලි වේ.

ගැටුම් ඇතිවීමට බලපාන සාධක

ගැටුම් ඇතිවීමෙහි ලා ප්‍රධාන සාධකයක් ලෙස අනවබෝධය දැක්විය හැකිය. මෙයට අමතරව ව්‍යුහාත්මක සාධක, දේශපාලන සාධක, ආර්ථික හා සමාජීය සාධක හා සංස්කෘතික සාධක වැදගත් කොට සැලකිය හැකිය.

ජනවාර්ගික සාධකය පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමේදි සජාතීය සමාජිකයින්ට වඩා බහුවාර්ගික හා බහු ආගමික සමාජය කෙරෙහි අවධානය යොමු කෙරේ. විවිධ ජනවාර්ගික යන්ගෙන් සමන්විත වූ රටවල විවිධාකාර වූ අභ්‍යන්තර ගැටුම් දක්නට ලැබේ. ජනවර්ග කිහිපයක් හෝ ආගමික කාණ්ඩයක් එකට ජිවත් වීමේදිද ගැටුම් ඇති වනු ඇත. මේ සදහා දේශපාලන සාධක

---

[1] දික්වැල්ල, ආර්. ප්‍රියන්ත, ආර්. හෙට්ටිආරච්චි, එස්. 2003 (සංස්) ගැටුම් නිරාකරණය න්‍යාය සහ භාවිතය, ආරිය ප්‍රකාශකයෝ, වරකාපොල. පිටුව 4.

[2] Miall, Huge 1192: The Peace Makers, Peaceful settlement of Disoutes since 1945, Landon: Macmillan. 35 p.

ප්‍රධානවනු ඇත. විශේෂ වූ දේශපාලන මතවාද සහ ප්‍රභූ දේශපාලනය එහිලා විශේෂ වැදගත් කමකින් යුක්තය.

මේ පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමේදී දේශපාලන ක්‍රියාකාරීත්වය සමාජ අසහනයට හේතු වන්නේ කෙසේද සහ සමාජ අසහනය හෙවත් ඒ තුලින් ගොඩ නැගෙන සමාජ කැරළිකාරීත්වය නැතිකල හැක්කේ කෙසේද යන්න කුට දත්ත සුත්‍රයෙන් මනාව විග්‍රහ වේ.

කුට දන්ත සුත්‍රය - දීඝනිකාය

සම්බුද්ධ දේශනාව සුත්‍ර, විනය හා අභිධර්මය යනුවෙන් ප්‍රධාන කොටස් තුනකට බෙදා තුන්වන ධර්ම සංගාවේදී සාකච්ඡා කොට ඇත. එයින් සුත්‍ර එක්රැස් කොට සුත්‍ර පිටකය නිර්මිතය. නැවත සුත්‍ර පිටකය, දීඝ නිකාය මජ්ඣිම නිකාය, සංයුක්ත නිකාය, අංගුත්තර නිකාය හා ඛුද්ධක නිකාය යනුවෙන් නිකාය ග්‍රන්ථ පහකට බෙදා ඇත. සුත්‍ර පිටකයේ ඇතුළත් සුත්‍ර සංඛ්‍යාව 17500 කි. දීඝ නිකායේ සංග්‍රහ වී තිබෙනුයේ දීර්ඝ වු සුත්‍ර දේශනාවන්වය. එනම් බුදුන් වහන්සේ යම්කිසි සිද්ධියක්, පුද්ගලයෙක් හෝ කණ්ඩායමක්, අරමුණු කොට දහම් කරුණක් පහදනු පිණිස ගන්නා ලද උත්සාහයකි. මේ පිළිබඳ ක්‍රි.ව. 1962 දී 2500 බුද්ධ ජයන්ති ලංකා බෞද්ධ මණ්ඩලය මගින් සිංහලට පරිවර්තනය කරන ලද සුත්‍ර පිටකයේ දීඝ නිකායේ ප්‍රථමභාගය වන ශීලස්කන්ධ වර්ගයට සංඥාපනය සපයන අග්ගමහා පණ්ඩිත අතිපූජ්‍ය බළන්ගොඩ ආනන්ද මෛත්‍රීය මහා නායක ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් මෙසේ සටහන් කොට ඇත.

"මහා සංගීති තුනට නැගුණු බුද්ධ වචනය සුත්ත, අභිධර්ම විනය විසින් පිටක තුනෙකින් පරිපුර්ණය. එහි සුත්‍ර පිටකය දීඝාගම (දික්සගි), මජ්ඣිමාගම (මැදුම්සගි) සංයුක්තාගම (සංයුක්තසගි), අංගුත්තරාගම (අගුතුරු සගි), ඛුද්දකාගම (කුදුගත්සහි) යි පංචාගමයෙකින් (සගි පසෙකින්) යුක්තය. ..... ඉතර සිවුසගියෙහි එන සුත්‍රයකට වඩා දීර්ඝ වූ සුත්‍ර ඇතියෙන් මේ දීඝාගම දීඝනිකාය නම් විය. එහි වර්ගයේ සීලක්ඛන්ධ වග්ග, මහාවග්ග, පාටික වග්ග යයි තුනෙකි".[3]

සුත්‍රය දේශනා කිරීමට හේතුව

කුටදන්ත සුත්‍රය දීඝ නිකායේ ප්‍රථම භාගය. ශීලස්කන්ධ වර්ගයට අයත් වේ. මෙම සුත්‍රයෙහි දැහැමි යාගයේ විස්තර දැක්වේ. එක් සවසක බුදුන් වහන්සේ තවත් භික්ෂුන් වහන්සේ පන්සිය නමක් සමඟ චාරිකාවේ වඩිනුයේ, මගධ ජනපදයේ ඛාණුමත නම් බමුණු ගමට වැඩි සේක. වැඩම කොට මගදාධිපති බිම්බිසාර රජු විසින් කුළුදත් (කුටදත්ත) බමුණාට පරිත්‍යාග කරන ලද අඹ උයනෙහි විවේකයෙන් කල්ගෙවු සේක.

එකල කුටදත්ත බමුණා විසින් මහා යාගයක් පිළියෙළ කිරීමට සුදානම් විය. මේ යාගය සඳහා ගොනුන් සත්සියයක්ද, තරුණ වස්සෝ සත් සියයක්ද, තරුණ එළදෙනුන් එක් සියයක්ද, එළුවෝ

[3]බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා පුනර් මුද්‍රණය (2005) - බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය දෙහිවල පිටු xxi

සත් සියයක්ද, තරුණ බැටළුවෝ සත් සියයක්ද වශයෙන් තවත් මෘග පක්ෂීන් සත් සියය බැගින් යාග භූමියට පමුණුවනු ලැබිය[4].

මෙම අවස්ථාවේදී ඛාණුමත ගම් වැසි බමුණෝද, ගෘහපතීන් ද බුදුන් වහන්සේ වැඩම වීම ගැන සහ උන්වහන්සේගේ ගුණ වර්ණනා කරන්නට යෙදුනෝය. ඔවුන් විසින් කුටදත්තයන්ටද එපවත දැන්වීය. මෙම අවස්ථාව වන විට ගම්වැසියන් බුදුන් වහන්සේ දක්නට කැමතිව අඹ උයනට ලගාවෙමින් පැවතියේය. මෙම දර්ශනය දුටු කුටදත්ත මේ පිළිබඳ විමසිලිමත් විය. එසේම මිනිසුන්ගෙන් මේ පිළිබඳ විමසීය.

මෙම අවස්ථාව වන විට මෙම ග්‍රාමයේ සිය ගණනක් වූ බමුණන් නේවාසිකව කුටදත්ත බමුණන්ගේ යාගය වැළදීමට සුදානම්ව සිටියේය, ඔවුන් කුටදත්ත වෙත පැමිණ බුදුන් වහන්සේගේ වැඩම වීම පිළිබඳ විචාලෝය. කුටදත්ත තම සිය තීරණය ප්‍රකාශ කලේය. තමන් බුදුන් වහන්සේ බැහැ දැකීමට යාමට තීරණය කළ බව දැන්වීය. එවිට සියළුම බමුණන් විරුද්ධ වූ අතර එය අනුචණ ක්‍රියාවක් බවත් එසේ යන්නේ නම් සිය යසස, කීර්තය විනාශ වන බවත් මහත් ධනය, භෝග හා ඉසුරුමත් බව විනාශ වන බව දැක්වීය.

එවිට කුටදත්ත බමුණන්ද බුදුන් වහන්සේ දක්නට තම ගත් තීරණයට හේතු දැක්වීය. බුදුන් වහන්සේ ක්ෂත්‍රිය බවත් ක්‍ෂත්‍රිය කුලයේ බවත් උතුම් නිවන් සැපතට පත්ව ඇති බවත්, සිල්වත්, පිරිසිදු සිල් ඇති බවත් නිදොස් සීලයෙන් යුක්ත බවත් දැන්වීය[5]. එසේම බුදුන් වහන්සේගේ චරිතයේ ඉතා උසස් ගුණාංග කිහිපයක් ගෙනහැර පාමින් සිය තීරණයේ යුක්ත යුක්තිභාවය සහතික කලේය. එනම්, ‘‘භවන්ති, බුදුන් වහන්සේ තමන් වෙත එන්නවුන් හට එන්න මෙහි ආයේ මැනවයි. යනුවෙන් පිළිගන්නා සුළුය. කනට සුව එළවන තෙපුල් තෙපලන්නේය. පිළිසදක්හි දක්ෂයයන් බැව් නොහකුළුවන්නේය. සුලභ කථා ඇත්තේය. පැමිණෙන්නන්හට තමාම පළමුවෙන්ම කථාව පටන් ගන්නේය[6].

මෙම සංවාදය අවසන් වනුයේ සියළුම බමුණන් බුදුන් වහන්සේ දැකීමට යාමට කැමැත්ත පළ කිරීමත් සමඟය. අනතුරුව කුටදත්ත බමුණන් සමඟ සියළුම බමුණන් ගොස් බුදුන් වහන්සේට වැද නමස්කාර කොට උන් වහන්සේ සමඟ සාකච්ඡා කරනු පිණිස හිඳගත්තෝය. අනතුරුව කුටදත්ත විසින් මෙසේ ප්‍රශ්න කරන ලදී.

[4]තෙන ඛො පන සමයෙන කුටදන්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස මහායඤ්ඤො උපක්ඛටො හොති. සත්තච උසභසතානි. සත්තච අජසතානි සත්ත ච වච්ඡතනියතානි සත්තච අජසතානි සත්තච උරබ්භසතානි ථූනුපනීතානි හොන්ති යඤ්ඤත්ථාය (පිටුව 248)

[5]සමණ බලු හෝ ගොතම සීලවා අරියසීලි කුසලසීලි කුසලසීලේන සමන්නාගතො (පිටු අංක 256)

[6]සමණෝ බලු හෝ ගොතමො එහි සාගතවාදී සඛිලෝ සමෙවාදකො අබ්භාකුටිකො උත්තාහමුඛො පුබ්බභාසි (පිටු 256)

පින්වත් ගෞතමයන් වහන්ස ඔබ වහන්සේ තෙවැදෑරුම් යාග සම්පතත් සොළොස් පිරිකරත් දනිති දැයි ප්‍රශ්න කළේය[7].

බුදුන් වහන්සේ මෙම පැනයට පිළිතුරු දෙනු වස් යාගය හා එහි අනුසස් පිළිබඳවත් යාග භූමිය පිළිබඳවත් විග්‍රහ කරනු ලැබූහ. මේ සඳහා උපමා කථා ශෛලීය අනුගමනය කරමින් පිළිවදන් දුන්හ.

පෙරකළ මහාවිජිත නම් රජෙක් විය. රජු විවේකීව සිටින විට මෙසේ සිහිකල්පනාවක් පහල විය. එනම් මහත් භෝග සම්පත්තියෙන් ආඪ්‍යව මහ පොළොවට අධිපතිව දීර්ඝ කාලයක් ජීවත්වීම පිණිස යාගයක් යදින්නේනම් මැනවයි යනුවෙනි[8].

මෙම සිතුවිල්ල පිළිබඳ රජු උපදේශකගෙන් විමසීය. යාගය කිරීමට කැමති බවත් ඒ සඳහා උපදෙස් ලබා දෙන මෙන් ඉල්ලීමක් කළේය. මේ පිළිබඳ අවධානය යොමු කරන උපදේශක බමුණා විසින් අවශ්‍ය වැඩ පිළිවෙළ සංවිධානය කිරීමට එකඟතාවය පළ කොට ක්‍රමවේදය පිළිබඳ අදහස් දැක්වීය.

යාග භූමිය හෙවත් දශ්‍යු කීලය ඉවත් කිරීමෙහි සැළැස්ම ඉදිරිපත් කිරීමට හේතුවූ පසුබිම

රාජකීය භාණ්ඩාගාරය පොහොසත්ව ඇත.එසේ වුවද ජනතාව දිළිඳුව පීඩාවට පත්වෙමින් ජීවත් වේ. දිළිඳු බව නිසාම සොරකම පැතිරීමෙන් සාමය බිඳ වැටී ඇත. සොර උවදුරු බහුලය. සතුරු ප්‍රහාරයන්ට නිතර ගොදුරු වෙයි. ගම් නියම්ගම් දනව් හැම තැනම කැරලි පැන නැගී ඇත. දාසයන්ගෙන් හෙවත් පීඩිතයන්ගෙන් සමාජ විරෝධි ක්‍රියා පැන නැගී ඇත. තත්ත්වය මෙසේ හෙයින් අයබදු ආදිය අයකරගනී නම් ජනතාව තව තවත් පීඩාවට පත්වේ.

එය නොකළ යුත්තකි. තත්ත්වය මෙසේ හෙයින් මෙම **සමාජ කැරලිකාරීත්වය හෙවත් දශ්‍යුකීලය** උදුරා දමන්නේ කෙසේද? මෙම තත්ත්වය පාලනය කිරීමට හමුදා බලය යෙදවිය හැකිය. නමුත් එය දීර්ඝකාලීන විසඳුමක් නොවේ. එය තාවකාලික වුවකි. නැවත ප්‍රචණ්ඩත්වය හිස එසවිය හැකිය. එම නිසා හමුදා බලය යොදා ශාරීරිකව වධ හිංසා කිරීම හෝ රටින් පිටුවහල් කිරීම හෝ පිළියම නොවේ. මූලික හේතුවට පිළියම් යොදන තුරු මේ කැරලිකාරීත්වය යළි යළිත් මතු වේ.

එසේ වුවද නිෂ්පාදන බලවේග ශක්තිමත් කර මැනවින් සංවිධානය කරන්නේ නම් ජනතාව සුඛිත මුදිත වී කැරලිකාරීත්වය අහෝසි වන්නේය[9]. මේ සඳහා බමුණු උපදේශකයන්ගේ උපදෙස් පිට අදියරෙන් අදියර ඉදිරියට යන මනාවු සංවිධාන ක්‍රමයක් හෙවත් සංවර්ධන සැලැස්මක් ඉදිරිපත්

---

[7]සුතං මෙතං භො ගොතම සමණෝ ගොතමො තිවිධං යඤ්ඤසමාපදං සොළසපරික්ඛාරං ජානාතීති

[8]අධිගතා ඛො මෙ විපුලා මානුසකා භෝගා මහන්තං පඨවිමණ්ඩලං අභිවිජිත අජ්ඣාවසාමි යන්නූනාහං මහා යඤ්ඤං යජෙය්‍යං යං මමස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායාති.

[9]අපිච ඛො ඉදං සංවිධානං ආගම්ම එවමේතස්ස දස්සුඛිලස්ස සම්මා සමුග්ඝාතො හොති.

කර ක්‍රියාත්මක කිරීමට උපදෙස් දෙනු ලැබිය. මෙහි ඉදිරිපත් කරනු ලබන සංවර්ධන සැලැස්ම දීර්ඝකාලීන වූවකි[10].

පළමු අදියර

අරමුණ - රට සාමයෙහි පිහිටුවීම

1. සිය රටෙහි යම් කෙනෙක් ගොවිතැන්හි ගව පාලනයෙහි උත්සාහ කරන්නේ නම් ඔවුනට ධාන්‍ය බිජු දෙන්න.
2. යම් කෙනෙක් වෙළඳාමට කැමතිනම් හෝ උත්සාහ කරන්නේ නම් ඔවුනට අවශ්‍ය මූලික යටිතල පහසුකම් ධනය දෙන්න.
3. යම් කෙනෙක් රාජ්‍ය සේවයට උත්සාහ වන්නේ නම් ඔවුනට අවශ්‍ය පුහුණුව හා බත් වැටුප් දෙන්න[11].

මෙම සූත්‍රයේ විග්‍රහ කරනු ලබන සංවර්ධන කාර්යයෙහිලා පළමු අදියර මෙසේ සම්පිණ්ඩනය කළ හැකිය.

1. සමාජ අසහනයට හා කැරළිකාරීත්වයට හේතුව මැනවින් පිහිටි සංවර්ධන සැලැස්මක් නොමැති වීමය.
2. කැරළිකාරීත්වය මැඩලිය හැක්කේ අවියෙන් හෝ මර්ධනයෙන් නොව ඊට බලපාන සමාජ ආර්ථික හේතු ඉවත් කිරීමෙනි.
3. මේ සඳහා වූ සංවිධාන ක්‍රමය ත්‍රිවිධ ප්‍රතිපත්තියක් මත පිහිටා ඇත.

    1. කෘෂිකර්මාන්තය නගා සිටුවීම.
    2. වෙළඳාම විධිමත් කිරීම.
    3. රාජ සේවය කාර්යක්ෂම කිරීම, ඒ සඳහා ඒ ඒ අංශවලට අවශ්‍ය ප්‍රත්‍ය පහසුකම් සැපයිම.
    4. මෙම කරුණු සම්පූර්ණ වූ විට සංවර්ධන ක්‍රියාදාමයේ පළමු වටය අවසන් වේ. එවිට ආර්ථිකමය වශයෙන් සංතෘප්ත වන කළ ජනතාව තෘප්තිමත් ජීවිතයක් අරඹයි. රට සාමයෙහි පිහිටුවයි. භාණ්ඩාගාරය පෙරටත් වඩා පොහොසත්ව වනු එසේ වූ කල අරමුණ මුදුන්පත් වේ.

ඉන් අනතුරුව රජු උපදේශක බමුණන් අමතා ප්‍රකාශ කරනුයේ මට දීර්ඝ කාලයක් හිත සුව පිණිස පවත්නා මහා යාගයක් (දනක්) දීමට මම කැමැත්තෙමි. ඒ සඳහා අනුශාසනා කරනු මැනවි

---

[10]දීඝරත්තං හිතාය සුඛායාති.

[11]තෙනහි භවං රාජායෙ භොතො රඤ්ඤො ජනපදේ උස්සහන්ති කසිගොරක්ඛේ. තෙසං, භවං රාජා බිජභත්තං අනුපපදෙතු, තෙසං භවං රාජා පාභතං අනුස්පදෙතු, යෙ භොතො රඤ්ඤො ජනපදේ උස්සහන්ති. රාජපොරිසේ තෙසං භවං රාජා භත්ත වේතනං පනප්පතු.

යනුවෙනි. එවිට උපදේශක බමුණන් ප්‍රකාශ කරනුයේ ඒ සඳහා ගම් වැසි, නියම්ගම් වැසි, දනව් වැසි එසේම තමා හා සමාන ක්ෂත්‍රීය කෙනෙක් වෙත්නම් ඔවුන් අමතා තම බලාපොරොත්තුව වූ මහා යාගයක් දීම (දානයක්) පිළිබඳ පණිවුඩ යවා ඔවුන්ගේ අදහස් දක්වන ලෙසය. එවිට රටවැසියන් ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ මහ රජාණෙනි මෙය එයට සුදුසුම කාලයයි යනුවෙනි[12]. මෙයින් සංවර්ධන සැලැස්මේ දෙවන අදියර ඇරඹේ.

දෙවන අදියර

අරමුණ

පරිපාලනය විධිමත් කිරීම සහ ජනතා සහභාගීත්වය පුළුල් කිරීමය.

මේ සඳහා වූ වැඩපිළිවෙළ වනුයේ මහා යාග භූමියක් සැළසුම් කිරීම හෙවත් සංවර්ධන වැඩ බිමක් නිර්මාණය කිරීමය.

රාජ්‍ය පරිපාලන සංවිධාන ක්‍රමය අංග හතරකින් යුක්ත වේ.

1. අනුයුක්ත ක්ෂේත්‍රයන්ගේ අනුමැතිය හෙවත් පරිපාලන සේවා අංශයේ සහභාගීත්වය
2. ඇමතිවරුන්ගේ අනුමැතිය හෙවත් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදක අංශයේ සහභාගීත්වය
3. බ්‍රාහ්මණ නායකයන්ගේ හෙවත් බුද්ධිමතුන්ගේ සහභාගීත්වය
4. ගෘහපති පිරිස හෙවත් ග්‍රාමීය නායකයන්ගේ සහභාගීත්වය[13]

මේ අනුව මේ පක්ෂ හතර විධිමත් පරිදි සංවිධානය කරමින් හා ඔවුන්ගේ එකඟතාවය ලබා ගනිමින් ඒ හරහා ගම්වැසි, නියම්ගම්වැසි ජනතාවගේ පූර්ණ සහභාගීත්වය ලබාගැනීම දෙවැනි පියවරේ මූලික ලක්ෂණය වේ.

ඉන් අනතුරුව ධනයෝජනයට පෙර කෙටිකාලින හා දිගුකාලීන වශයෙන් වාසි අවාසි පිළිබඳ ගණන් බැලීමක් සිදුකෙරේ. මෙසේ රටම වෙලාගත් මහා සංවර්ධන සැලැස්මක් සඳහා යොදවන ධනයෙන් ලැබෙන ප්‍රතිලාභ කෙබඳු විය හැකිද? තුන්කල් බලා ධනය යෙදවීම මෙහිදී අර්ථවත් කෙරේ. මෙය තුන් විධාවන් සේ දක්වා ඇත.

ධනය යෙදවිය යුත්තේ ඒවා ඵලදායක පරිදි හැසිරවීමක් සිදු කරතැයි යන විශ්වාසයක් ඇති ප්‍රතිපත්ති ගරුක කැපවූ ක්‍රියාකාරී පිරිසක් මගිනි. ඒ සඳහා ආචාර ධර්ම පද්ධතියක් යෝජනා කරනු ලැබේ. එසේම ධනය යෙදවිය යුත්තේ ප්‍රතිලාභ ලැබීමේ අපේක්ෂාවෙනි. හෙවත් අපතේ නොයන පරිදිය. එසේම ධනය යෙදවිය යුත්තේ ඒ පිළිබඳ අවදානම් දැරීමක් ද සහිතවය.

---

[12]ඉච්ඡා මහං බ්‍රාහ්මණ මහා යඤ්ඤං යජිතුං අනුසාසතු මං භවං යං මමස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායාති යජතං භවං රාජා යඤ්ඤං යඤ්ඤකාලෝ මහාජෝති - පිටු අංක 264.

[13]එවං හොති බො බ්‍රාහ්මණ රාජා මහා විජිතෝ පුරෝහිතස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පටිස්සුත්වා යේ රඤ්ඤෝ ජනපදේ ඛත්තියා අනුයුක්තා නෙගමාඛෙම ජානපදාච තේ රාජා මහා විජිතා ආමන්තෙසි.

මෙම සූත්‍රයේදීම මෙම උභතෝකෝටිකයට විසඳුම් අනතුරුව සාකච්ඡා කරනු ලැබේ. එනම්, දශ අකුසලින් වැළකුණ - දස කුසල්හි පිහිටි පුද්ගලයන් මේ සඳහා ඉලක්ක කරගත යුතුය. පණිවායෙන් වැළකුණු අය - කලහකාරී හිංසාකාරී පුද්ගලයන් අතට ධනය මෙහෙයවීමේ වගකීම නොදීමත් මානව දයාවෙන් යුතු අයට මේ කාර්යයේදී වැදගත් කොට සළකා ඇත. පනිවායෙන් වැළකුණු (ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකුණු අය) සොරකමින්, කාමභෝගී ජීවිතයෙන්, බොරු, වහසි බස්, හිස් වචන හා වැඩකට නැති වචන තෙපලන්නන්ගෙන්, දැඩි ලෝභයෙන් වැලකුනේ, ද්වේෂ සහිත සිත් නැත්තෝ හා මිසදිටු බවින් වැළකුනෝද ආදී වශයෙන් මේ ආචාර ධර්ම සමාජ කාර්යයේදී වැදගත් වන ආකාරය ගැන සැලකීම වැදගත් කොට සළකා ඇත.

මෙසේ ධනය සංවර්ධන කටයුතු සඳහා වියදම් කිරීමේදී ඒවා යථා පරිදි යෙදවීමට නම් ඉලක්ක කණ්ඩායම් මෙන්ම නායකත්ව පුද්ගලයන් ද හඳුනාගත යුතුය.

මේ සෑම තැනකදීම අවධාරණය කෙරෙන්නේ නම් ජනතා සහභාගීත්වයේ ඇති වැදගත්කමත් අභ්‍යන්තර සාධනය වශයෙන් ශක්තිමත් කළ යුතු බවය. ඒ කෙරෙහි විශ්වාස තැබිය යුතු බවය.

අවසාන වශයෙන් සංවර්ධන වැඩ බිම හෙවත් යාගභූමි සැකසීමේදී තවත් මූලික කරුණු තුනක් ගැන සැළකිලිමත් විය යුතු බව අවධාරණය කර ඇත.

එනම්,

1. සත්ව සම්පත රැකගැනීම.
2. ගහ කොළ ඇතුළු පරිසරය ආරක්ෂා කරගැනීමේ පිළිවෙත.
3. ජන සම්මතවාදීව සිදුවිය යුතු ජනතා සහභාගීත්වය[14]

සත්ව සම්පත හා ගහකොළ තෘණ ආදී පරිසර සම්පත් සුරැකීම ගැන සැලකීම මෙන්ම ගුණ ගරුක සමාජ සංවර්ධනය පිණිස තිබිය යුතු ජනතා සහභාගීත්වය පිළිබඳ උදාහරණ ආලේපය හා පිළිවෙතද මෙහිදී දක්වා ඇත.

1. දාස, මෙහෙකරු, කම්කරු ආදී කවුරුන්ගෙන් වුවත් බලහත්කාරයෙක් වැඩ නොගත යුතුය. ආයුධ බලයෙන් බිය වැද්දීමෙන් හෝ විවිධාකාර තර්ජනාත්මක පෙළඹීම් මගින් හෝ පීඩාකාරී තත්ත්වයන්ට පත් කිරීමෙන් හෝ වැඩ නොගත යුතුය.
2. ඔවුන්ගේ කැමැත්තෙන්ම වැඩට සහභාගි කරවා ගත යුතුය. ඔවුන්ට වැඩ පැවරිය යුත්තේ හැකියාව පුහුණුව හා කැමැත්ත පරිදිමය.

---

[14]තස්මිං ඛො බ්‍රාහ්මණ යඤ්ඤෙ නෙව ගාවො හඤ්ඤිංසු, න අජේළකා හඤ්ඤිංසු, න කුක්කුටසූකරා හඤ්ඤිංසු, න විවිධා පාණා සංඝාතං ආපජ්ජිංසු, න රුක්ඛා ඡිජ්ජිංසු, යූපත්ථාය, න දබ්බා ලූයිංසු බරිහිසත්ථාය.

මේ අනුව පැහැදිළි වනුයේ 21 වන සියවසේ සමාජ සංවර්ධන විද්වතුන් සාකච්ඡා කරනු ලබන තිරසාර සංවර්ධනය හා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සැළසුම් කරණයේ සිට අවසන් වන තුරු ජනතා සහභාගීත්වයේ වැදගත්කම පිළිබඳ බුදුන් වහන්සේ තුළ පැවති හසල දැනුමය. එසේම සංවර්ධනයේ නාමයෙන් වර්තමානයේ සිදුකරනු ලබන පැලැස්තරවාදී මවා පෑම් ඔස්සේ සිදුකරනු ලබන පරිසර සම්පතට වන හානිය හා සත්ව සංහතියට වන හානිය පිළිබඳවද අවධානය යොමු කොට ඇති බවය.

එසේම බුදුන් වහන්සේ අපේක්ෂා කොට තිබෙනුයේ සමාජ සංවර්ධනය යන්න ගුණාත්මක වැඩපිළිවෙළක් ඔස්සේ පෙළගැසිය යුතු බවය.

මෙම සූත්‍රයෙන් හමුවන සමාජ සංවර්ධන සැලැස්මේ තුන්වන අදියර ද විද්‍යාත්මක ප්‍රවේශයක් ඔස්සේ පෙළගස්වා ඇත.

තුන්වන අදියර

මහ රජුගේ ප්‍රමුඛ දායකත්වයෙන් හා රාජ්‍ය උපදේශකවරුන්ගේ අනුශාසනා පරිදි ඉටු කෙරුනු දෙවැනි අදියර නිමාවට පත් වීමත් සමඟ මුලින් සඳහන් කළ අනුමති පක්ෂ සතර ඇතුළු රාජ්‍ය සංවිධානයේ දෙවැනි පෙළ ප්‍රාදේශීක විධායක හා ආයෝජන ශ්‍රේණීන් විසින් ද තමන් ලබාගත් ප්‍රතිලාභයන් දෙවැනි අදියර ඉදිරියට ගෙන යාම සඳහා යෙදවීමට මෙන්ම දිගුකාලීනව රටෙත් ජනතාවගෙත් හිත සුව පිණිස පැවැත්වීමට විධි විධාන යෙදවීමට රාජ්‍ය අනුමැතිය අපේක්ෂා කරනු ලැබේ.

මේ අනුව නියම්ගම් වැසි, දනව් වැසි ජනයා හා රජුගේ කටයුතුවල යෙදී වසන බමුණෝද ක්ෂත්‍රියෝද පොහොසත් දුප්පත් අන් සේවකයෝද මහත් ධනය ගැල් පුරවා රජු වෙත පමුණුවා රජුට පිළිගනු සේක්වා යැයි අයදිති. රජු එය ප්‍රතික්ෂේප කරනු ලැබීය. මා විසින් ධාර්මිකව රැස්කළ මහත් ධනය මා සතුය. තොපගේ ධනය නැවත ඔබ විසින්ම රැගෙන යන්නැයි නියෝග කරනු ලැබූහ[15].

ධාර්මික රජෙකුගේ උතුම් ගුණාංගයන් කියා පාමින් ආදර්ශ සම්පන්න චරිතයක තිබිය යුතු ලක්ෂණ මෙමඟින් ගෙන හැර පා ඇත. මෙහි ව්‍යංගාර්ථය වනුයේ නියම්ගම්, දනව් වැසි ජනයාගේ ධනය එම ප්‍රාදේශීය හා අනු ප්‍රාදේශීය සංවර්ධනයට යෙදවිමට අනුබල දීමක් වැන්න. තොපගේ ධනය නැවත ඔබලාගේම ගම් දනව් වෙත රැගෙන යන්න යනුවෙන් අනුශාසනා කරනුයේ එබැවිනි. මෙය එක් අතකින් මධ්‍යගත රාජ්‍ය සැලැස්මක ක්‍රියාකාරීත්වය විමධ්‍යගත කිරීමට ඉදිරිපත් කෙරෙන අදහසක් ලෙස ද මෙහි ස්වරූපයෙන් පෙනී යයි.

රජු විසින් මධ්‍යගත සැලැස්ම නිශ්චිත ඉලක්කයන් ඇතිව කරගෙන යන අතර, ඊට අනුරූපව ඔවුන්ට කටයුතු කිරීමට අනුබල දෙනු ලැබේ. ඒ අනුව ගම් නියම්ගම් වැසි ජනයෝද දනව් වැසි ජනයෝද, රජුගේ උපදේශක බමුණෝද, රාජ්‍ය සේවක සේවිකාවෝද, ක්ෂත්‍රියෝ ද යන සිව් පිරිස

[15] අලං හො මම්පි ඉදං පහූතං සාපතෙය්‍යං ධම්මිකෙන බලිතා අභිසංඛතං, තඤ්ච බො හොතු ඉතො ච භියෝ‍යා හරථා ති (පිටු 274)

සිමා සිව්කොන මහත් යාග භූමි හෙවත් ධන යෝජනා සංවර්ධන වැඩ බිම් සැළසුම් කර ක්‍රියාවේ යොදති[16].

මෙසේ මධ්‍යගත සැලැස්මක් නොකඩවා අදියරෙන් අදියර ක්‍රියාත්මක වන අතරම ප්‍රතිඵල වශයෙන් පුළුල් වී ගිය ශක්තීන් පදනම් කරගෙන විමධ්‍යගත සැලසුම් ද එහි ප්‍රාදේශීකව ක්‍රියාත්මක කෙරෙති.

මෙය අතිශයින්ම සිත් කාවදින ක්‍රියාදාමයකි. එසේම සැබෑ ලෙසම සමාජ සංවර්ධන සැලැස්මකි. මානව දයාව, පරිසරය සුරැකීම, ජනතා සහභාගීත්වය හා ජන සම්මතවාදය එහි මූලික ප්‍රතිපත්තිමය පදනම වේ.

නිගමනය

මේ අනුව පැහැදිළි වන කරුණු කිහිපයකි. ඒ අතර බුදුන් වහන්සේ තුළ පැවති සමාජ විද්‍යාත්මක හා දේශපාලන විද්‍යාත්මක සමාජ සංවේදිතාව අතිශය මනස්කාන්ත අයුරින් පෙන්නුම් කරනු ලැබේ. බුදුන් වහන්සේ පිළිබඳ අදහස් දක්වන සමහර බටහිර උගතුන් බුදුන් වහන්සේ සමාජයෙන් පලාගිය මුනි සංකල්පය තුළ සීමා වූ චරිතයක් ලෙස හුවා දැක්වීමට උත්සාහ දරා ඇත. ඔවුන්ට දෙන පිළිතුරු මේ තුළ ගැබ්ව ඇත. එසේම යාගය තුළ සිදුවන අනර්තය වෙනුවට යාග භූමිය තුළ සිදුවන සංවර්ධන ක්‍රියාදාමයන් මොනවට විග්‍රහ වේ. යාග භූමිය හෙවත් සංවර්ධන වැඩබිමක් නිර්මාණය කිරිමේදී ජනතා සහභාගීත්වය පිළිබඳ තබා තිබෙන විශ්වාසය ප්‍රසංසනීය වේ. මේ සඳහා තෝරාගනු ලබන සිව් පිරිස වන

1. පරිපාලන සේවා අංශයේ සහභාගීත්වය.
2. ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින්ගේ සහභාගීත්වය.
3. බුද්ධිමතුන්ගේ සහභාගීත්වය.
4. ග්‍රාමීය නායකයින්ගේ සහභාගීත්වය දෙස විමසිලිමත්වීමේදී ඒබව තහවුරු වේ.

සමාජ සංවර්ධනයේදී ප්‍රජා සහභාගීත්වය සමාජ වැඩවල ප්‍රමුඛ කාර්යයකි. වැඩසටහන් සැළසුම් කිරීමේ සිට ක්‍රියාත්මක කිරීම අධීක්ෂණය, පසුභාර කටයුතු හා ඇගයීම් ක්‍රියාවලිය තුළ ප්‍රජා සහභාගීත්වය අපේක්ෂා කරනු ලැබේ. ඒ අනුව පැහැදිළි වනුයේ බුදුන් වහන්සේ සමාජ වැඩ පිළිබඳ පුළුල් පරාසයක විහිදී ගිය දැක්මක් සහිතව කටයුතු කොට ඇති බවය.එසේමසමාජ සංවර්ධන හා මහා පරිමාණ ආර්ථික සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සැලසුම්කරණයේදී ප්‍රජා සහභාගීත්වය ලබාගැනීමට බුදුන් වහන්සේ මෙම සූත්‍රය තුළින් ආර්ථික හා සමාජ සංවර්ධන ක්ෂේත්‍රයේ පරිපාලකයන්ට හා අදාළ නිලධාරීන්ට නිවැරදි මඟ පෙන්වීමක් සිදු කොට ඇති බවයි.

[16]අථ ඛො බ්‍රාහ්මණ පුරත්ථිමෙන යඤ්ඤාවාටස්ස ඛත්තියා අනුයුක්තා නෙගමා චෙව ජානපදාච දානානි පටිඨපෙසුං දක්ඛිණෙන යඤ්ඤාවාටස්ස අමච්චා පාරිසජ්ජා නෙගමා චෙව ජානපදාච දානානි පටිඨපෙසුං පච්ඡිමේන යඤ්ඤාවාටස්ස බ්‍රාහ්මණමහාසාලා නෙගමා චෙව ජානපදා ච දානානි පටිඨපෙසුං උත්තරෙණ යඤ්ඤාවාටස්ස ගහපතිනෙචයිකා නෙගමා චෙව ජානපදාච දානානි පටිඨපෙසුං

පූර්වෝක්ත කරනු පිළිබඳ අවධානය යොමුකිරීමෙන් පැහැදිලි වන්නේ කැරලිකාරීත්වය හෙවත් ගැටුම් ඇතිවීමෙහිලා බලපාන සාධක හඳුනාගෙන ඒ පිළිබඳ විදාත්මකව අධ්‍යනය තුලින් පිළිතුරු සෙවිය යුතු බවයි. රටවැසියා අසහනයට පත්කරන ප්‍රතිපත්ති තිබේනම් ඒවා ඉවත් කිරීමත් , අසහනයට හේතුවන ප්‍රතිපත්ති හඳුන්වා නොදීමත් පාලකයාගේ කාර්යභාරයත් බව මෙයින් පැහැදිලි වේ. එක් ප්‍රශ්නයකට උත්තර සොයන්නට ගොස් ඒ වටා තවත් ප්‍රශ්ණ රාශියක් නිර්වචනය වීම වැලැක්වීමේ ඇති වැදගත්කම මෙමගින් අවධාරණය කොට ඇත.

Guest Article

Role of Religious Leaders in Promoting Community Resilience A Biblical Perspective

Pastor Delbert Pearman[1]
[1]President, Sri Lanka Mission of Seventh-day Adventists
Correspondence: delbertpearman@gmail.com

Abstract

The Holy Bible teaches the common brotherhood of mankind and God's intimate involvement with each people group. As leaders of our various religions, we have God-given obligation to lead our adherents in recognizing the common brotherhood of all people and to recognize that what benefits or ails one sector of society impacts all of us. Every religion has as its main tenant, supreme love to God and to care for our neighbor. The problem is often identifying who our neighbor is. That problem is easily solved when we take the position that "anyone in need" is our neighbor. It is an appreciation for our common heritage that binds us together for the good of each other that makes our communities resilient in times of distress and prosperous in times of normality.

Key words: Common brotherhood, care in need, resilience communities, religious leadership in disasters

The Holy Bible teaches the common brotherhood of mankind and God's intimate involvement with each people group. This fundamental truth is revealed in the following Bible text:

> God, who made the world and everything in it, since He is Lord of heaven and earth, does not dwell in temples made with hands…. And He has made from one blood every nation of men to dwell on all the face for the earth and has determined their pre-appointed times and the boundaries of their dwellings (*Acts 17:24, 26, Holy Bible*).

The wise man Solomon previously promoted this concept by saying, "The rich and poor have this in common, the Lord is the maker of them all" (*Proverbs 22:2, Holy Bible*). These two texts, along with others, illustrate that we are all woven together in a great web of humanity and what evil happens to any one part of humanity imperils us all (*White 1905, p. 345*), therefore we have a sacred responsibility to God to look out for each other's wellbeing.

Our common origin places solemn obligations upon us to care for those who are in need. "He who oppresses the poor reproaches his Maker, but he who honors Him has mercy on the needy" (*Proverbs 14:31, Holy Bible*). Not only did God command that the poor and distressed be cared for, but also gave a plan by which the they could be cared for (*Deuteronomy 14:22-29, Holy Bible*), have their family debts cancelled every 50th year (*Leviticus 25:8-23, Holy Bible*) and be guaranteed weekly periods of rest and worship every 7th day (*Exodus 20:8-11; Hebrews 4:4-11, Holy Bible*). All of this was for the promotion of social equality and community resilience.

In commenting on the story of the Good Samaritan recorded in *Luke 10:25-37, Holy Bible,* Dr. Martin Luther King, Jr. (1929-1968) said, "The first question which the Priest and the Levite asked was, 'if I stopped to help this man, what will happen to me?' But the good Samaritan reversed the question: 'If I don't stop to help this man, what will happen to him?'" We have a duty to care for each other.

As leaders of our various religions, we have God-given obligation to lead our adherents in recognizing the common brotherhood of all people and to recognize that what benefits or ails one sector of society impacts all of us. Every religion has as its main tenant, supreme love to God and to care for our neighbor. The problem is often identifying who our neighbor is. That problem is easily solved when we take the position that "anyone in need" is our neighbor.

Recognizing and appreciating our common origin will motivate us to work together to resolve common problems. Not only does God desire this of us but requires it. Working together will lead us to accomplish greater results than if we attempted solutions independent of each other.

The Seventh-day Adventist Church has incorporated in its mission to the world the duty of providing relief to the communities affected by misfortune and calamity. As such:

Seventh-day Adventists believe that actions to reduce poverty and its attendant injustices are an important part of Christian social responsibility. The Bible clearly reveals God's special interest in the poor and His expectations as to how His followers should respond to those who are unable to care for themselves. All human beings bear the image of God and are the recipients of God's blessings (*Luke 6:20, Holy Bible*). In working with the poor, we follow the example and teaching of Jesus (*Matthew 25:35, 36, Holy Bible*). As a spiritual community, Seventh-day Adventists advocate justice for the poor and speak up for those who cannot speak for themselves (*Proverbs 31:8, Holy Bible*) and against those who deprive the poor of their rights (*Isaiah 10:2, Holy Bible*). We participate with God who secures justice for the poor (*Psalm 140:12, Holy Bible*) – *Seventh-day Adventist Official Statement on Global Poverty,* June 24, 2010.

It is an appreciation for our common heritage that binds us together for the good of each other that makes our communities resilient in times of distress and prosperous in times of normality.

"He (God) has shown you, O man, what is good; and what does the Lord require of you but to do justly, to love mercy and to walk humbly with your God" (*Micah 6:8*).

References

- *Holy Bible*, New King James Version (1997) Nashville, Tennessee: Thomas Nelson Inc.
- White, E.G. (1905) *Ministry of Healing.* Mountain View, California: Pacific Press Publishing Assoc.

Guest Article

Role of religious institutions in building resilient communities

A.M. Aslam Saja [1, 2], Yasir Javid [2]
[1]PhD Scholar, QUT, Brisbane, Australia/Lecturer, South Eastern University of Sri Lanka, Oluvil
[2]International Fellow, Centre for Human Rights and Humanitarian Studies (CHRHS), Brown University, USA.
Correspondence: saja.aslam@gmail.com

Abstract

Religious Institutions play a pivotal role in communities, especially in Asian countries such as Sri Lanka, both in community development and humanitarian activities. Hence, it is it is imperative to understand how these entities can be leveraged and supported to build resilient communities. Altruistic and benevolent attitudes and teaching which are prevalent across all religions make religious organizations to be perfect foci of relief and response in the aftermath of disasters. In the meantime, they could also pay a sustained role in walking through communities through long-term recovery. On the other hand, religious organizations can pay a key role in disaster preparedness activities towards making communities more resilient. This paper highlights the need for wider dialogue and research in engaging religious organizations change agents towards making resilient communities.

Key words: Religious institutions, community resilience, disaster response, disaster recovery, disaster preparedness

Introduction

Religious Institutions are defined as places of worship such as churches, temples, mosques and other and institutions that exist to support and manage the practice of a specific set of religious beliefs[17]. On the other hand, when faith-based organizations are defined, it talks about organizations that are rooted in a particular faith carrying out programs and services related to that faith, but the activities are not necessarily what would be considered faith

[17] http://uis.unesco.org/en/glossary-term/religious-institutions (UNESCO)

activities[18]. Faith Based Organization (FBO) is also defined as an organization affiliated to a religious body that attribute its mission statement and decision making processes to religious values, has a governance structure, is formed by the appointment of board members or staff is based on religious beliefs and receives large share of financial support from religious sources[19]. In this article, we aim to discuss about the role of religious institutions as defined above, which are most often managed by religious leaders and sometimes by community members or an umbrella organization that manages and supports these institutions. Although there is a clear distinction between FBOs and religious institutions, the terms seem to be often used interchangeably in the literature and in practice.

In nations, like Sri Lanka, religious institutions become key part of community development and humanitarian activities, therefore, it is imperative to understand how these entities can be leveraged and supported to build resilient communities. Religious institutions were able to successfully engage in a variety of relief activities during and aftermath of a humanitarian crisis such as distributing food and non-food items, restoring education, and sheltering displaced people in religious centers, due to the nature of religious institutions in terms of their knowledge of the constituency they serve, long term presence within local populations, and standing as a trusted partner within these communities. However, there is a need felt to include religious institutions within an overall operational framework to proactively engage them in community resilience. An important question is also raised into assessing local partnerships with religious institutions and how to best create an atmosphere that will lead to an increase in cooperation between these two entities.

Religious institutions and post-disaster response

All faith has moral values and traditions to extend helping hand for the people at difficult times, which has become the flexibility and capacity to shift focus to provide for the needs of a community after a disaster, and often the physical space or financial strength to

[18] https://non-profitconsultant.com/what-does-it-mean-to-be-a-faith-based-organization/

[19] Ferris, Elizabeth. 2005. "Faith-based and secular humanitarian organizations." *International review of the Red Cross* 87 (858): 311-325.

provide key resources for their local communities[20]. "Religious institutions and faith based organizations are important players in disaster relief, and as disaster relief fatigue pushes the burden onto local communities, religious institutions will be able to bear a significant portion of the responsibility".[21]

A report published by Monash and RMIT University found that in responding to 2004 Tsunami, efforts in Sri Lanka and India had raised some concerns about housing and explored the intersection of physical and social planning within these communities (Shaw et al. 2010). The report highlighted the need for NGOs to partner with a local community groups to help with aid distribution activities. These are considerations that might have been smoothed over by the use of an effective religious institution to expedite the relocation and rebuilding efforts, because most of the FBOs are seen as trusted partners. Because in many communities across the South and East coast of Sri Lanka which were badly devastated by Tsunami, local religious institutions are an omnipotent presence, partnering and leveraging religious institutions can help with trust issues that may arise.

The ability to recover from a disaster is a long term and costly operation. It can only happen in a lasting way if there is a multi-pronged vision towards helping individuals recover physically, mentally, and materially in the present, and helping mitigate destruction in the future. Natural disasters such as hurricanes, earthquakes, and tsunamis are not a one off proposition. They will continue to ravage areas that are prone to them which means that communities that have been affected in the past will be affected in the future.

Religious institutions play a vital role in disaster response and recovery framework. With disasters and complex humanitarian crises are on the rise, organizations that are embedded within communities are in a better position to react and have superior staying power, as long term aid partners. With the ability to scale up or down in terms of human resources, raising funds quickly, and draw upon pre-existing knowledge particular to the population in need, religious institutions must become further integrated into response efforts and should be factored into the relief supply chain by large NGOs and INGOs.

---

[20] Goldberg, Z. (2015). "Faith-Based Organizations in Disaster Relief: Locally-Based Strategies for a Higher Demand Future.", available at https://surface.syr.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1832&context=honors_capstone (accessed 25 January 2017)

[21] ibid.

Religious institutions and pre-disaster preparedness

One crucial question remains as to how religious institutions can further develop their partnership abilities with local humanitarian systems and coordination architecture well before disasters occur. For example, partnering with local entities can be a considerable challenge for religious institutions that if remedied, could further increase the effectiveness of religious institutions within the community. However, in order to reach good partnership and coordinated response model, where religious institutions are part of the partnerships, types of entities approached to form partnership and their attitudes towards religious institutions are important factors in determining the success of a collaboration. A do no harm approach needs to be carefully articulated by all concerned stakeholders who aim to foster a partnership in disaster management work.

National and local governments recognize the importance of religious institutions and faith-based organizations in humanitarian and community development initiatives, however there is a lack of mechanism to integrate faith-based organizations fully into the system. The lack of integration of religious institutions and faith-based organizations in the community development and crisis management process at national and local levels leads to ineffectiveness in the outcomes, when they become part of the implementation system mostly in the faith oriented societies. Therefore, it is important to improve knowledge and skills of religious leaders and members of faith-based organizations in community resilience, so that their capacity could be improved by identifying the gaps and needs for capacity building[22].

Final words on the role of religious institutions in building community resilience

We discussed briefly as to how religious institutions can play an important role in disaster management in different phases such as in disaster response and in disaster preparedness. There is an urgent need to advance the research and critical dialog on how the religious

---

[22] Rivera, J. D., and Nickels, A. E. (2014). "Social Capital, Community Resilience, and Faith-Based Organizations in Disaster Recovery: A Case Study of Mary Queen of Vietnam Catholic Church." Risk, Hazards & Crisis in Public Policy, Vol. 5, No. 2, pp. 178-211.

Acknowledgement: This article was extracted and adapted from a report produced for the study by the authors on "the role of faith-based organizations in disaster response - a case study in Sri Lanka and Pakistan", supported by Humanitarian Innovation Initiative of Brown University, USA. The views expressed are of authors and in no way reflect the views of the stakeholders of the study.

institutions including religious leaders can become a crucial part in building community resilience beyond disaster preparedness and response. The need for existing framework at the national level on community resilience to disasters to include religious institutions as key stakeholders in building resilience at all levels, particularly at the community level, where there is a certain level of influence towards positive outcomes by religious institutions and leaders in faith-oriented societies. The need for constructive dialog in a common platform underlining the humanitarian and rights based guiding principles has been felt more than ever before, since the social mechanisms and dynamics has become more complex in the recent decades

Guest Article

Local Faith Community (LFC) Children and Youths As Catalysts for Disaster Resilience: Experience Sharing from Pathfinders in Indonesia

Kyriakos Ersantukides Erlan[1]
[1]Program Department, DRA Indonesia[23]
Correspondence: kyriakoserlan@gmail.com

Abstract

Globally, our societies are rich with local faith communities (LFCs) for very long time. Children and youths of the local churches like Pathfinders have the capacity to communicate effectively to the wider community and their involvement in DRR would ensure their safety. Their vulnerability can be reduced, and resilience enhanced when they have access to resources and information, are encouraged to participate in disaster preparedness and response activities and can access personal and communal support. Given the chance to participate in DRR, they can contribute greatly before, during, and after disaster events. This group of population is understudied and largely excluded in practices. However, there are more evidences suggesting that children and youths want to be actively engaged, and when they are involved, numerous ways of contributions children and youths can bring to disaster preparedness, response, and recovery processes. As Pathfinders, children and youth have been serving the communities as pillars of hope and catalysts for disaster resilience. This was an urgency to harness the potentials for increasing the resilience of local churches and their engaged communities, enhancing the relevance of the church in the communities, and maximizing the efficacy of working through a well-established network across and within communities.

Key Words: LFC, child, youth, engagement, disaster, catalyst, resilience, Pathfinder

[23] Adventist Development and Relief Agency – ADRA, author affiliation as per paper submission on 31 July 2019

Introduction

Global children and youths[24] population is growing rapidly as seen in the current trends where number of adolescents ages 10 to 19 years old will rise to more than 1.3 billion by 2030, an 8% increase from today.[25] Indonesia's children now number approximately 83 million, or one-third of the country, which is the fourth largest child population in the world.[26] Annually, estimated disaster-affected Indonesians are 600,000 people which many of whom are children. Long-term monitoring indicates hydrometeorological hazards create around nine-tenth disasters.[27] Exacerbated by the geographic population spread across 17,000 islands and over 5,000 km of west-east distance, such disasters are likely to occur more frequent due to impacts of climate change.[28] Located on the Pacific "ring of fire" and flanked by 3 tectonic plates (Pacific, Eurasia and Indo-Australia), Indonesia is second-most country in the world for vulnerability to disasters, with more volcanoes and higher rates of earthquake with threatening potential tsunamis than any other countries, as well as floods, landslides, whirlwinds and droughts. This means that each year, more children and youths are exposed to climatological extremes.[29] What a critical moment in history!

Indonesian Disaster Risk Index (IRBI) data in 2013 identified, out of 496 districts / cities, 322 (65%) at high risk, 174 at medium risk, and 136 centres of national economic growth must be protected.[30] Responding to these indexes, one of the key strategies of BNPB (Indonesian National Disaster Management Authority) is to improve community

---

[24] The United Nations Convention on the Rights of a Child defines a "child" as "a person below the age of 18, unless the laws of a particular country set the legal age for adulthood younger." For the purposes of this paper, "youths" were defined as young adults ages 19-35.

[25] https://data.unicef.org/resources/a-future-stolen/. Accessed July 29, 2019

[26] https://kemenpppa.go.id/index.php/page/read/25/1587/profil-anak-indonesia-tahun-2017; and https://www.unicef.org/indonesia/what-we-do. Accessed July 31, 2019

[27] Detailed data available on http://www.dibi.bnpb.go.id

[28] https://ktln.setneg.go.id/simpuu/file/MULTILATERAL/UN%20BODIES/CPAP%20UNICEF%20Indonesia%202016-2020.pdf. Accessed July 29, 2019

[29] Fletcher, Sarah, Robin S. Cox, Leila Scannell, Cheryl Heykoop, Jennifer Tobin-Gurley and Lori Peek. (2016). "Youth Creating Disaster Recovery and Resilience: A Multi-Site Arts Based Youth Engagement Research Project." Children, Youth and Environments 26(1): 148-163. Retrieved [July 31, 2019] from: http://www.jstor.org/action/showPublication?journalCode=chilyoutenvi through https://www.iaem.org/portals/25/documents/Youth-Creating-Disaster-Recovery-and-Resilience-Multi-Site-Arts-Based-Project-2016.pdf

[30] https://bnpb.go.id/uploads/publication/612/IRBI%202013_Resize.pdf; and http://kawasan.bappenas.go.id/images/data/Kegiatan/Berita/14122016/Penurunan_IRBI_Indonesia.pdf

preparedness and resilience and align with Sendai Framework for Disaster Risk Reduction (SFDRR), Priority 3: Invest in DRR for resilience. BNPB encourages the private sectors and community organizations, such as religious institutions and their networks, partners or members, to be actively involved. A new paradigm is needed, from disaster response into disaster risk reduction, towards more resilient communities.

Efforts to protect the most vulnerable must be scaled-up. Local communities usually rely on faith leaders and actors as part of their coping mechanism. Local faith communities (LFCs) are key to DRR localization, resilience-building and humanitarian actions because they are among those defence frontlines in preventing avoidable disasters. Also, they are first responders in emergencies providing shelters during evacuation, basic needs (foods, water, bedding, clothing) for the affected, and social capital for healing and recovery.[31] Joint Faith-Based Organizations (FBOs) statement for the GPDRR 2019 accounted that as "FBOs & LFCs are deeply rooted in local populations and global communities with a unique reach to people living in poverty and vulnerability through their development, humanitarian, diaconal and spiritual actions."[32]

Traditionally, dominated by top-down relief efforts, filled with command-and-control response agencies like police and military, disaster management is assuming children and youths are passive victims with no role in communicating risks or preventing and responding to disasters. Child-centred disaster risk reduction (CC-DRR) is a radical departure—a new approach involving fostering the children and youths, both in groups and as individuals, to work towards making their lives safer and communities more resilient to disasters.[33] They should be meaningfully and ethically engaged, and their views incorporated into all stages of DRR programming. The Children's Charter for DRR was developed in 2011 in consultation with over 600 children in 21 countries, outlining their top five priorities: safe schools and uninterrupted education; child protection before,

[31] https://actalliance.org/act-news/faith-actors-call-for-increased-local-resilience-to-disasters/. Accessed July 29, 2019

[32] https://actalliance.org/wp-content/uploads/2019/05/Joint-FBOs-Statement-for-GPDRR-FINAL-with-logo-17052019.pdf. Accessed July 29, 2019

[33] Mitchell, Tom, Katharine Haynes, Nick Hall, Wei Choong, and Katie Oven (2008). "The Role of Children and Youth in Communicating Disaster Risk." Children, Youth and Environments 18(1): 254-279. http://www.colorado.edu/journals/cye. Accessed July 29, 2019 from https://www.iaem.org/portals/25/documents/The-Roles-of-Children-and-Youth-in-Communicating-Disaster-Risk-2008.pdf

during and after a disaster; the right to participate and access information; safe community infrastructure, and relief and reconstruction that reduces future risk; and DRR that reaches the most vulnerable.[34] To achieve greater resilience to disasters, their voices are required to be heard and recognized as central to improved DRR. Despite the risks, they frequently demonstrate resilience in the face of extreme adversity.[35]

Body

ADRA Indonesia in 2017 began working with the Adventist Church for disaster education and increasing the capacity of local Adventist congregations and ADRA representatives in 10 disaster-prone areas. ADRA, BNPB and Adventist Church signed a Memorandum of Understanding (MoU) on Disaster Management for 5 years.[36] Under this MoU, ADRA and BNPB have facilitated Adventist churches to understand the implementation of disaster management in Indonesia. The partnership strategy aimed to (1) increase Church preparedness through mobilization of trained volunteers, (2) increase effectiveness and efficiency of emergency response aligning with procedures and criteria for activating National Emergency Response Plan (NEMP) of ADRA Indonesia, and (3) effectively mobilize church resources in DRR actions to the surroundings or other needed areas. ADRA Indonesia in partnership with Adventist Church and BNPB, run projects called ABCD (ADRA, BNPB and Church for Disaster Risk Management, 2017-2018) and CRACP (Community Resilience through ADRA and Church Partnership, 2018-2019). A validated, evidence-based faith-based partnership "model" with practical field-tested manuals are available via online platform[37] for building church and community resilience-

[34] https://www.childfund.or.jp/about/pamphlet/CCC_Implementation_Guidelines.pdf. Accessed July 29, 2019

[35] Mudavanhu, Chipo, Siambalala Benard Manyena, Andrew E. Collins, Paradzayi Bongo, Emmanuel Mavhura, Desmond Manatsa (2015). "Taking Children's Voices in Disaster Risk Reduction a Step Forward" Int J Disaster Risk Sci (2015) 6:267–281 https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs13753-015-0060-7.pdf. Accessed on July 29, 2019

[36] Signing ceremony of the Memorandum of Understanding (MoU) took place during National Working Conference of BNPB-BPBDs from all over Indonesia at Yogyakarta, 23rd February 2017. Watch at this link: https://www.youtube.com/watch?v=V8BlJzsDG6s

[37] Alternate links on bit.ly/iwcr2019-works or https://sites.google.com/site/iwcr2019/building-community-resilience-through-faith-based-partnership

building programs at a country level. Co-creation model[38] exercises were designed to capture and collage shared learning and experiences from different parts of the world to identify good practices.

The program started with online course on Disaster Risk Management (DRM)[39], ADRA's Pathfinder Honor Facilitator Training and followed BNPB Basic Disaster Management Training. Enhanced by building partnerships with various government agencies such as Regional Disaster Management Agency (BPBD), Ministry of Education's Disaster Safe School Unit and the Fire Fighting Squad, local congregations of the Seventh-day Adventist Church were educated and mobilized, especially those involved in community services, youth, scouting or Pathfinder, hospital and health services, and education. Throughout 2017-2019, Pathfinders and Master Guides, were involved in carrying out disaster safe school programs, innovating and installing inclusive early warning system research and deaf-friendly hospital, developing online and classroom DRM training sessions and researches conducted at churches and Pathfinder clubs, planting mangroves, installing absorptive bio-pore holes, and cleaning canals at riverside areas, and raising funds for emergency responses. In addition, by consulting and inviting BNPB through Directorate of Community Empowerment and the Training Center (InaDRTG / Indonesia Disaster Relief Training Ground), ADRA Indonesia has initiated an ongoing education and training for Church members, youths and children, and the Deaf communities. In times of disasters, Pathfinders were involved in the operations of Mount Agung Eruption in Karangasem (Bali), flood in Jakarta residences, Lombok Earthquakes (West Nusa Tenggara), Earthquake, Tsunami and Liquefaction at Palu-Sigi-Donggala (Central Sulawesi), Sunda Strait Tsunami in Pandeglang (Banten) and Flash Floods in Makassar and Gowa (South Sulawesi) and Bengkulu—southwestern Sumatera.

Furthermore, we have been mainstreaming faith-based partnerships in a unique approach, like the first-of-its-kind event with spirit of unity in diversity, the National Congress on

---

[38] An International Workshop on Community Resilience (IWCR) 2019 with field trips held in Jakarta on 25-28 March 2019 produced a report of the co-creation model of collective work on the common interfaith partnership principles and shared experiences on best practices, called FAITH IN ACTION WORKS: Building Community Resilience through Faith-based Partnerships. You can contact ADRA Asia (Mark Webster at mark@adraasia.org) or ADRA Indonesia (Kyriakos Erlan at kyriakos@adraindonesia.org) for inquiry of the document.

[39] See https://elearning.adraindonesia.org

Indonesian Sign Language in Disaster Management was conducted by The Unspoken Ministry—an Adventist community serving the Deaf people in Indonesia—in partnership with GERKATIN (Indonesian Deaf Society Welfare Movement), the Seventh-day Adventist Church, ADRA Indonesia, and BNPB. Unfortunately, at the end of the congress, Central Sulawesi Earthquake, Tsunami and Liquefaction happened. Though it was mourning the whole congress participants, there was a Central Sulawesi Deaf delegate cried out and with the help of Indonesian Army, he was prioritized to be transported the next day to his hometown to meet his family members. During emergency response period, the Deaf community in Central Sulawesi was gathered and informed of current situation and plans with the assistance of TUM. Mostly, this is driven by the fond of Pathfinder Sign Language Honor and compassion to the Deaf communities for their rights including disaster resilience.

One sample from a local Adventist church in Warakas, North Jakarta, where fire and flooding are two common disasters for the region. To protect the church from fire and for the increased safety habits of local vendors around the church, trained Pathfinder leader stood up and preached also conducted series of disaster management class before his own congregation and challenged them to serve the surrounding community through disaster preparedness sessions. In fact, the community leaders, ignited by Pathfinders' efforts, applauded the local church suggestion and planned for a continuous "Disaster Response Resident" program. What a brilliant solution for community resilience! There are more success stories to tell when we allow our children and youths in our churches become leaders in community resilience.

The presentation is a proof how LFCs have been investing in children and youths to serve as resilience catalysts. As Pathfinders are being nurtured by the Seventh-day Adventists in building resilience, it involves child and youth capacity—knowledge, skills, attitude and practices—and capability, the ability of Pathfinders to make decisions to involve and make 'the change' in their local, regional and global settings. Pathfinders exist in almost all Seventh-day Adventist presence around the world and there are at least basic and advance skills (honor insignias) to acquire in the fields of disaster management. Other Pathfinder skills can be integrated to disaster risk reduction and climate change adaptation (DRR/CCA) contexts such as community assessment, community service, community

development, nature conservation, weather, red alert, basic life support and cardiopulmonary resuscitation (CPR), fire safety, camping skills, refugee resettlement, hunger relief, conflict resolution, and so on. Thus, this approach has been promoting a culture of resilience—AKU TANGGUH (I am Resilient, in English), where LFC children and youths are leading for social innovations.

Conclusions and Recommendations

Historically, researches and studies in child-and-youth-related disaster resilience have been underrated. This group of population is also largely excluded in practices. However, in this millennial era, there are more evidences suggesting that children and youths want to be actively engaged, and when they are involved, numerous ways of contributions children and youths can bring to disaster preparedness, response, and recovery processes. As members of Pathfinder scouts, they have been serving the communities as pillars of hope and catalysts for disaster resilience. Based on the recent experiences through ABCD and CRACP projects in Indonesia, we can conclude that child and youth involvements through Pathfinder clubs in mitigation, preparedness, disaster responses and recovery are clearly mapped out into these three domains.

1. **Creating a faith-perspective, preparedness learning from the religious and spiritual resources can help children and youths to understand basic characteristics of various disasters and holistic concept of disaster management.** DRM cycle and resilience is so commonly found in the Christian Bible that using it as basis eases to help building awareness and mobilizing local faith community resources.

2. **Children and youths are so curious, receptive and creative in dealing with new things like disaster mitigation and preparedness which are lack in education and practices, yet they need to learn in the ways most comfortable for them.** Providing Pathfinder classes on disaster management with honors (skill insignias) has shown that learning is fun and resilience education crucially needs special treatment.

3. **Children and youths are compassionate and have the capacity to help themselves and their communities mitigate and be prepared before any disaster strikes through social actions and community services, even during and after emergencies or disasters.** This can be seen repeatedly through several church-and-community mitigation programs and preparedness drills, and responding and fundraising at various disasters which can be sustainably adopted for long-term approach and further initiatives.

Guest Article

Disaster Management according to Hindu way of Life

Swami Aksharatmananda
President, Ramakrishna Mission, Colombo
Correspondence: rkmcey@gmail.com

Abstract

This article outlines the Hindu perspectives of disaster management, both in disaster prevention and response. The Hindu Building Science is described as a tool for prevention of disasters. It provides some examples on how Rama Krishna Mission has been involved in disaster management activities. It highlights the Hindu philosophical meaning of helping those in need through the teaching of Service to Humanity is Service to God (Manava Sewa Madhawa Sewa).

***Key words:* Vastu Sastra, Rama Krishna Mission.**

Hinduism has got its Building Science known as Vastu Sastra. It enumerates many techniques regarding house construction right from the foundation level. If one follows these methods, the damage due to natural calamities will be minimum, But we can see that no body follows these methods. Not even latest technologies. So, constructing huts and similar shelters are not according to Vastu Sastra. So, there is a clear way of prevention of damage in Hinduism giving way to disaster management.

In Hindu scriptures, there are many guidelines regarding health and hygiene. People should wash their legs before entering the house when they return from outside. The same thing is followed when one uses the toilets. Sometimes it is advised to use different minimum clothes while going to toilets. Not only that, after using the toilets, they have to wash their feet also before entering the house. This helps to maintain cleanliness to the maximum level. Regarding drinking water purification also, filtering techniques are prescribed. These habits can help during post disaster period also.

A sloka mentions certain simple methods for maintaining cleanliness at personal level. "Vastraputam pibrt jalam."

One incident — rather a case study, can be stated here, though it is not strictly preventive in nature but it is regarding the post calamity work, but it requires some preparedness in the minds of social workers who work with us. In one place which is prone to floods and cyclones so people have got some experience in how the relief work is done. So when their area was hit by cyclone, the volunteers of that area who had previous experience, approached us for help. We told them to proceed with the work and we will help from behind. Further we told them to collect some donations also from philanthropist from that area. They did the hose to house survey, assessed the damage and made a list of articles/relief materials to be procured. Further we helped them to purchase also from wholesale shops who used to give maximum discount to us. On that day when we went for distribution, everything was ready. Not only materials, but even the stationery etc. required for preparing records were also ready. And all the work was done with an attitude of worship. No distinction of cast or creed. This is an example of trained workforce/ volunteers. These volunteers even take leave from their offices/ departments to do this service. This can be adopted in other places also.

When a relief work is undertaken, many times we have to work with other organisations also. Sometimes we have to work with other religious/cultural organisations also. The society may contain a mosaic of different religious and cultural groups. Basically, the Hindu way of thinking is of acceptance of other religious faith also as part of society. Unless they are disturbed by political elements, the society is ready to live with different type of people.

Hinduism being a polytheistic religion, having many Gods and Goddesses within its fold, has got an advantage of accommodating people of other faiths. Though there is a negative side of this background, having fanatics quarrelling within its sub-divisions, it has come down nowadays.

The Ramakrishna Mission is an organisation which preaches and practices religious harmony from its inception. When religious harmony is the normal practice, then cultural and linguistic harmony is natural out come as a way of life. In the past Ramakrishna Mission has worked in many relief works of various types and in different parts of India and Sri Lanka. Those who participated in these operations had no problems in dealing with

different groups and the work was done so systematically and smoothly, the organisation has earned a good reputation for working in disaster management, particularly in post calamity relief works.

When help is given, it was done as a worship to God, who is the in-dweller of all beings. So, the attitude of work is of reverence and not of superiority of doing some work, at least during calamities. This is the philosophy of work done by the people. Hence the cross-cultural dealings are smooth.

It is known as Shiva Jnane Jiva Seva means serving a Soul (Man) as if he (the Man) is Lord Shiva (a God) himself, or Manava Seva Madhava Seva means Service to Humanity is Service to God. When service activities are done in this spirit, the inter-cultural relations will be cordial.

References:

- "GOLDEN PRINCIPLES OF VASTU SHASTRA Vastukarta". *www.vastukarta.com*.
- Bhagavad Gita

Guest Article

The Root Cause of Environmental Crises

B K Brijmohan
Sri Lanka Raja yoga Meditation Center
Correspondence: ruwan12940@gmail.com

Abstract

This article examines the phenomenon of Climate Change from a naturalistic approach, as common to many indigenous and religious belief systems, especially to the Vedas, the basis of Hinduism. How human greed leads to climate change is examined from an inner point of view. Befriending with nature is recommended as a solution for the current environmental crisis.

Keywords: Environmental crisis, climate change, Vedas, creation, mother earth

Climate change is a grave threat faced by humankind. Changes in the environment -- reportedly due largely to greenhouse gases released into the atmosphere by human activity -- threaten to make earth uninhabitable for humans. Today, man and nature seem to be struggling to survive each other. It was not always so. Earlier, people were close to nature. They studied natural phenomena minutely, and watched in awe the creation, change and destruction caused by forces of nature, and so they attributed divinity to nature.

Myths from nearly every part of the world featuring gods and goddesses of trees, rivers and mountains are expressions of the value that the ancients attached to nature, and their gratitude for the sustenance it provided. The Vedas contain hymns glorifying the earth as mother, and extolling air, fire and water for their power and the services they render to humans. It was understood that the well-being of the planet depended on conserving each of its constituent elements, so people took from nature only what was needed, not more. This kind of harmony between man and nature is one of the characteristics of Satyug, the Age of Truth, described in Hindu texts.

People in ancient societies were more in touch with spiritual truths. Consequently, spiritual values such as purity, peace and generosity found expression in their actions, and they were not beholden to material desires. Over time, material inclinations began to inform human actions, and that changed man's relationship with the natural world.

The unnatural climate change we are experiencing is the manifestation of a change in the climate of human minds over the past several centuries, whereby reverence for nature has given way to unbridled greed. The quality of the environment is shaped by the quality of our consciousness.

Industrialisation provided the motive and the means for plunder of the earth for profit. While nature can replenish itself to sustain life, the mercenary appropriation of its resources and unchecked pollution of the environment has overwhelmed its capacity to do so, destroying the ecological balance that allowed countless varieties of creatures and plants to live on this planet for millennia.

Man's greed lies at the root of the environmental crisis facing us today, and the solution to it is with each one of us. We can adopt lifestyles that encourage need-based consumption, sharing of resources, and minimum wastage. Simple acts, such as use of public transport, and recycling, can make a big difference when done by large numbers of people.

Planting trees is another way we can help heal the wounds man has inflicted on the planet. Trees support life in many ways, absorbing and storing carbon, producing oxygen, and providing a habitat for a wide variety of creatures.

When people begin to make 'green' choices, industry will follow suit. But for this to happen, there needs to be greater environmental and spiritual awareness. When we become mindful of the environmental cost of our actions and realise that taking from nature has its karmic consequences, we will make more enlightened decisions.

Only by befriending nature can we achieve lasting well-being for everyone. This friendship will yield life-giving succour and prosperity without poisoning our bodies or destroying the only home humankind has in the entire universe.

(Republished with permission from the author)

References:

- Vedas
- B.K. Brijmohan. "The Root Cause of Environmental Crises". Times of India. 28.12.2016.
- https://www.speakingtree.in/article/the-root-cause-of-environmental-crises.

Spiritual Reflections on our Relationship to the Environment

Living with Simplicity:

- Seeing myself as a trustee of the Earth, I use my time, money and other resources wisely and carefully.
- Living a simple life gives me the time and space to appreciate the wonders of this world.
- Focusing on my needs, rather than wants or desires, reduces the pressure on myself and the environment.
- When I de-clutter my mind, heart and possessions I see more clearly what is going on in this world.

Being Unlimited:

- When I connect with my spiritual essence, I see everything from a new perspective. Feeling part of an amazing global family, I act accordingly.
- When I go beyond the artificial divisions of gender, race, culture and religion, I am moved to care about the whole human race.
- Thinking outside the box enables me to challenge old paradigms and create new and powerful solutions.
- Seeing the connections between myself, others and the environment I am inspired to make a real difference in the world.

Being Positive:

- Knowing the powerful impact my thoughts can have on others and the environment, I choose to create a positive mindset.
- Empowering thoughts for the self and others are the foundation for world transformation.
- Seeing the benefit in every situation, however challenging it may be, I grow in wisdom and compassion.

Respecting Life:

- Recognizing the uniqueness, wonder and beauty of my own nature enables me to treat all living beings with consideration and care.
- When I align with my true values, Nature becomes a friend to support, rather than an object to exploit.
- Treating everyone one and everything with consideration and care fills me with contentment and satisfaction.

Walking the Talk:

- When I remain true to my inner values and follow my conscience, my actions bring benefit to many.
- When my thoughts, words and actions are as one, I can move mountains.
- Being authentic, I am able to open the hearts and minds of others and inspire them to action.

Opening the Heart:

- Practicing compassion and forgiveness enables me to heal the heart of the world.
- When I connect with the environment in all its many forms, my heart opens like a flower and I feel at one with everything.
- Love for Nature and humanity is the foundation of all my actions.

Empowering Yourself:

- Realising that I am the creator of my own reality, I choose to make a positive difference in the world.
- When I connect with my inner qualities, virtues and powers, I am able to perform wonders.
- My capacity to help create a sustainable future expands enormously when I tap into my spiritual power.

Eating Well:

- Knowing that a vegetarian/vegan diet substantially reduces my carbon footprint, I happily do my best to avoid eating any type of meat or fish.
- Vegetarian/Vegan food, cooked with love, nourishes my whole being and contributes to the health and future of the planet.
- Believing in non-violence and a sustainable future, I naturally choose to eat locally-sourced, organic fruit and vegetables whenever possible.

Following Your Dream:

- The more powerful, positive and detailed my vision of the future, the more likely I am to achieve it.
- Thinking about how I would like the world to be gives me the enthusiasm and courage to make things happen.
- If I do not follow my dreams, how will they come true?

Feeding the Soul:

- Time spent alone in reflection or meditation gives me the strength and wisdom to deal with life in more positive, peaceful ways.
- Silent reflection helps me to connect with my deeper values and find the strength to live by them.
- Spending time in the company of nature calms my mind, opens my heart and enables me to be a better global citizen, mindful of the impact of my choices.

www.eco.brahmakumaris.org

Guest Article

Islam and Unity in Diversity

Ash-Shaikh Muhammad Azhari Muhammad Ziyard (Ar-Rilwani)[1]
[1]National Network Project Coordinator
All Ceylon Jamiyathul Ulama
Correspondence: ziyad@acju.lk, ziyardacju143@gmail.com

Abstract

The Islamic faith and the belief system is a strong unifying factor among Muslims despite their outward differences. Islam emphasizes the need of avoiding any type of hardship towards fellow human beings. Faith can have a powerful unifying role in trespassing all worldly diversities. The role that brotherhood plays in human relations is critical. The piety is reported as the only acceptable factor which could make a person superior from another. The lesson of tolerance, forgiveness and cordial social relations as per the Islamic teachings are highlighted.

Keywords: Muslims, Islam, Unity, Euality of Mankind, Code of Living

All Muslims are brothers of one another on account of sharing the same set of beliefs, though they may differ greatly from one another in outward features.

The believers are brothers in faith. So make peace and reconciliation between your brethren. And fear Allah so that you may receive His mercy. O Believers! Let not some men among you laugh at others. It may be that the latter are better than the former. Let not some women laugh at others. It may be that the latter are better than the former. And do not criticize one another, nor call them by offensive nicknames. It is bad to commit sin after professing belief. And those who do not repent are wrongdoers. O Believers! Avoid suspicion as much as possible. For in some cases suspicion is a sin. And do not spy on and backbite one another. Would any of you like to eat the flesh of your dead brother? You would abhor it. And fear Allah. Allah accepts repentance and is

Most Merciful. O mankind! We have created you from a single pair of a male and female. And We have made you into nations and tribes so that you may know one another. The most honored of you in the sight of Allah is he who is the most pious of you. And Allah has full knowledge and is well acquainted with all things. (Al-Hujurat 49:10-13)

Avoiding any harm to fellow human beings is the main concern of this code of conduct for social life. The passage opens on a note of human fraternity and unity. Equally significant is the point that the passage concludes with the same message of mankind's unity.

Declaration of Unity

While discarding all notions of kinship based on ethnicity, language, color or caste, the Qur'an asserts the bond of faith as the unifying force. All Muslims are brothers of one another on account of sharing the same set of beliefs, though they may differ greatly from one another in outward features. This characteristic of Islam prompts an Orientalist to concede the point:

'A Muslim is Muslim first and a Turk, an Afghan, or an Arab afterwards, and this is no mere formula or figure of speech.'

Instead the vast assemblage of peoples and of tongues to whom the Prophet of Arabia, by teaching them to worship the One True God, has given a bond of union stronger than any tie of blood or nation.

Equality of Mankind

History bears testimony to the fact that Muslims as a community have demonstrated numerous instances of solidarity, cutting across barriers of race, color or language. In so doing, Muslims act on the following hadiths regarding the bond of unity to be found in Islam: The Prophet said, "None of you has faith until he desires for his brother what he desires for himself." (Al-Bukhari and Muslim) In the same vein is his other observation: "To abuse a Muslim is an evil deed, and to fight him, an act of unbelief." (Al-Bukhari)

That Islam inculcated this ideal of the equality and unity of all Muslims among its immediate addressees –the Arabs– is all the more striking in view of the fact that the Arabs of the day were very particular about their clan identity, tribal pride and ancestral fame.

The ideal of social equality, as professed and practiced by early Muslims, was the key to the phenomenal spread of Islam across all parts of the world. The exploited and the deprived reeling under yokes of bondage saw Islam with its teachings and practice of equality and fraternity as their champion and warmly embraced it in large numbers.

On the import of the opening verse of the passage M. Manazir Ahsan makes this perceptive comment:

The basic idea which Islam wants to bring home is the equality of mankind and the establishment of all relationships on the basis of faith; a relationship which stands above that of blood.

If a blood relationship stands in the way of Islam, it is to be rejected in favor of faith. The Qur'an does not turn a blind eye to the human weakness of quarrel, dispute and even war.

Accordingly, it exhorts Muslims to make peace among hostile individuals or groups. Of special note in this context is the Qur'anic use of the expressions **"brothers in faith"** and **"fear of Allah"**. Even while mutual relations among some Muslims are strained, they should not forget that they are essentially brothers of one another.

They should sort out their differences in a brotherly manner, characterized by affection, love and sincerity. Moreover, they should realize all along that Allah, their supreme Lord, constantly watches them. Any injustice done by either party cannot escape His notice. It will, however, provoke His anger and punishment which will destroy them wholly.

They should therefore desist from doing any wrong to fellow Muslims and behave only in such a way as may earn them His mercy. The main idea of Muslim brotherhood adumbrated in the verse is elucidated in several hadiths, of which the following are cited as instances in point:

"Believers are to one another like the bricks in a building, in which every brick is supported and strengthened by another." (Al-Bukhari)

Believers represent a single body in terms of their mutual love, kindness and affection. If one part of the body is hurt, the entire body feels its pain. (Al-Bukhari and Muslim)

The life, property and honor of one Muslim are sacred for other Muslims.

Perfect Code of Living

This declaration of the unity and equality of mankind is interlinked with the above cited prohibition against mocking, reproaching and nicknaming others and of suspicion, slander and backbiting. For one indulges in the above out of one's own false pride and sense of superiority.

The Qur'an therefore, stresses the truth that all men and women are equal. Piety alone makes one superior to others. Given this, one should refrain all the more from hurting and harming others. The same note of social justice, and human equality and fraternity is to the fore in the Prophet's sermon at his farewell pilgrimage when he addressed a huge congregation of Muslims at `Arafat: "No Arab is superior to a non-Arab and no non-Arab has any superiority over an Arab. No black has any superiority over a white person and no white over a black one. Piety alone confers superiority on one. All men are from Adam and Adam was made of clay."

In the Qur'anic passage above the emphasis is on building cordial, happy social relations among men and women, regardless of their affiliations. The directives aim at forging and sustaining a mutually helpful and trustworthy community life, ensuring peaceful coexistence among all members of society.

Social justice is the distinct message of the passage. It seeks to infuse such virtues which guarantee a happy, peaceful life for everyone. It resounds with a strong plea for a tension-free society, without social, emotional and psychological strains. The lesson of tolerance, forgiveness and cordial social relations is unmissable.

If these directives are followed sincerely, we may construct a happy and peaceful society, free from public disorder and the resultant tendencies of violence and revenge.

Guest Article

Making Your Place of Worship Better Prepared Against a Terrorist Attack

Dr. Novil Wijesekara[1]
[1] Resilience Research, Training and Consulting
Correspondence: novil.wijesekara@gmail.com

Abstract

Terrorists have no moral values. Violent attacks by religious extremist have been reported in many parts of the world, including the Easter Sunday attacks in Sri Lanka. This paper draws in fourteen steps from the practice of disaster and emergency preparedness to be adopted by the places of worship in preparation for a terrorist attack targeting them.

Key words: ***Place of worship, terrorist attacks, preparedness, preparedness plan, violent religious extremism***

Terrorists have no morals or values. Places of Worship are traditionally open for anybody to come and pray. Hence, they become soft targets of terrorists. Violent attacks have been witnessed in Places of Worship recently across the world, in addition to the Easter Sunday attacks in Sri Lanka. Here are some steps that we can take to keep our Place of Worship Safe:

1. Gauge your Risk!

Have a meeting of the religious leaders, administration and volunteers of your Place of Worship, to review the security. Let everybody share their fears and concern, but make sure that the meeting ends with some tangible results, which will be enacted on the next day of the religious service. Any preparedness activity must be based on the level of risk, however, in the difficult times that we are going through right now, it may be safe to assume a high level of risk in the preparedness. Discuss with the local police station about arranging security for the Place of Worship.

2. Think as a Terrorist for a Minute!

We know it is odd, but that's what we meant! Have a large sheet of paper, sketch your Place of Worship and its surrounding and imagine how a terrorist or a group of terrorists would attack if they wanted to. Think about different types of attacks: suicide bomber, mass shooter or bomb placer.

3. Think as a Security Expert!

Now change your shoes! Think for a minute, as to how to prevent a possible terrorist attack, keeping your mind, what a terrorist might think, as you have done in above step 2.

4. Secure the Perimeter.

As a team, walk around the perimeter of the place of worship and identify weak points where a terrorist would enter. Think about simple methods to improve security. For example, if the parapet wall or the fence is broken, this would be an ideal time to repair it immediately.

5. Check your Place of Worship before opening

Every day, before the opening of the Place of Worship to the public, have a thorough check, inside as well as the surrounding. If any suspicious object or person is found, contact the police immediately. Have a roster of volunteers to assist with the checks.

6. Have a Security Checkpoint.

Have a security checkpoint before the worshippers enter the Place of Worship. The security checkpoint must be a reasonable distance away from the gathering of people, inside or outside the Place of Worship. Ensure the privacy of the worshippers. Ensure male and female checking areas. Only have a limited number of persons at the checkpoint, so that if an explosion occurs while checking, the damage is reduced.

7. Limit the Number of Entrances.

More entrances mean more security checkpoints. Try to have one or a few entries, with a security checkpoint. In contrast, clearly, identify two or more exits. Before the religious service, inform people about the emergency exits.

8. Issue an identity card to your members.

This may be a good time to issue an identity card to the members of your Place of Worship. However, this may not be possible in huge congregations which attract persons from many parts of the country. If you want to invite visitors, it is better to have a separate place where the person who asks the visitors could verify them. The identity of random visitors should be checked.

9. Limit the vehicle entry.

Limit the entry of vehicles into Places of Worship. Vehicles must be thoroughly checked before entry. Police, triforces or security personnel can help in this regard. If they are not available, the volunteers could be trained by a qualified person.

10. Advice the worshippers to bring minimum baggage.

More baggage means more checking. It is advisable to the congregations to bring no or minimum baggage. Any offering that is brought must be wrapped in transparent wrapping and must be examined before the entry into the Place of Worship.

11. All must not worship or pray.

During our pray or worship, we are going into a meditative status of mind where our five senses are shut down! This is good from a religious point of view, but this may be an ideal opportunity for the terrorist! Hence, throughout the worship or prayer service, some volunteers must be vigilantly taking care of the environment, without listening or taking part in the service. Have you seen, when the president or prime minister is addressing a gathering, how his personal security guards behave? They do not listen to him or look at

them, but they are continuously on alert for any suspicious person or suspicious behavior. These volunteers can join in a separate service, after having handed over their roles.

12. Strengthen your volunteers.

Your volunteers can be a great asset in any emergency or disaster, terrorist attack being no exception. They all should have important skills such as First Aid, Fire Safety and Psychological First Aid. Make this difficult time to equip them with these critical skills through training. In addition, it is a useful preparedness practice to have a first aid box at a Place of Worship. Of course, it has to be big! You can use a large plastic container to store your first aid material. Also, take a moment to see if the fire extinguishers are in working condition and are not expired.

13. Make a safety culture at your Place of Worship

It is a recommended practice to have a security briefing before each worship session. Some points to be mentioned are emergency exits and gathering places, what to be done in case of seeing a suspicious person or incident and what to be done in case of a fire.

If there is a suspicious object or an incident such as a fire, shooting or explosion, the evacuation routes as well as gathering places must be identified. The evacuation routes, as well as gathering places, must be identified.

14. Know the emergency contact numbers

It is good to have the emergency contact numbers displayed in your place of worship. Use this template to document and display the emergency contacts

Fire Service Department Colombo	-	110, 0112422222
Disaster Management Center Hotline	-	117
Police Emergency Hotline	-	119
1990 Suwaseriya	-	1990
Bomb Disposal	-	0112434251
National Hospital of Sri Lanka	-	0112691111
Your local Police Station	-	..................................(add here)
Your local Hospital	-	..................................(add here)

15. Conduct a desktop exercise

Once you have a plan and enhanced the preparedness, you can conduct a desktop exercise. In a desktop exercise, the religious leaders, administration of the Place of Worship and the volunteers will discuss each and everyone's responsibility in case of an emergency.

Places of worship are places of mass gathering. Due to the large number of elements at risk present, the people, the risk at places of worship are high. Hence, preparation of a place of worship for a terrorist attack could be a critical investment when considering the reduction of risk. In addition, it could be the blue print for making places of worship better prepared for multiple hazards, beyond terrorist attacks.

References:

- Schwab, A. K., Sandler, D., Brower, D. J., Sandler, D., & Brower, D. J. (2016). *Hazard Mitigation and Preparedness: An Introductory Text for Emergency Management and Planning Professionals, Second Edition*. https://doi.org/10.1201/9781315374024

Participant Article

බුදුදහමේ අවධාරිත දැහැමි රාජ්‍ය සංකල්පය තුළින් ප්‍රකට වන ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිය

හිගුරේ විමලදස්සි හිමි[1]

[1]ප්‍රථම වසර බෞද්ධ දර්ශන අධ්‍යනාංශය, ශ්‍රී ලංකා බෞද්ධ හා පාලි විශ්ව විද්‍යාලය

සංවාද : wimaladassi96@gmail.com

සාර සංක්ෂේපය

ජනතාවගේ ආර්ථික සමෘද්ධිය සැලසීම සනීපාරක්ෂාව හා අධ්‍යාත්මික සංවර්ධනය පාලකයින් විසින් සපුරාලිය යුතුබව බුදුදහම අවධාරනය කොට තිබෙ. බුදුදහම එයට සරිලන ආකාරයෙන් ධාර්මිකත්වය හඳුන්වාදී ඇත. ප්‍රජාව ආර්ථික, සනීපාරක්ෂක හා ආධ්‍යාත්මිකව සංවර්ධනය කිරීම සඳහා ප්‍රතිපත්ති රාශියක් බෞද්ධ දේශපාලන දර්ශනයෙන් අවධාරණය කර තිබේ. දස රාජ ධර්ම, දස සක්විතිවත්, සප්ත අපරිහානි ධර්ම හා සතර සංග්‍රහ වස්තු, ආදිය සඳහන් කළ හැකිය. දස රාජ ධර්මයෙහි අදහස් කරන්නේ පාලකයා ජනතාවගේ ආර්ථික ශක්තිය ගොඩනැගීම සඳහා වෘත්තීය අධ්‍යාපන සුදුසුකම් මත රැකියා අවස්ථා දීමට පියවර ගැනීමයි. එමෙන්ම ප්‍රාග්ධනය, මිනුම් උපකරණ, වෙලඳපොළ, ප්‍රවාහන පහසුකම්, මිල පාලන ප්‍රතිපත්ති ලබා දෙමින් ශක්තිමත් පිරිසක් බවට පත් කිරීම මෙහි අදහසයි. දස සක්විතිවත් වල විශේෂත්වය වන්නේ ධර්මයට මුල් තැන දීමයි. පාලක පාලිකා සුහදතාවය වර්ධනය කරමින් ගැටුම් විරහිත පාලනය ක්‍රමයක් ගොඩනැගීම සප්ත අපරිහානි ධර්ම මගින් ලැබෙන්නේ ද මහත් වූ පිටුවහලකි. සියලු දෙනාට ම සාධාරණයක් සැලසෙන පරිදදෙන් සමානාත්මතාවය ක්‍රියාත්මක කළ යුතු අතර පාලක පාලිකා සුහදතාව වර්ධනය වීමට ජනතා උන්නතිය සැලැස්වීමටත් හේතුවනු ඇත. සතර බ්‍රහ්ම විහරණ ද පාලනය යහපත් කිරීමට හේතුවනු ඇත. එපමණක් නොව පාලකයාට ආදේශ ගත හැකි බොහෝ ප්‍රතිපත්ති භික්ෂු සමාජය තුළ අන්තර්ගත වේ. මෙම අධ්‍යනයේ අධ්‍යන ක්‍රම වේදය වන්නේ ඓතිහාසික ග්‍රන්ථ අධ්‍යයන ක්‍රමවේදයයි.

ප්‍රමුඛ පද - දැහැමි රාජ්‍ය, ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිය, ඓතිහාසික ග්‍රන්ථ

හැඳින්වීම

ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිය ප්‍රවර්ධනය කෙරෙන ආගමික ඉගැන්වීම් අතර ප්‍රධාන තැනක් බුදු දහමට හිමිවන්නේ ය. මක් නිසා ද යත් ප්‍රජාව කෙරෙහි මෙන්ම ප්‍රජාවෙහි පාරලෞකිකත්වය පිළිබඳ ව අවධානය යොමු කරන ධර්මයක් නිසාවෙනි. බුදුදහම තුළ ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිය ප්‍රවර්ධනයේ ඇති ගැටලු මොනවාද? ඒවාට ලබාදිය හැකි විසඳුම් මොනවාද? සහ රාජ්‍ය සංකල්පය තුළින් බිහිවන ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිය ආදිය පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීම මෙහි අරමුණ වේ. බුදුන් වහන්සේ මිනිස් ප්‍රභවයේ සිට ඔවුන් වර්තමානය දක්වා විකාශනය වූ ආකාරය සම්බන්ධයෙන් අදහස් දක්වා තිබේ. නිර්මාණවාදය මුළුමනින්ම ප්‍රතික්ෂේප කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රජාව ඇති වන්නේ ඓතිහාසික විකාශනයක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් බව දීඝනිඃ අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රයේ දක්වා තිබේ. එහි

විස්තර කර ඇත්තේ කල්පයක් අවසානයේ ලෝක විනාශ වන අතර වසර සිය දහස් ගණනක් ගත වූ පසු නැවතත් ජනාවාස වූ බවයි. ආභස්සර බඹ ලොවින් පිටව කලක් අන්තරීක්ෂයේ වාසය කර පෘථිවිය ආසන්නයට පැමිණි මනෝකායික සත්වයෝ ක්‍රමයෙන් පෘථිවියේ ජනාවාස වීමට පටන් ගත්බව දැක්වේ.

එකල සිටි සියලු දෙනා පොදු දේපල ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක කරමින් පොදුවේ භුක්ති විඳීමට පටන් ගත් බව සඳහන් වේ. පසුව මොවුන් අතර ඇති වූ ආශාවත් කුසිතකමක් යන ලාමක ධර්මය නිසා පොදු දේපල ක්‍රමයෙන් පුද්ගලික දේපල ක්‍රමයට පරිවර්තනය විය. ඒ නිසා ඇති නැති පරතරය, සොරකම, අවි ආයුධ නිෂ්පාදනය, ජීවිතහානිය, බොරුකීම, කේලම් කීම, පරුෂ වචන කීම හා හිස් වචන කීම වැනි සාපාරධි ක්‍රියාවන් විය. ඒවා සමතයකට පත් කිරීම සඳහා ජනතා කැමැත්තෙන් එක් පුද්ගලයෙකු තෝරාපත් කරගත් අතර ජනතා කැමැත්තෙන් ජන සම්මතවාදී තෝරාගත් ඔහු මහා සම්මත වශයෙන් හැඳින් විය. ඔහුගේ කාර්ය වූයේ කෙත්වතු නිසා ජනතාව අතර ඇතිවන ආරවුල් නිරවුල් කිරීමයි. ඒ නිසා කෙත්වතුවලට අධිපති යන අර්ථයෙන් ක්ෂත්‍රීය යනුවෙන් හැඳින්වූ බව අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රයේ දැක්වේ.
"ඛෙත්තානං අධිපතීති ඛත්තියෝ" (දීඃසඃ අගගඤ්ඤ සූත්‍රයේඃ පිටු 157) යනුවෙන් එය දක්වා තිබේ. මෙසේ තෝරාගත් පුද්ගලයාගේ කාර්ය භාර්ය වන්නේ ජනතාව තලාපෙළා හිංසා කරමින් දඬුවම් දෙමින් පාලනය කිරීම නොව ජනතාව රංජනයට හෙවත් සතුටටපත් කරමින් පාලනය කිරීමයි. ඒ නිසා ජන රංජන යන අර්ථයෙන් රජු වශයෙන් හැඳිවූ අතර රජුගේ ඇතිවීමත් සමඟ රාජ්‍යත්වය ද ඇති වූ බව අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රයේ වැඩිදුරටත් සඳහන් වේ.

බුදුරදුන් පෙන්වා දෙන්නේ සමාජ ධාර්මිකත්වය සම්බන්ධයෙන් පාලකයන් වෙත අසීමිත වගකීමක් පැවරෙන හෙයින් ඔවුන් දැහැමින් පාලනය කළ යුතු බවයි. ජනතාවගේ ආර්ථික සමෘද්ධිය සැකසීම, සනීපාරක්ෂාව හා ආධ්‍යාත්මික සංවර්ධනය යන අවශ්‍යතා රාජ්‍ය පාලකයින් විසින් සපුරාලිය යුතු බව බුදුදහම අවධාරණය කොට තිබේ. එහිදී පාලකයෙකු අනුගමනය කළ යුතු ප්‍රතිපත්ති සමුදායක් බුදුරදුන් පෙන්වා දී තිබේ. ශ්‍රේෂ්ඨ පාලකයෙකු තුළ තිබිය යුතු උසස් ගුණාංග දහයක් (10) දස රාජධර්ම නමින් හැඳින්වේ. දස රාජ ධර්මයෙන් අපේක්ෂා කරන්නේ පාලක පාලිකා සුහදතාවයෙන් යුතු දැහැමි සමාජයකි.
1 දානය 2 සීලය 3 පරිත්‍යාගය 4 ඍජු බව 5 මෘදු බව 6 තපස 7 ආක්‍රෝධය 8 අවිහිංසාව 9 ඉවසීම 10 අවිරෝධතාව හෙවත් ජනමතයකට කන් දීම යනු එම ප්‍රතිපත්තීන්ය.

දානය

මින් අදහස් කරන්නේ සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරයේ පවතින ආගමික අර්ථය නොවේ. පාලකයා දානය නමැති රාජ ධර්මයෙන් සංග්‍රහ කරනවා යනු ජනතාවගේ ආර්ථික ශක්තිය ගොඩනැගීම යි. ඒ සඳහා කළ යුතු වන්නේ රැකියා අවස්ථා ලබා දීමට පියවර ගැනීමයි. ඔවුන්ට නියලිය හැකි රැකියාවන් පිළිබඳ ව දැන හඳුනා ගෙන වෘත්තිය හා අධ්‍යාපන සුදුසුකම් මත රැකියා ලබා දීමට

පියවර ගැනීමයි. දීඝ කූටදන්ත සූත්‍රයෙහි ඒ පිළිබඳ ව දක්වා ඇත්තේ ජනතාව නියැළෙන කෘෂි කාර්මික කටයුතු සඳහා නම් අවශ්‍ය පහසුකම් එනම් ඉඩකඩම්, ජලය, ශිල්පීය ඥාණය පොහොර කෘෂි උපකරණ ලබා දෙමින් ආර්ථික ශක්තිය වර්ධනය කිරීම සඳහා ක්‍රියා කිරීමයි. වෙළදාමේ නිරත පුද්ගලයින් සඳහා ප්‍රාග් ධනය කිරුම් මිණුම් උපකරණ වෙළෙඳ පොල ප්‍රවාහන පහසුකම් මිල පාලන ප්‍රතිපත්ති ආදිය ලබා දෙමින් ඔවුන් ශක්තිමත් පිරිසක් බවට පත් කරවීම හා රාජ්‍ය සේවයේ නිරතවූවන් සඳහා වැටුප් ලබා දීම මින් අදහස් කෙරේ. පාලකයා ජනතාවට දානයෙන් සංග්‍රහ නොකරන විට ජනතාව දිළිදු වෙමින් විවිධ සාපරාධී ක්‍රියාවන්ට යොමුවන ආකාරය චක්කවත්තී සීහනාද සූත්‍රය දක්වා ඇත්තේ මෙලෙසිනි.

"අධනානං ධනේ අනුප්පාදියමානේ දාලිද්දියං වෙපුල්ල මගමාසි,
වෙපුල්ලං ගතේ අදින්නා දානං වෙපුල්ලං
මගමාසි" (දී.නි. 3 චක්කවත්ති සිහනාද සූත්‍රය. පි· 112)

පාලකයා ජනතාවට දානයෙන් සංග්‍රහ නොකරනවිට දිළිඳු වන ජනතාව සොරකම් කිරීමට පටන් ගනී. සොරකම් නිසා අවි ආයුධ නිෂ්පාදනය, ඒවා භාවිතය ආරම්භ වේ. ඒ නිසා ප්‍රාණඝාතය, බොරුකීම, කේළම් කීම, හිස් වචන කීම ආදී විවිධ සාපරාධී ක්‍රියාවන් සමාජයට අවතීර්ණ වීමට පටන් ගනී. මේ සියල්ල ඇති වූයේ පාලකයා දානය නමැති රාජ ධර්මය ක්‍රියාත්මක නොකිරීම නිසා ය. එහෙයින් බෞද්ධ දේශපාලන ධර්මය අවධාරණය කරන්නේ පාලකයා දානය ක්‍රියාවට නගමින් ජනතාව තුළ ආර්ථික ශක්තිය ඇති කළ යුතු බව යි.

සීලය

ශීලය යනු කය, වචනය සංවර කර ගැනීමයි. පාලකයා තම කාය වාග් සංවර කමින් යුක්ත ව ක්‍රියා කිරීමට වග බලා ගත යුතු ය. කය වචනය සංවර කර ගැනීම යනු කයෙන් හා වචනයෙන් සිදු කරනු ලබන වැරදිවලින් දුරස්ථ වීමයි. එනම් ප්‍රාණඝාතය, අදත්තා දානය, කාමමිත්‍යාචාරය යන ත්‍රිවිධ කාය වැරදිවලින් හා මුසාවාදා, පිසුනාවාචා, පරුසාවාචා, සම්පප්පලා යන චතුර්විධ වාග් වැරදිවලින් ඉවත් වීමයි. එවිට ජනතාවගේ ජීවත්වීමේ අයිතිය දේපල සුරක්ෂිත වීම, ජීවිත සුරක්ෂිත වීම, විනය ගරුක බව ඇති වීම, පවුල් ජීවිත ආරක්ෂා වීම හා වචනයේ විශ්වාසනීයත්වය තහවුරු වීම සිදුවනු ඇත. මෙවැනි ජනතා අයිතිවාසිකම් සුරකින සමාජයක් බිහි වන්නේ පාලකයා ශීලය නමැති රාජ ධර්මයෙන් යුක්ත වූ විට ය.

පරිත්‍යාගය

පරිත්‍යාගය යනු ජනතාව වෙනුවෙන් පාලකයා කාලය, ධනය හා ශ්‍රමය කැප කිරීමයි. පාලකයෙකු බලය ලබා ගන්නේ ජනතාව වෙනුවෙන් උපරිම කැප කිරීමකින් යුක්ත ව ආර්ථික දියුණුවත්, අධ්‍යාත්මික සංවර්ධනයත්, සනීපාරක්ෂාවත් යන ත්‍රිවිධ අංශය කෙරෙහි සංවර්ධනයක් ඇති කිරීමටයි. එසේ නම් පාලකයා සිය සුවපහසුව කැපකොට ජනතාවගේ අභිවෘද්ධිය සැලසීමට ක්‍රියා කළ යුතු ය. පරිත්‍යාගය ආරම්භ විය යුත්තේ මුල සිට අගට මිස අග සිට මුලට නොවේ. එනම් පරිත්‍යාගයේ ආනිසංස කියවීමෙන් පාලකයා නිහඬවීම කළ යුතු ක්‍රියාවක් නොවේ. පළමු ව තමා පරිත්‍යාග කොට පූර්වාදර්ශය සපයා අනතුරුව ජනතාව ඒ මග ගමන් කරනවාට සැක නැත. එවිට කුමන අපහසුතාවයන් ඇති වුව ද ජනතාව පාලකයා ප්‍රතික්ෂේප නොකරනු ඇත.

ඍජු බව

පාලකයෙකු ඍජු ගුණයෙන් ද යුක්ත විය යුතු බව බුදුරජාණන් වහන්සේ අවධාරණය කොට තිබේ. එසේ ම ගන්නා තීරණ වහ වහා වෙනස් කරයි නම් එවැනි පාලකයෙකු පිළිබඳ ජනතා විශ්වාසය බිඳී යනු ඇත. ගන්නා තීරණ නිවැරදි විය යුතු අතර තම පාක්ෂිකයන් මිතුරන් ඥාතීන් නිසා ගන්නා තීරණ වෙනස් නොකළ යුතු ය. ඍජු බවක් පවතින්නේ නම් එම පාලකයා පිළිබඳ ජනතා විශ්වාසය තහවුරු වනු ඇත. නිවැරදි පාලකයෙක් නම් කියන දේ කරන කරන දේ කියන අයෙක් විය යුතුය. අවංකව යුක්තිය පසිදලමින් සාධාරණ නිවැරදි ආත්ම ශක්තියකින් පාලනය ගෙන යා යුතුය.

මෘදු බව

පාලකයෙකු මෘදු බවින් ද සමන්විත විය යුතු ය. දැඩි තීරණ නොගත යුතු ය. එවැනි තීරණවලට පාලකයෙකු ප්‍රවිෂ්ඨ වන්නේ නම් ජනතාව තුළින් ද සහනශිලී බව ගිලිහී යනු ඇත. ඒ නිසා පක්ෂ විපක්ෂ සියලු දෙනා හමුවෙහි මෘදු බවින් යුක්ත ව සානුකම්පිත හැඟීමකින් යුක්තව ක්‍රියා කිරීමට පෙළඹිය යුතු ය.

තපස

මෙමගින් අපේක්ෂා කරනුයේ වන ගතවීම නොව ඉන්ද්‍රිසංවරයෙන් යුක්ත ව ක්‍රියා කිරීමයි. ඇස, දිව, කන, නාසය, ශරීරය යන ඉදුරන් අනවශ්‍ය පරිදි කිසිදු පාලනයකින් තොරව පිනවීමට පෙළඹෙන්නේ නම් පාලක තන්ත්‍රය අමතක වීමෙන් වැරදි මාර්ග ඔස්සේ ගමන් කිරීම නිසා ජනතාවට සිදුවන අසාධාරණය හමුවේ ඔවුන් පාලනයට හා පාලකයාට එරෙහිව නැගී සිටියි. එම නිසා තපස හෙවත් ඉදුරන් පිනවීමේ සීමාව හඳුනා ගනිමින් පාලකයා ක්‍රියා කළ යුතුය.

අක්‍රෝධය

පාලකයා හැමවිට ම ක්‍රෝධ විරහිත පුද්ගලයෙකු විය යුත ය. එනම් මෛත්‍රිය මුල් කරගත් හැඟීම්වලින් කටයුතු කළ යුතු ය. ජනතාව පිළිබඳ ව සිතිය යුත්තේ මිත්‍ර වේසයකිනි. පාලකයා පාලිතයන් කෙරෙහි මිතුරන් පිරිසකට සළකන පරිද්දෙන් ක්‍රියා කරයි නම් පාලක පාලිත සුහදතාව ක්‍රමයෙන් වර්ධනය වීමට පටන් ගනී. පාලකයා තුළ තිබිය යුත්තේ සියලු රට වැසියන් දරුවන්ය යන හැඟීමයි.

අවිහිංසාව

පාලකයා හැමවිටම හිංසා විරහිත පුද්ගලයෙකු විය යුතු ය. හිංසාකාරී පිළිවෙතකට එළඹුනහොත් කායික හා මානසික වශයෙන් ඇති වන්නේ බලවත් වූ පීඩාවකි. එවිට පාලකයාගේ හිංසාකාරී පීඩාවන්ට ජනතාව ද හිංසා වෙන් ම පිළිතුරු දීමට පටන් ගනී.

ඉවසීම

පාලකයෙකු හැමවිට ම ඉවසීමෙන් ක්‍රියා කළ යුතු ය. ඉවසීමෙන් තොර වූ පාලකයාට පාලනය ගෙනයාම ඉතා අසීරු දෙයක් වනු ඇත. රටක වාසය කරන්නේ එකම පක්ෂයකට ජාතියකට කුලයකට ආගමකට අයත් පිරිසක් නොවේ. ඒ අයගේ විවේචන විරෝධතා රජයකට එල්ල විය යුතු ය. එහෙයින් ඉවසීමෙන් යුක්ත ව දූරදර්ශීව විවේචන විරෝධතා බලාපොරොත්තුවෙන් කල්පනාකාරීව ක්‍රියා කිරීමට පෙළඹිය යුතු ය.

අවිරෝධතා (ජනමතයට කන්දීම)

අවිරෝධතාවය යනු විරුද්ධ නොවීමේ ගුණය යි. පාලකයා ජනතාවගේ අදහස් උදහස් සිතුම් පැතුම්වලට අවධානය යොමු කරමින් ක්‍රියා කළ යුතු ය. විවිධ අදහස් උදහස්වලින් සමන්විත ජනතාවක් රටක මාසය කරන අතර ඒ ඒ ප්‍රදේශයේ පවත්නා පහසුකම් හා අඩුපාඩු පිළිබඳ ව දැන සිටින්නේ ඒ ප්‍රදේශයේ ජනතාවයි. තමන්ට ජන බලය ධන බලය පැවතියේ යයි සිතා ඒකමතික තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීමට යාමෙන් ඉමහත් විනාශයක් සිදුවිය හැකි ය. ඒ නිසා ජනතා අදහස් සැළකිල්ලට ගෙන ක්‍රියා කළ යුතු ය.

දස සක්විතිවත්

දේශපාලනයට අදාළ ප්‍රතිපත්ති අතර දස සක්විතිවලට හිමි වන්නේ සුවිශේෂි වැදගත් තැනකි. මෙහි ඇති විශේෂත්වය වන්නේ ධර්මයට මුල් තැන දීමයි. නිවැරදි බව, ජනතා හිතවාදී බව අපේක්ෂා කරමින් ක්‍රියා කිරීමෙහිලා පාලකයා උනන්දු විය යුතු ය. පාලකයාට

ධම්මං සක්කාරෙන්තො = ධර්මයට සත්කාර කරමින්

ධම්මං ගරුකාරන්තෝ = ධර්මයට ගරු කරමින්

ධම්මං අපචීයමානො = ධර්මයේ පිහිටා

ධම්මං ධජො = ධර්මය කොඩියක් කොටගෙන

ධම්මං කේතු = ධර්මය කේතුවක් කොටගෙන

ධම්මං නිස්සාය = ධර්මයෙහි හැසිරෙමින්

(දී.නි. 3 චක්කවත්ති සීහනාද සූත්‍රය. පි. 100) පාලන තන්ත්‍රය පවත්වාගෙන යන්නැයි මෙහි දී උපදෙස් දී තිබේ. මෙම දස සක්විතිවත් ක්‍රියාත්මක කරන චක්‍රවර්ති පාලකයා හැමවිටම නිවැරදිකම පදනම් කර ගනිමින් ක්‍රියා කිරීමට පෙළඹේ. එම දස සක්විති නම්,

තමා ශීලයෙහි පිහිටා තම අඹු දරුවන්ට දැහැමි රැකවරණය ලබා දීම.

බල සේනාවට දැහැමි රැකවරණය සැපයීම.

ක්‍ෂත්‍රියන්ට දැහැමි රැකවරණය සැපයීම.

බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතීන්ට දැහැමි රැකවරණය සැපයීම.

මහණ බමුණන්ට දැහැමි රැකවරණය සැපයීම.

නිගම හා ජනපද වාසීන්ට දැහැමි රැකවරණය සැපයීම.

පක්ෂි සිවුපාවුන්ට දැහැමි රැකවරණය සැපයීම.

දුප්පතුන්ට ධනය දීම.

අධාර්මික ක්‍රියා මැඩලීම.

පූජ්‍ය උතුමන්ට සැලකීම හා ඔවුන්ගෙන් උපදෙස් ලබා පාලනය තන්ත්‍රය පවත්වාගෙන යාම. මෙම දස සක්විති වත් එකිනෙක සසඳා බැලීමේ දී කවර ගුණාංග ඉස්මතු වන්නේ දැයි අවබෝධ කර ගත හැකි ය. මෙහි විශේෂ ලක්‍ෂණය වන්නේ තමාගෙන් පටන් ගන්නා ධාර්මික බව ක්‍රමයෙන් ව්‍යාප්තවෙමින් සිවුපා පක්ෂීන් දක්වා ම ක්‍රියාත්මක කිරීමට පෙළඹීමයි. පාලකයා ධාර්මිකත්වය අරඹන්නේ තමාගෙනි. තමා නිවැරදි ව අපක්‍ෂපාතී ව ගමන් කරයි නම් තම

චරිතයෙන් හා සිය පවුල් තුළින් අරඹන්නේ ජනතාවට පූර්වාදර්ශයකි. එවිට ජනතාව ද ඒ මඟෙහිම ගමන් කරයි. ක්ෂත්‍රීය යනු පාලනය ක්‍රියාත්මක කරන පිරිසයි. ඒ අය ද නිවැරදි මගක දැහැමි මගක ගමන් කරලීමට උත්සාහ ගත යුතුය. බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතීන් යනු පාලනයට උපදෙස් දෙන්නන් ය. එම පිරිස ද නිවැරදි මගක ගමන් කරලීමට පාලකයා උනන්දු විය යුතු ය. මහණ බමුණන්ට ද දැහැමි රැකවරණය සලසා දිය යුතු බව මෙහි දී අවධාරණය කර තිබේ. සක්විති පාලකයා ආගමික උතුමන්ට සැලකිය යුතු අතර ආගමික නිදහස ද තහවුරු කිරීම ද සිදු කළ යුතු ය. නිගම ජනපද වාසීන්ට ගරු කල යුතු ය. ජනතාවගේ එක් කොටසක පමණක් විශේෂ සැළකිල්ල නොදක්වා ජාති කුල ආගම් භේද නොසළකා සියලු දෙනාගේ ම ආර්ථික අධ්‍යාත්මික ආදී අංශයන් දියුණු කිරීමට ක්‍රියා කළ යුතු ය. මෙසේ තමන්ගෙන් පටන් ගන්නා ධාර්මික බව සිව්පා පක්ෂීන් දක්වා ම ව්‍යාප්ත කරන ලෙස සක්විත වත් තුළ උපදෙස් දී තිබේ. එමෙන්ම දිළිඳු ජනතාවට ආර්ථික වශයෙන් පෝෂණය කරලීම සඳහා ක්‍රියා කරන්නැයි මතක් කර දී තිබේ. රැකියා අවස්ථා ලබාදෙමින් ඔවුන්ගේ ආර්ථික වැඩි දියුණු කිරීමට ක්‍රියා කළ යුතු ය. අදැහැමි කටයුතුවලට ඉඩකඩ නොදිය යුතු ය. වැරදිකරුවන්ට දඬුවම් දෙමින් අපරාධ මැඩලීමට පාලකයා කටයුතු කළ යුතු ය. එසේම නැනවත් සිල්වත් ගුණවත් මහණ බමුණන්ගෙන් උපදෙස් ලබමින් ක්‍රියා කළ යුතු අතර මහණ බමුණන්ට රැකවරණය දෙමින් කටයුතු කිරීමට ද වග බලා ගත යුතුය.

සප්ත අපරිහානිය ධර්ම

සොළොස් මහා ජනපද අතර වජ්ජී, මල්ල, වැනි ජනපදවල සමූහාණ්ඩු පාලන තන්ත්‍රයන්හි ක්‍රියාත්මක වූ ප්‍රතිපත්තීන් අතර සප්ත අපරිහානිය ධර්මයන් විශේෂයෙන් සඳහන් කළ හැකි ය. ඕනෑ ම රාජ්‍යයක් නොපිරිහී කටයුතු කිරීමට නම් මෙම සප්ත අපරිහානිය ධර්මයන්ගෙන් සමන්විත විය යුතු බව බුදුන් වහන්සේ අවධාරණය කළහ. මෙම සප්ත අපරිහාණිය ධර්ම කවර කාලෙක වුව ද ක්‍රියාත්මක කළ හැකි අගනා ප්‍රතිපත්ති හතකි. එනම්,

1. නිතර නිතර රැස්වීම.
2. සමගිව රැස්ව සමගිව සාකච්ඡා කොට සමගිව විසිරයාම.
3. නොපැන වූ නීති නොපැනවීම හා පැන වූ නීති ආරක්ෂා කිරීම.
4. විවාහක හා අවිවාහක කාන්තාවන් විෂයෙහි විනීත වීම.
5. වැඩිහිටියන්ට සැළකීම.
6. පූජනීය ස්ථාන ආරක්ෂා කිරීම.
7. රටට නොපැමිණි ආගමික උතුමන් ගෙන්වා ගැනීමටත්, පැමිණි ආගමික උතුමන්ට සැළකීමටත්, ඔවුන්ගෙන් උපදෙස් ලබා පාලන ගෙන යාමට ක්‍රියා කිරීම.

මෙම සප්ත අපරිහානි ධර්මය පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමේ දී පාලකයකු කවර අයුරින් ක්‍රියා කළ යුතු ද යන්න පැහැදිලි ය. පාලක පාලිත සුහදතාවය වර්ධනය කරමින් ගැටුම් විරහිත පාලන ක්‍රමයක් ගොඩ නැගීම සඳහා මින් ලබන්නේ මහත් වූ පිටුවහලකි. පාලන තන්ත්‍රය මෙහෙය වන නිලධාරීන් නිතර නිතර රැස් වන්නේ නම් ජනතාව අතරෙහි ඇති වන ප්‍රශ්න කඩිනම් ලෙස

විසදෙන අතර ඒ තුළින් ජනතාවට උදා වන්නේ යහපතකි. සමගිව රැස්ව සමගිව සාකච්ඡා කොට සමගිව විසිර යන්නේ නම් නැවතත් සමගියෙන් ඒකරාශි විය හැකි ය. සමගි සම්පන්න බව ක්‍රියාත්මක වන පාලනයක ගැටුම් අඩුවන අතර බාහිරෙන් එල්ල වෙන විවිධ අභියෝගයන්ට ද මුහුණ දීමට හැකි වනු ඇත. පැරණි නීති ඒ අයුරින් ආරක්ෂා කර ගනිමින් ක්‍රියා කරන්නේ නම් මෙම නීති ගරුකත්වය නිසා නව නීති සම්පාදනයක් කිසිවිටකත් අවශ්‍ය නොවේ. වැඩිහිටියන්ට සැළකීම යනු ඓතිහාසික හා පාරම්පරික වශයෙන් වැදගත් දේ ආරක්ෂා කිරීමට ක්‍රියා කිරීමයි. නොවැදගත් දේ නොසැලකීවාට වරදක් නැත. එහෙත් වැදගත් දේ ඒ අයුරින් සුරකීමට වග බලාගත යුතු අතර ඒවා ආරක්ෂා කිරීමට ද අවධානය යොමු කළ යුතු ය. මෙම නොපැමිණි ආගමික උතුමන් ගෙන්වා ගැනීම විෂයෙහි අවධානය යොමු කළ යුතු අතර පැමිණි ආගමික උතුමන්ට සැළකීමටත් ඔවුන්ගෙන් උපදෙස් ලබා කටයුතු කිරීමටත් උත්සාහ කළ යුතුය.

මෙම සප්ත අපරිහානිය ධර්මය අතීත අනාගත වර්තමාන යන කවර කලකට වුවද වැදගත් වන අතර විභේදනයකින් තොරව ඕනෑම රටක ක්‍රියාත්මක කළ හැකි ය. වර්තමානයෙහි විවිධ අර්බුදකාරී තත්ත්වයක් ඉස්මතු වී තිබෙන්නේ ද මෙම අගනා ප්‍රතිපත්තීන්ගෙන් දුරස් වීම නිසා ය. පාලක පාලිත සුහදතාව වර්ධනය වෙමින් ගැටුම් විරහිත සුඛිත මුදිත වූ පාලනයක් ගෙන යාමට මින් සැලසෙන්නේ අපමණ වූ පිටු වහලකි.

සතර සංග්‍රහ වස්තු

01.	දානය	02.	ප්‍රිය වචනය
03.	අර්ථචරියාව	04.	සමානාත්මතාව

යන සතර සංග්‍රහ වස්තූන්ගෙන් ද පාලකයා සමන්විත විය යුතුය. දානය යනු දීමයි. එනම් දස රාජ ධර්මයේ පෙන්වා දුන් දානය දස සක්විති වත්වල අවධාරණය කළ දුප්පතුන්ට දානය දීම යන ප්‍රති පත්ති ක්‍රියාවට නැගීමයි.

ප්‍රිය වචනය යනු අකටයුතු වැරදි වචනවලින් දුරස්ථ වී කටයුතු කිරීමයි. එනම් බොරු කීම, කේළාම් කීම, හිස් වචන කීම, පරුෂ වචන කීම යන වාග් වැරදිවලින් ඈත් වී සත්‍ය අර්ථවත් දූරදර්ශි ප්‍රසන්න වචන භාවිත කළ යුතු ය. එවිට ජනතාවට හිංසාවක් පීඩාවත් නොවන අතර ජනතා උන්නතිය සලසා දිය හැකි ය. ද්වේෂ සහගතව බැණ වැදීම නොකළ යුතු අතර භාවිතා කරන සෑම වචනයක් ම වඩාත් කල්පනාකාරීව රට ජාතිය ආගම විෂයෙහි ක්‍රියාත්මක විය යුතු ය. අර්ථවත් හැසිරීම යනු පාලකයා ජාති කුල භේදයකින් තොරව සියලු දෙනාට අර්ථ සිද්ධිය සැළසෙන පරිද්දෙන් ක්‍රියාකිරී ම ය. එසේ නොවුනහොත් අර්ථ විරහිත වූ ක්‍රියාවන්ට එළඹෙන අතර එය සමස්ත ජනතාවට ම බලපානු ඇත.

සමානාත්මතාවය යනු රටෙහි සියලු ජනතාවට සමාන ලෙස ක්‍රියා කිරීමයි. තම පාක්ෂිකයන්ට හිතවතුන්ට ඥාතීන්ට ජාතියට ආගමට පමණක් වැඩි වාසි සැළසෙන පරිද්දෙන් තීරණ ගැනීම කිසිසේත් සුදුසු නොවේ. සියලු දෙනාට ම සාධාරණයක් සැලසෙන පරිද්දෙන් කොටසක් අසාධාරණයට ලක් නොකොට සමානාත්මතාව ක්‍රියාත්මක කළ යුතු ය. මෙම සතර

සංග්‍රහයෙන් යුක්තව ක්‍රියා කරන්නේ නම් එය පාලක පාලිත සුහදතාව වර්ධනය වීමට ජනතා උන්නතිය සැළසීමටත් හේතුවනු ඇත.

නිගමනය

මේ අනුව පෙනී යන්නේ රටේ පාලනය දැහැමි වන කල රටවැසියා ද සුඛිත මුදිත වන බව ය. එය එසේ වන කල බුදුදහමේ අවධාරිත දැහැමි රාජ සංකල්පය අර්ථාන්විත ඉගැන්වීමක් ලෙස අගය කල හැකි ය. ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිය සැලසීමෙහිලා පාලන තන්ත්‍රයේ සුබවාදී සමාජ සුබ සාධන වැඩසටහන් හා ප්‍රතිපත්තීන් ඉවහල් වනු බව මෙයින් මනාව පැහැදිලි ය.

පරිශීලනය කරන ලද ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය

- ඍග්වේදය 10 වන මණ්ඩලය 90 වන පුරුෂසූක්තය
- දී.ස.නි. 3 අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රය 157,158 පිඃබුඃජඃමු
- ස.නි. 1 රජ්ජ සූත්‍රය 212 පිඃබුඃජඃමු
- දි.ස.නි. 3 චක්කවත්තිසිහනාද සූත්‍රය 112 පිඃබුඃජඃමුඃ
- දි.ස.නි. 3 චක්කවත්තිසිහනාද සූත්‍රය 100 පිඃබුඃජඃමුඃ

Participant Article

ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය ප්‍රවර්ධනයෙහිලා වැදගත් වන බෞද්ධාගමික ඉගැන්වීම්

ජුලංගැටේ නන්දසාර හිමි[1].

[1]ප්‍රථම වසර , ශ්‍රී ලංකා බෞද්ධ හා පාලි විශ්ව විද්‍යාලය

සංවාද : nandasarahimi98@gmail.com

සාර සංක්ෂේපය

ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය ප්‍රවර්ධනය කෙරෙන බෞද්ධාගමික ඉගැන්වීම් සූත්‍ර දේශනාවන් අධ්‍යනය කිරීමෙන් පෙනී යනු ලබයි. මගදයෙහි බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ සිටින සමයෙහි සමාජයේ මිනිසුන්ට බොහෝ ප්‍රශ්න ගැටළු ඇතිවී තිබිණි. එම ප්‍රශ්න වලට හා ගැටුම් වලට සමාජයේ මිනිසුන් තැන් තැන් වල එකතු වීමෙන් කණ්ඩායම් වශයෙන් පිළිතුරු සොයන්නට විය. මෙසේ අසරණව සිටි එම සමාජ කොටස් සඳහා නැවුම් බලාපොරොත්තු නන්වමින් බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් එම ගැටළු හා ප්‍රශ්න සියල්ලටම උත්තර හා විසඳුම් ලබාදෙමින් එම ජන කොටස් වලට පිහිට වූ අයුරු දීඝ නිකායෙ සිඟාලෝවාද සූත්‍රය, සංයුක්ත නිකායෙ වන රොප සූත්‍රය, අංගුත්තර නිකායෙ බණිජ්ජ සූත්‍රය, වාසෙට්ඨ සූත්‍රය, කාලාම සූත්‍රය වැනි සූත්‍ර ගණනාවක දැක්වෙයි. තවද බුදුන් වහන්සේ විසින් පරිසරය මිනිසාගේ ජීවය බව හඳුන්වා දෙමින් පරිසරයෙන් තොර ජීවියෙක්ද, ජීවියාගෙන් තොර පරිසරයක්ද නැති බව පෙන්වා ඇත. එවකට මගදයෙහි පැවති කුලභේද, වර්ණභේද, ජාතිභේද, ආගම්භේද, බුදුන් වහන්සේ ප්‍රතික්ෂේප කොට බෞද්ධ දර්ශනය තුළින් සියළු ජනයා එක සමානව සැලකිය යුතු බවත්, පුද්ගලයා විසින් සිදු කරන ක්‍රියාවට අනුව යහපත් අයහපත් බව තීරණය වන බව මජ්ඣිම නිකායේ වාසෙට්ඨ සූත්‍රයේදී පැහැදිලි කරනු ලබයි. එමෙන්ම රටෙහි රජු අධාර්මික වන විට සියළු අංශයන් අඩපන වන බව පෙන්වා දෙන බුදුන් වහන්සේ බෞද්ධ දර්ශනය තුළ රජු ධාර්මික විය යුතු ආකාරය දස සක්විති වත්, දස රාජ ධර්ම, සතර සංග්‍රහ වස්තු හා අපරිහානිය ධර්ම ගෙන හැර දක්වමින් සමාජයෙහි ප්‍රශ්න හා ගැටළු සඳහා විසඳුම් ඉදිරිපත් කොට ඇති අයුරු බෞද්ධ දර්ශනයෙහි දැක්වෙයි. මෙම ඉගැන්වීම් සියල්ලක්ම ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය ප්‍රවර්ධනය කෙරෙන ඉගැන්වීම් ය. මෙම අධ්‍යනයේ ප්‍රධාන අරමුණ වන්නේ බෞද්ධාගමික දර්ශනවාදය තුළ ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය ප්‍රවර්ධනය කෙරෙන ඉගැන්වීම් සොයා බැලීමයි. මේ සඳහා පර්යේෂණ ක්‍රමවේදයක් ලෙස ඓතිහාසික මූලාශ ඇසුරින් තොරතුරු ගවේෂණය කරනු ලැබේ. මේ තුළින් ලබාගන්නා තොරතුරු ප්‍රජා සේවයට උනන්දුවක් දක්වන පාඨකයන්ට මෙන්ම ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය ප්‍රවර්ධනයෙහිලා සිය කාර්ය සාර්ථක කරගැනීම සඳහා ඉවහල්වනුඇත.

ප්‍රමුඛ පදඃ ඓතිහාසික මූලාශ, ප්‍රජා සේවය, ප්‍රජා නායකත්වය, බුද්ධ චරිතය

ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිව ප්‍රවර්ධනය කෙරෙන ආගමික ඉගැන්වීම් අධ්‍යනය කිරීමේ දී පළමුවෙන් ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය යනු කුමක්දැයි අවබෝධ කොට ගත යුතුය. '' සමාජ පාරිසරික සහ දේශපාලනික වෙනස නිසා හටගන්නා බාහිර පීඩන සහ ආතති දරා ගැනීමට නැවත පෙර පැවති තත්වයට පත්වීමට සහ තමන්ගේම සම්පත් වලින් යලි ගොඩනැගීමට කණ්ඩායම් සහ ප්‍රජාවන් සතු හැකියාව ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය ලෙස හැඳින් වේ'' (ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිති රාමුව 2015 - අපදා කළමණාකරණ මධ්‍යස්ථානය) ඉහත නිර්වචනයට අනුව ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය යනු යම් අපදාවකදී හෝ ගැටළුවක දී යම් පීඩනයකට පත්වූ කණ්ඩායම් තමන්ගේම සම්පත් වලින් ගොඩ නැගීමට ඇති හැකියාව ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය ලෙස හැඳින්වෙයි. මෙහිදි අවදානය යොමු කරනු ලබන්නේ බෞද්ධ ආගමික ඉගැන්වීම් පිළිබඳවය.

මෙම මතෘකාව පුලුල් මතෘකාවක් වන බැවින් ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිති සඳහා බලපාන ප්‍රධාන ඉගැන්වීම් කිහිපයක් පිළිබඳ අවධානය යොමුකරණු ලැබේ එනම්, 1. සමාජ, පාරිසරික, දේශපාලනික වෙනස් විම් ඇති වීමට බලපා ඇති සාදක 2. සමාජ පාරිසරික, දේශපාලනික ගැටලු නිරාකරනයෙහිලා බෞද්ධ ඉගැන්වීම් යන ප්‍රධාන ඉගැන්වීම් පිළිබඳව මෙහි දි අවධානය යොමුකරනු ලැබේ.

I. බුදුරජාණන් වහන්සේ පරිසරයෙන් තොර මිනිසෙක් ද මිනිසාගෙන් තොර පරිසරයක් ද නොවන බව දේශනා කරනු ලැබූහ. ඒ අනුව මිනිසාට පරිසරය අවශ්‍ය වන අතර පරිසරයට මිනිසා අවශ්‍ය වෙනු ලබයි. මෙසේ තිබියදීත් මිනිසා විසින් පරිසරයට සිදු කරනු ලබන වැරදි ක්‍රියාවක් පදනම් කොටගෙන පරිසරය බිඳියති. අශාවන්ට දාස වීමෙන් පුද්ගලයා නිරන්තරයෙන්ම සම්පත් රැස්කිරිමට පෙළඹී සිටිති. එවිට සීමිත වූ සම්පත් අසීමිත අසාවන් සන්සිඳවන්නට යාමෙන් විනාශයට පත්වේ. මෙම ක්‍රියාවලිය බුදුන්වහාන්සේ පටිච්චසමුප්පාද දේශනාව තුළින් පැහැදිලි කළහ. එය විධි ක්‍රමයක්සේ දක්වන්නේ නම් එය මෙසේ දැක්වීමට හැකිවේ. අධික සම්පත් රැස්කිරිම නිසා තෘෂ්ණාව ඇතිවේ. තෘෂ්ණාව හේතුවෙන් සම්පත් කෙරෙහි දැඩි ඇල්මක් ඇතිවේ. දැඩි ඇල්ම නිසා සම්පත් විඳිමේ අසාව ඇති වේ. මෙය රූපාදි වූ සය අකාරයෙන් විඳිමට යොමුවේ. මේ අයුරින් පුද්ගයා අරමුණු සෙවිමට යයි. අරමුණු සෙවිම නිසා ලාභ පිළිබඳ ආශා ඇතිවේ. ලාභ නිසා ඉෂ්ඨ, අනිෂ්ඨ ආදී වශයෙන් වෙන්කර ගනී. මේ වෙන් කර ගැනීම හේතුවෙන් එම සම්පත් කෙරෙහි ඇල්මක් ඇති කර ගනී. ඇල්ම ඇති කර ගැනීම සඳහා ස්භවභාව ධර්මයේහි සම්පත් මමය මාගේ යැයි සිතමි තමා සතුකර ගැනීමට උත්සහ කරයි.

මෙම ක්‍රමවේදය අනුව පුද්ගලයා පරිසරයේ පවතින ස්වභාවික සම්පත් තමා සතු කොටගෙන අධිකලෙස පරිහරණය කිරීම හෙතුවෙන් පරිසරය සහ මිනිසා අතර පවතින අන්තර් සම්බන්ධතාව බිඳ වැටේ. ඒ සමග පරිසරයේ පවතින සමතුලිතතාවය බිදවැටි අසමතුළිතතාවය බිහිවේ. පරිසරයේ අසමතුළිතතාවය අවසන් ප්‍රතිඵලය පරිසරය තුළ ගැටළු නිර්මාණය වීමයි. මේ අනුව බුදු සමය පෙන්වා දෙනු ලබන්නේ මිනිසා සහ පරිසරය යනු දෙකක් නොව එකක් වන බවයි. මිනිසාගේ මෙම අවිධිමත් ක්‍රියා පිළිවෙත නිසාවෙන් පරිසර ගැටළු රාශියක් බිහිව ඇත.එනම්,

- වනාන්තර දූෂණය වීම පිළිබඳ පරිසරික ගැටළු.
- ජලය දූෂණය වීම පිළිබඳ පරිසරික ගැටළු.
- වායු දූෂණය වීම පිළිබඳ පරිසරික ගැටළු.
- ශබ්ද දූෂණය වීම පිළිබඳ පරිසරික ගැටළු.
- සමුද්‍ර දූෂණය වීම පිළිබඳ පරිසරික ගැටළු.
- මිහිතලය දූෂණය වීම පිළිබඳ පරිසරික ගැටළු.
- ජනගහනය බිහිවීම නිසා ඇති වන පරිසරික ගැටළු.
- රසායනික ද්‍රව්‍ය භාවිතාය නිසා බිහිවී ඇති පරිසරික ගැටළු.
- යුද්ධය හේතු කොටගෙන නිර්මාණය වී ඇති පාරිසරික ගැටළු.
- කැලිකසල සම්බන්ධව ඇති පරිසරික ගැටළු.
- පරිසර දූෂණය නිසා පරිසර දූෂණය නිසා සත්වයන් වඳවීයාමේ ගැටළු.
- පරිසර දූෂණය නිසා මිනිසාට ඇති වන වකුගඩු රෝගය වැනි භායනක රෝග ගැටළු.

ඉහත සඳහන් ක්‍රියාදාමයන්ගේ ප්‍රතිපලයක් ලෙස සුන්දර පරිසර සම්පත් අව ලස්සන පරිසරයක් බවට පත්ව ඇත. මෙම මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් නිසාම වර්තමානය වන විට පරිසරය විසින්ම මිනිසාට දඬුවම් කිරිමට පටන් ගෙන ඇති අයුරු පෙනීයයි. මතු දැක් වූ කරුණු හැරුණු විට ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය කෙරෙහි බලපානු ලබන තවත් ගැටළු බොහෝමයකි එනම්,

- සමාජමය ගැටළු.
- දේශපාලනික ගැටළු.
- ආගමික ගැටළු.
- ජන වර්ගික ගැටළු.
- සදා චාරාත්මක ගැටළු.
- ආර්ථික ගැටළු.
- සෞඛ්‍ය ගැටළු.
- අධ්‍යාපනික ගැටළු.

මෙවැනි ගැටළු බොහෝමයකින් සමාජය පිඩාවට පත්ව තිබෙයි. මෙම ගැටළු වලදී සමාජයට තනියම නැගීසිටිමට අපහසු වෙති. එවිට කොටස් වශයෙන් කණ්ඩායම් වශයෙන් මෙම ගැටළුවලින් පිරිසක් ගැලවීමෙහි මාර්ගය හා ඒවාට විසඳුම් සොයනු ලබයි. සමාජයේ මෙම තත්වය තවත් පිරිසක් ගැටළු වැඩිකරමින් සමාජ ප්‍රශ්ණ ඇති කරනු

ලබනු දැකිය හැකිය. මෙම ප්‍රශ්ණ වලට බෞද්ධ දර්ශණයෙහි මග පෙන්වීම් හා විසඳුම් ලබා දී තිබේ මෙහි දී එම ඉගැන්වීම පිළිබඳව මෙතැන් සිට අධ්‍යාපනය කරනු ලැබෙයි.

II. ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය ප්‍රවර්ධනය කිරිමේ දි පාරිසරික ගැටළු දැඩිව බලපා ඇති ප්‍රශ්ණයකි මෙම පාර්සරික ගැටළුව දැඩිව බලපා ඇති ප්‍රශ්නයකි මෙම පාරිසරික ගැටළු විසඳා ගැනීම සඳහා දිඝනිකායා ගත අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රය තුල සඳහන් පරිදි පාරිසරික ගැටළු විසදාගැනීමට රාජ්‍ය මැදිහත් වීම කෙබඳු ද යන්න පැහැදිලි කොට ඇත. රාජ්‍ය තුළ ජිවත් වන සියළු ජිවින්ගේ සහා වෘක්ෂලතාවල අරක්ෂාව සැලසීම රජුගේ පරම යුතුකමකි. මජ්ජඣිම නිකායේ චක්කවත්ති සීහනාද සූත්‍රය තුළ එන දස සක්විතිවත් හි පෙන්වා දෙයි. එසේ ම දිඝනිකායේ කුටදන්ත සූත්‍රයේ දී රාජ්‍ය කටයුතු සැලසුම් කිරිමේදි ශාක පද්ධතිය හා සත්ව පද්ධතිය ආරක්ෂා වන ආකාරයට කළ යුතු බව පෙන්වා දෙයි. ▫

''යස්ස රුක්ඛස්ස ජායාස - නිසීදෙය්‍ය සයෙය්‍යවා

න තස්ස සාඛං භඤ්ජෙය්‍ය - මිත්ත දුබ්කොහි පාපකෝ''

සෙවන දුන් ගසෙහි අත්තක් සිද දැමීම මිත්‍ර ද්‍රෝහි කමක් වශයෙන් බුදු සමය පෙන්වා දෙයි. නීරෝගිව සිටිය දී නිල් තණකොළ වත්තෙහි මළමුත්‍රා බැහැර කිරිම වරදක් වශයෙන් පෙන්වා දෙයි. බුද්ධිමත් මිනිසා පරිසරය පරිහරණය කළ යුතු අන්දම පිළිබඳ උපමාවක් දිඝනිකායේ සිඟාලෝවාද සූත්‍රයෙහි දක්වා ඇත. එනම්, ''භෝගේ සංහර මානස්ස - හමරස්සෙව ඉරියතො''

වර්ණය හා සුගන්ධය නොනසා රොන්ගන්නා මී මැස්සෙකුගේ ඉරියව්වෙන් ද, සංයුක්ත නිකායෙ වන රොප සූත්‍රයෙහි

'' ආරාම රොපා වනරෝපා - යෙජනා සේතු කාරකා

පපඤ්ච උද පානඤ්ච - යෙ දදන්ති උපස්සයං

තෙසං දිවා ච රත්තෝච ී සදා පුඤ්ඤං පවඩ්ඪති

ධම්මට්ඨා සීල සම්පන්නා - තේ ජනා සග්ගාමිනො ති''

අරාම තැනීම, වන වැවීම, ඒ දඬු පාලම් කරවීම පැන්හල් පොකුණු ආදිය තැනවීම කරවන්නෝද රෑ දවල් පිං වැඩෙන යහපත් ක්‍රියාවන් බවය. අංගුත්තර නිකායේ වණිජ්ජ සූත්‍රය තුල සාදාචාරත්මක නොවන දන උපයන මාර්ග මෙසේ දක්වයි.

'' පඤ්චිමා භික්ඛවෙ වණිජ්ජා උපාසකො අකරණියා කතමා පඤ්ච සත්ව වනිජ්ජා මංස වණිජ්ජා මජ්ජ වණිජ්පී විස වණිජ්ජා ඉමා බො භික්ඛවේ පඤ්ච වණිජ්ජා උපාසකෙන අකරණීයා'' ආයුධ සතුන් හෝ මිනිසුන් වෙළඳාම, මස් මාන්ස, මත්ද්‍රව්‍ය සහ වස විස වෙළඳාම බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රතික්ෂේප කරත. එයට හේතුව නම් මෙම වෙළඳ මගින් පරිසරය අධික ලෙස දූෂණයට පත්වීම ද එක් හේතුවක් විය යුතුය.

බුදුන්වහන්සේ දේශණාකොට ඇත්තේ පරිසර සම්පත් පරිහරණය කළ යුත්තේ පංච ශිල ප්‍රතිපදාවෙහි පිහිටා ''සබ්බේ සත්තා භවන්තු සුඛි සත්තා'' මෛත්‍රි සංකල්පයෙහි පිහිටා පරිසරයට හා පරිසරයෙ හි වෙසෙන සත්වයන්ටත් තමන්ටත්, අන්‍යන්ටත් පීඩාවක් සිදු නොවන අයුරින් මෙම දේශනාවන්ට අනුව මිනිසා විසින් පරිසරය පරිහරනය කළ යුත්තේ මිත්‍ර ශීලිවයි. මිනිසා අතින් පරිසරයට සිදුවන හානි අවම කරමින් බුද්ධිමත්ව පරිසරය පරිහරණය කරන්නෙ නම් ඉහත සඳහන් අපදාවන් හා ගැටළු රාසියකින් මිදිය හැකි වන බව ආගමික ඉගැන්වීම් වල දක්වෙයි. ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතය ප්‍රවර්ධනයෙහිලා කැපවෙන පුද්ගලයන් මෙම දෙශනාවන් උපයොගි කරගැනීම ඉතාමත් වැදගත් වෙනු ලබයි.

ඉහත සඳහාන් පරිසර ගැටළු හැරුණු විට සමාජ,ආගමික, දේශපාලනික වශයෙන් බලපා ඇති ගැටළු බොහෝමයක් දකිය හැකි අතර ඒවාට බුද්ධ දර්ශයෙහි විසදුම් ලබා දී ඇති අයුරු ද දැකීය හැක.

ඒ අනුව සමාජයෙ හි මිනිසුන් සුදු, කළු, උස, මිටි ආදි වශයෙන් කුල වලට බෙදමින් ජිවත් වෙනු දකිය හැකි අතර මෙම කුල භේදය නිසාවෙන් සමාජයෙහි විවිධ ගැටළු ප්‍රශ්ණ නිර්මාණය වී ඇති අයුරු දකිය හැකි වෙයි.මෙම කුලවාදය ක්‍රි.පු 15 සියවසේ හි පමණ ආරම්භ වු බව පෙනෙයි. මෙම කුලභේදය ඇති වීමට වර්ණ භේද හේතු වුණු බවයි. මගධයෙහි බෞද්ධ දර්ශණය ඇතිවෙන අවධියෙහි මෙම කුලභේදයට සමාජයට දඩිව හානි කර ගැටළුවක් බවට පත්ව ඇති අයුරු දැකිය හැකිවෙයි බ්‍රාහ්මනයන් දක්වුයේ මෙම චතුර් වර්ණය ඊශ්වර නිර්මාණයක් බවයි. එයට අනුව, මහා බ්‍රාහ්මණගේ මුඛයෙන් බ්‍රහ්මයන්ද, දෙබාහුවෙන් ක්ෂත්‍රීයන්ද, දෙකලවා වෙන් වෛශ්‍යන්ද, යටි පතුලෙන් ශුද්‍රයන් ද මහා බ්‍රහ්මණයා විසින් මවන ලදි. ඒ අනුව මේ පිරිස් වලට වෙන වෙනම කටයුතු වෙන්කර දි ඇත. එය ස්ව ධර්ම නමින් හැදින්වනු ලබයි. උසස්ම කුලය බ්‍රාහ්මණයන් සමාජයේ අධිපත්‍ය පතුරුවා ගනිමින් සමාජය තුළ ඔවුන්ගේ බලය රැකගැනීමට කුලයන් පිඩාවට පත් කරන ලදී.

ඒ අනුව ප්‍රජා පලනය, දන්දීම, යාග කරවා ගැනීම, ඉගැනීම, පස්කම් සැපතේ නොඇලි කටයුතු කිරිම ආදි කරුණුත් ක්ෂත්‍රියන් සඳහා ද ගව පාලනය, දන්දීම, යාගකරවා ගැනීම, ඉගෙනීම, වෙළදාම, මුදල් පොලියට දීම සහ කෘෂිකර්මාන්තය ආදිය වෛශ්‍යන් සඳහා ද ශුද්‍ර වංශිකයන්ට සමාජ, අර්ථික, ආගමික, දේශපාලනික ආදී කිසිම අංශයක නිදහසක් නොවීය. ඔවුන් සියල්ලන්ගේ බැල මෙහෙවරකම් සඳහාම විය. බ්‍රාහ්මණයන්ට ඉගෙනිම ඉගැන්වීම යාග කිරීම, දන් දීම, දන් පිළිගැනීම, රජ්‍ය අනුශාෂකත්වය අදි දක්වා ඇත.

මෙම කුලභේදය බුදුන් වහන්සේ ප්‍රතික්ෂෙප කරනු ලබයි. ඒ අනුව බුදුන් වහන්සේ වාසෙට්ඨ සුත්‍රයේදී ජිවවිද්‍යාත්මත තර්කයක් ඉදිරිපත්කරති. එහිදි උන්වහන්සේ තණ

කොළ වලටද, ගස්වලටද, පණුවන්ටද, උරගයන්ටද, ජල චාරි සත්වයන්ට ද, අහසේ හැසිරෙනන සතුන්ට ද, ඔවුනොවුන්ට ම ආවේණික ලක්‍ෂණ පවතන බවයි. වාසේට්ඨ සූත්‍රයේ එන ගාථා වන්ගෙන් පැහැදිලි වේ. එසේ වුවද මිනිස් වර්ගයා ගත් කල මොහු බ්‍රාහ්මණයෙකි, මොහු ශුද්‍රයෙකි යැයි වෙන් කර දක්වීය හැකි ශාරිරික ලක්‍ෂණ කිසිවක් නැත. එ බව බුදුන්වහන්සේ

යථා එතාසු ජාතීසු - ලිංගා ජාති මයං පුථු
එවං නත්ථි මනුස්සෙසු - ලිංගං ජාති මයං පුථු
(ම.නි.වාසෙට්ඨ සූත්‍රය)

යන්නෙත් පැහැදිලි කර ඇත. මෙම ගාථාවට අනුව බ්‍රාහ්මණ කුලවාදය පදනම් රහිත වුවක් බව අනාවරණය වෙයි.

ජීව විද්‍යානුකූල තර්කයන් මගින් සමකාලින කුලක්‍රමය බුදුන් වහන්සේ නිෂේධනය කරන අයුරු අස්සලායන සූත්‍රයෙන් දක්වෙයි. එහි දි බ්‍රාහ්මණයන් ශ්‍රේෂ්ඨ වර්ණය බවත්, අනෙක් වර්ණය හීන පහත් බවත් අස්සලායන දක්වයි. එයට පළිතුරු වශයෙන් බමුණන්ගේ ඍතුමත් වූද, ගැබිනි වූද, දරුවන් ලබන් ලබන්නා වූද කිරි පොවන්නා වූද බැමිණියන් දක්නට ලැබෙන බවත් බමුණෝ තුමුම යොනි ජනිත වූවාහු බ්‍රාහ්මණයෝ ම ශ්‍රේෂ්ඨ වර්ණ ඇත්තෝය යනුවෙන් ප්‍රකාශ කරන බවක් දක්වති.

'' දිස්සන්ති ඛො පන අස්සලායන බ්‍රාහ්මණානං බ්‍රාහ්මණියො උතුනියොපි, ගබ්භනියො පි, විජායමානාපි පායමානාපි තෙ ච බ්‍රාහ්මණා, යොනිජාව සමානං එවමාහංසු, බ්‍රාහ්මාණාව සෙට්ඨො වර්ණො, හීනො, අඤ්ඤෙ වණ්ණො'' (අස්සලායන සූත්‍රය, බ්‍රහ්මණ වර්ගය, මජ්ඣිම නිකාය)

මෙම පාඨයට අනුව පැහැදිලි වන්නේ බ්‍රාහ්මණ කාන්තාවන් ඔසප් වීම ආදී කාර්යයන්ගෙන් සම්පූණ්ව කුමාරවරුන් හා හදා වඩාගන්නා ආකාරය පෙනෙන්නට තිබියදී මහබඹුගේ මුඛාදියෙන් බමුණන්ගේ ආදීහු උපන්හයි දක්වීම හුදු මිථ්‍යාවක් බවයි.

තවද වාසෙට්ඨ හා වසල සූත්‍රයන්හි දීද සමකාලීන කුලවාදය බුදුන් වහන්සේ ප්‍රතික්ෂේප කළහ. බ්‍රාහ්මණ දහමට අනුව කෙනෙක් උසස් හෝ පහත් වන්නේ උප්පත්ති ස්ථානය අනුවය. ක්‍රියාව අනුව නොවේ. එහෙත් බුදුරජාණන් වහන්සේ වාසෙට්ඨ සූත්‍රයේදී දක්වන්නේ උපතින් යමෙක් බ්‍රාහ්මණ හෝ අබ්‍රාහ්මණ නොවන බවත් එසේ වන්නේ කරන ක්‍රියාව අනුව බවත්ය.

න ජච්චා බ්‍රාහ්මණො හෝති න ජච්චා හෝති අබ්‍රාහ්මණො කම්මනා බ්‍රහ්මණො හෝති කම්මනා හෝති අබ්‍රාහ්මණා'' (වාසෙට්ඨ සූත්‍රය, බ්‍රාහ්මණ වර්ගය, මජ්ඣිම නිකාය) මෙයින් අදහස් කෙරෙන්නේ උපතින් යමෙක් වසල හෝ බ්‍රාහ්මණ නොවන බවත්, එසේ වසල හෝ බ්‍රාහ්මණ වන්නේ ඔහු කරන ක්‍රියාව අනුව බවත්ය.

ඉහත කරුණු වලින් පැහැදිලි වන්නේ ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය ඉහත සඳහන් ප්‍රවර්ධනයේදී ප්‍රධාන වශයෙන් බලපාන ගැටළුවක් වන කුල භේදය, ජාති භේදය, වර්ණ භේදය, බැහැර කළයුතු අන්දමයි. බෞද්ධ දර්ශනයට අනුව සියළු දෙනම එක හා සමානව මවකට දායදව උපත ලබාතිබෙයි. එම නිසා සියළු ජනයා එකම මිනස් කොට්ඨාසයකි. සියල්ලෝම සහෝදර සහෝදරියන් වෙයි. එම නිසා මෙම මිනිස් පවුල තුළ බෙදීම් නොතිබිය යුතු බව බෞද්ධ දර්ශනය අවධාරණය කරනු ලබයි. එසේ කටයුතු කරන කළ යුද්ධ, ගැටළු හා අනෙකුත් සියළුම ගැටුම් නිරාකරණය වනු ලබයි.

අද සමාජයේ බහුලව බලපාන අනෙක් ගැටළුව නම් ආගමික ප්‍රශ්නයයි. බෞද්ධ දර්ශනය තුළ මෙම ආගමික ප්‍රශ්නයට මනා විසඳුමක් අංගුත්තර නිකායේ කාලාම සූත්‍රයෙහි පැහැදිලි වෙයි. කොසොල් ජන පදහෙයි පිහිටි කේස පුත්තනම් නියෝගයට විවිධ ආගමික ශාස්තෘන්වරු හා දර්ශනවාදීන් නිතර පැමිණ දේශනා පවත්වා තිබේ. ඔවුන් තම ලබ්ධිය ප්‍රකාශ කරති. අන් ලබ්ධීන්ට විරුද්ධව කියති, හෙළා දකිති, බැහැර කරති, මෙය ප්‍රශ්නයක් වූ කලාම වැසියන් බුදුරදුන්ගෙන් විමසුයේ ස්වාමිණී මෙම මහණ බමුණන් අතරින් කවරෙක් නම් සත්‍ය කියයිද? කවරෙක් නම් මුසා කියයිද? යනුවෙනි. මෙම ප්‍රශ්නයට බුදුරදුන් දුන් පිළිතුර මෙසේ වෙයි. මොවුන්ට ඇතිවූ සැකය සාධාරණ බව ප්‍රකාශ කරමින් බුදුරදුන් ද අනෙක් දර්ශනයක් හා ආගම් ප්‍රතික්ෂේප නොකරමින් බුදුරජානන් වහන්සේ දේශනා කරනු ලබන්නේ තමා විසින් තමාගේම චින්තනයෙන් විමසා සිතා පිළිපැදීම හෝ බැහැර කිරීම කළ යුතු බවත්, එසේ ක්‍රියා කිරීමට නිෂේධයන් දහයක් බුදුන් ප්‍රකාශ කරයි.

මා අනුස්සවේන	-	ඇසූ පමණින් පිළිනොගන්න
මා පරම්පරාය	-	පරම්පරා වෙන් ආවා යැයි පිළිනොගන්න
මා ඉතිකිරාය	-	එය මෙසේ වීයැයි පිළිනොගන්න
මා පිටක සම්පදානෙන	-	අපගේ පෙළ හා ගැළපේ යැයි පිළිනොගන්න
මා තක්ක හෙතු	-	තර්කයට එකඟ වේ යැයි පිළිනොගන්න
මා නය ගෙතු	-	න්‍යායකට එකඟ වේ යැයි පිළිනොගන්න
මා ආකාර පරිවිතක්කෙන	-	ආකාර පරිවිතක්කයෙන් පිළිනොගන්න
මා දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛත්තියා	-	තම දෘෂ්ටිය හා සැසඳේ යැයි පිළිනොගන්න
මා භබ්බරූපතාය	-	කියන තැනැත්තා පූජ්‍ය යෙකැයි සිතා පිළිනොගන්න
මා සාමණො නො ගරු	-	මේ ශ්‍රවණ තෙමේ අපට ගුරුවරයෙක් යැයි පිළිනොගන්න

ඉහත සඳහන් කරුණු වලට අනුව පෙනී යන්නේ බුදුරදුන් මිනිසාට සිතීමට හා විසීමට නිදහස ලබාදී ඇති බවත් කිසිදු ආගමක් බැහැර නොකරන ලෙසත්, ඒවා තමා විසින් සිතා විමසා හරි වැරදි තෝරාගෙන පිළිපැදිය යුතු බව බෞද්ධ දර්ශනය උගන්වාලයි බුදුරදුන් කිසිවිටෙක තම දර්ශනය පිළිපදින ලෙස බල කිරීම් සිදු කොට නැත. ''ඒහි පස්සිකෝ'' එතන ඇවිත් බලන්න හරියට සිතෙනව නම් පිළිපදින්න නැතහොත් බැහැරව යන ලෙස අනුශාසනා කරනු ලබයි. මිනිසාට ආගමික නිදහස පූර්ණ වශයෙන්ම බෞද්ධ දර්ශනය තුළ ලබාදී තිබෙයි. මෙසේ ක්‍රියා කිරීම තුළින් ආගමික ගැටළු නිර්මාණය නොවෙනු ලබයි. කිසිදු දර්ශනයකින් හෝ ආගමකින් මිනිසාට ආගම අදහන ලෙස බලහත්කාරකම් නොකළ යුතුය. එවිට සමාජය තුළ ආගමික ගැටළු හා ප්‍රශ්න ඇති නොවනු ලබයි.

තවද දේශපාලනික බලපෑම් සමාජයෙහි ගැටළු ඇතිවීමට ප්‍රධානතම සාධකයක් බවට පත්ව තිබෙයි. යම් රටක දේශපාලනික තත්වය දුර්වලයි නම් එම රට තුළ ගැටළු ගණනාවක් හටගනු ලබයි. එනම්,

- දිළිඳුකම　　　　　දිළිඳුකම නිසා හොරකම
- දූෂණය　　　　　බදු බර වැඩිවීම
- ලෙඩ රෝග බහුල වීම　　　　　අධ්‍යාපනික දුර්වලතා
- උද්ඝෝෂණ　　　　　මත්ද්‍රව්‍ය ගැටළු
- ළමා අපචාර　　　　　කෘෂිකර්මාන්තයේ ගැටළු
- ගමනාගමන ගැටළු　　　　　ආහාර ගැටළු

ආදී ප්‍රශ්න හා ගැටළු ගණනාවක් ඇතිවන අතර රජය අදැහැමි නම් මුළු රටම අදැහැමිව බවට පත්වනු ලබයි. රජය දැහැමි නම් ප්‍රශ්න, ගැටළු ඇති නොවෙයි. ඒ බව බෞද්ධ දර්ශනය තුළ මනාව පෙන්වා දෙයි. රාජ්‍යත්වය පිළිබඳ සදාචාරාත්මක අර්ථ නිරුක්තියක් බෞද්ධ දර්ශනයෙහි දක්නට ලැබෙයි. රාජ්‍ය සංවිධානය බිහිවීම අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රයේ දැක්වෙයි. අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රයේ දැක්වෙන පරිදි රජු රාජ්‍යත්වයට පත්වෙන්නේ රටෙහි ප්‍රශ්න, ගැටළු විසඳීමටත් රට සංවර්ධනයටත් තම ප්‍රජාව පාලනය කරගැනීම සඳහා බවත්ය.

රාජ්‍ය පාලනය කරන රජු රාජ ධර්මවන අපරිහාණීය ධර්ම සතකින් යුක්ත විය යුතු බව බෞද්ධ දර්ශනය පෙන්වා දෙයි. එනම්,

1. පාලනය පිළිබඳ ගැටළු හා ක්‍රියාමාර්ග ගැන නිතර රැස්වී සාකච්ඡා කිරීම.
2. සමඟියෙන් රැස්වී සමඟියෙන් විසිර යාම හා එළඹී නිගමන සමඟින් යුතුව ක්‍රියාත්මක කිරීම.
3. නොඑළඹී නිගමන ක්‍රියාත්මක නොකිරීම හා එළඹී නිගමන ක්‍රියාත්මක කිරීම.
4. වැඩිහිටි මතයට, සමාජයේ පැවත ආ සම්ප්‍රදායට ගරු කිරීම.

5. කුල ස්ත්‍රීන් කුල කුමරියන් බලෙන් ඇද පුරුෂ වසඟයෙහි නොපැවත් වීම.

6. සමාජයේ පූජනීයත්වයට පාත්‍ර වූ ස්ථාන කෙරෙහි ගෞරව සහිත වීම.

7. අධ්‍යාත්මික වශයෙන් දියුණු උතුමන්ට රැකවරණය සැලසීම.

(දී.නි. මහා පරිනිම්බාණ සූත්‍රය 112,116 පිටු)

මේ සදාචාරය සුරකින්නේ නම් රාජ්‍ය දියුණු වන අතර පිරිහීමක් නොවන බව වදාරයි. මෙම කරුණු හැරුණු විට දස සක්විතිවත්, සතර සංග්‍රහ වස්තු, සතර අගතිය, දස පුණ්‍ය ක්‍රියා හා දස කුසල් යන සදාචාර සම්පන්න ගුණධර්මයන්ගෙන් රජු රාජ්‍ය පාලනය කරන් නම් තම ප්‍රජාව තුළ ප්‍රශ්න හා ගැටළු ඇතිවෙනු නොලබයි.

ඉහත සඳහන් සියළු කරුණු අධ්‍යනය කිරීමේ ප්‍රතිඵල වශයෙන් සමාජ ගැටළු නිරාකරණය කර ගැනීම සඳහා මාර්ග උපදේශකත්වය ලබා ගත හැකි අතර, පරිසර සංරක්ෂණය තුළින් පුද්ගල ගැටළු මෙන්ම පරිසර ගැටළු ද විසදෙයි. එවිට පරිසරයෙන් සිදුවන ස්වභාවික විපත් අඩුකර ගැනීමට පුළුවන. පරිසරයේ ප්‍රතිචාර ලැබෙනු ලබන්නේ මිනිස් ක්‍රියාදාමය අනුව බව ඉහතින් පෙන්වා දී ඇත.

මිනිසුන් අතර ඇති ජනවාර්ගික ගැටළු ආගමික ගැටළු විසඳා ගැනීම තුළින් මිනිස් වර්ගයා විදියට සමඟිව සහජීවනයෙන් එකට විසීමට පුළුවනි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් යුද්ධ හා ලේ වැගිරීම් සිදු නොවෙනු ඇත. දැහැමිව රාජ්‍ය පාලනය කරන්නේ නම් ඉහත සඳහන් ගැටළු මෙන්ම ජනතාවගේ ප්‍රශ්නද ඇති නොවනු ඇත. සියල්ලන්ටම සතුටින් වාසය කොට ජීවිතය කෙළවර කිරීමෙහි හැකියාව ලැබෙනු ඇත.

ඉහත සඳහන් අධ්‍යාපනය තුළින් පැහැදිලි වෙන්නේ බෞද්ධ දර්ශනය මඟින් ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය ප්‍රවර්ධනය කරන ප්‍රජානායකයින් හා ප්‍රජා කණ්ඩායම් දිරිගන්වන ඉගැන්වීම් සූත්‍ර දේශනාවන්හි ඉදිරිපත් කොට ඇති බවයි.

පරිශීලනය කරන ලද ග්‍රන්ථ

- ඤාණරතන හිමි, නා, 2016, සම්භාෂා ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය, (19 වැනි කලාපය) බුද්ධ කාලීන භාරතයේ ආගම් සහ බුදුන් වහන්සේ, අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශය පිරිවෙන් අධ්‍යාපන ශාඛාවේ ප්‍රකාශනයකි.
- හේරත් එම්, 2008 ත්‍රස්ත්‍රවාදය පිළිබඳ බුදුදහමේ ආකල්පය, බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය
- සුමන ජෝති හිමි, බීග මහර්ජන් හිමි, ඃසං* 2019 ධර්මවිජය ප්‍රභා ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය, කලාව සූත්‍රය පිළිබඳ විමසීමක් - නන්ද විමල හිමි, - විද්‍යාලංකාර මුද්‍රණාලය
- ආගමික නායකයන්ගේ ධාරිතා ගොඩනැගුමට ආගමික නායකයන් සඳහා අත්පොත, රෙසිලියන්ස් පර්යේෂණ, පුහුණු සහ උපදේශන ආයතන (2019 මැයි)

Participant Article

ගැටුම් නිරාකරණයෙහි ලා බුදුදහමින් ලැබෙන පිටුබලය

පූජ්‍ය පොද්දල්ගොඩ සීවලී හිමි[1]

[1]ප්‍රථම වසර, බෞද්ධ දර්ශනය අධ්‍යනාංශය, ශ්‍රී ලංකා බෞද්ධ හා පාලි විශ්වවිද්‍යාලය

සංවාද : sanjeewabandara228@gmail.com

සාර සංක්ෂේපය

ගැටුම් හේතුවෙන් ලෝකයේ අසීමිත වූ භෞතික සම්පත් අමිල වූ මානව සම්පත් හා මතු පරපුරේ අභිලාෂයන් විනාශ වී ගොස් ඇත. ගැටුම් හේතුවෙන් විනාශ වන භෞතික සම්පත් මානව සම්පත් හා මතු පරපුරේ අනාගත අභිලාෂයන් විනාශ වීමට නොදී මුල් බුදුදහමේ එන සූත්‍රාගත ඉගැන්වීම් පාදක කරගත හැකි ද?. සූත්‍රාගත ඉගැන්වීම් තුළින් ගැටුම් නිරාකරණය කරගත හැක. මේ සඳහා මූලාශ්‍ර ලෙස ප්‍රාථමික මූලාශ්‍ර ද්විතීයික මූලාශ්‍ර අධ්‍යයනය කෙරේ. ගැටුම් හේතුවෙන් විනාශ වන භෞතික සම්පත් අමිල වූ මානව සම්පත් හා මතු පරපුරේ අභිලාෂයන් විනාශ වීමට නොදී ආරක්ෂා කරගත යුතු ආකාරය පිළිබඳ මුල් බුදුසමයේ එන සූත්‍රානුසාරයෙන් මෙහි සාකච්ඡා කෙරේ. ඕනෑම ගැටුමක් නිරාකරණය කර ගැනීමට මුල් බුදුදහමේ එන සූත්‍රාගත ඉගැන්වීම් ප්‍රායෝගික ය. ගැටුම් හේතුවෙන් භෞතික සම්පත් මානව සම්පත් හා මතු පරපුරේ අනාගත අභිලාෂයන් වර්තමානය වන විට විනාශ වන බවත් එය මනා ලෙස විධිමත් ව ආරක්ෂා කොට ඒ සඳහා යොදා ගත හැකි මනා සදුපදේශයන් සූත්‍රානුසාරයෙන් විද්‍යමාන වේ.

ප්‍රමුඛ පද : ගැටුම්, බුදුසමය, භෞතික සම්පත්, මානව සම්පත්, සූත්‍රාගත ඉගැන්වීම්

හැඳින්වීම

වර්තමාන ලෝකයෙහි කතාබහට ලක්වන මාතෘකා අතර ප්‍රධාන මාතෘකාවක් බවට ගැටුම් යන මාතෘකාව දැක්විය හැකි ය. ගැටුම් ඇතිවීමෙහි ලා වර්තමාන ලෝකයේ වර්ණ භේදය, ජාති වාදය, ආගම්වාදය, දිළිඳුකම, විරැකියාව, පන්ති භේදය, යුද්ධය, බලකාමය, හොරකම, මත්ද්‍රව්‍ය ප්‍රධාන හේතු ලෙස හඳුනාගෙන ඇත. මානව සමාජය සුචරිතයෙන් වෙන්ව දුශ්චරිතයෙන් ද බැඳී පවතී. ඒ තුළින් සමාජ ගැටලු ඇති වනු ලැබේ. මෙම හේතුව නිසා දිනෙන් දින විනාශයට පත් වන්නේ අසීමිත භෞතික සම්පත් හා අමිල වූ මානව සම්පත් ය. මතු පරපුරේ අනාගත අභිලාෂයන් ය.

කඳු මුදුනකින් ගලාගෙන එන එක් දිය බිඳුවකින් ඇරඹෙන දිය කඩක් ක්‍රමිකව විකාශය වීමේදී සුවිශාල ගංගාවක් නිර්මාණය වේ. එමෙන්ම ලොව ජනිත වන සෑම බිළිඳෙක්ම එක් විසිතුරු සිතක් සහිතව උපත ලබයි. එම බිළිඳා ක්‍රමයෙන් කායිකව වර්ධනය වනවාත් සමගම

එයට සමගාමීව සිත ද වර්ධනය වෙයි. පුද්ගලයා ක්‍රමයෙන් සමාජානුයෝජනය වන විට සමාජය සමඟ ඒකාබද්ධ වෙයි. එමගින් පුද්ගල සුභවාදී බව හා අසුභවාදී බව ගොඩනැගෙයි. එය ක්‍රියාකාරීත්වයේ ස්වරූපයට අනුව සිදුවන්නකි. දුශ්චරිත පුද්ගලයා අපරිශුද්ධත්වයටත් සුචරිත පුද්ගලයා පාරිශුද්ධත්වයටත් යොමු කරයි. පිරිසිදු බව හා අපිරිසිදු බව පවතින්නේ තමා තුළම ය. ගැටළුවලට විසඳුම් පුද්ගලයා මූලික කරගෙන ලබාදිය යුතු බව බුදුදහමේ විශ්වාසය යි.

බුදුදහම ගැටුම් නිරාකරණයෙහි ලා දැක්වූ ආකල්පය වත්මන් ගැටළු සමථයට පත්කර ගැනීමට උපකාරි වේ. බුදුදහමේ මූලික ඉගැන්වීමක් වන චතුරාර්‍ය සත්‍යය තුළින් ද වත්මන් ගැටළු නිරාකරණ ක්‍රමවේදයන්ට සමාන වේ.

දුක	-	**ගැටුම**
දුකට හේතුව	-	**ගැටුමට හේතුව**
දුක නැති කිරීම	-	**ගැටුම නිරාකරණය**
දුක නැති කිරීමේ මඟ	-	**ගැටුම් නිරාකරණ ක්‍රමවේද**

මෙවැනි ගැටුම් නිරාකරණයෙහිලා අදාළ කරගත හැකි අති විශිෂ්ට සූත්‍ර රාශියක් ත්‍රිපිටකයේ දැක ගත හැකි ය. මෙම ලිපියේ අපේක්ෂාව වන්නේ එම දේශනා සමූහය අතුරින් උක්ත මාතෘකාවට ගැළපෙන දේශනා කිහිපයක් ඇසුරින් විමසා බැලීමට ය.

යොමුව

ක්‍රිːපූ හයවන සියවසේ උත්තර භාරතයේ පහළ වූ බුදුදහම අවිහිංසාව, කරුණාව, මෛත්‍රිය, මුදිතාව, ඉවසීම ආදී ගුණධර්ම පදනම් කරගත් දහමකි. බුදුදහම තුළ ගැටුම් ඇති වීමට කිසිසේත්ම ඉඩ දී නොමැත. වෙනත් ආගම් පිළිබඳව සියුම්ව අධ්‍යයනය කිරීමේ දී මේ බව මනාව වැටහේ. එහෙත් බුදුදහම ව්‍යාප්තියෙහිලා කිසිම සත්වයෙකුට හානියක් වී නොමැති අතර කිසිම පාර්ශවයක් සහග ගැටුම් හා කළහ ඇති කරගෙන නොමැත. මෙම සාධක මඟින් පෙනී යන්නේ බුදුදහම සාමය, සමගිය, සහජීවනය අගයන දහමක් බව ප්‍රකට වන බවයි. මානව සමාජයේ ඇති ගැටුම් නිරාකරණයෙහිලා බෞද්ධ දර්ශනය නොයෙකුත් ආකාරයෙන් අපට පාදක කරග ගත හැකි ය. ගැටුම් ප්‍රධාන සාධක දෙකක් මුල් කරගෙන ඇති වන ආකාරය දැක ගත හැකි ය. එනම් **1. අභ්‍යන්තර සාධක 2. බාහිර සාධක** වශයෙනි. අභ්‍යන්තර සාධක ප්‍රධාන වශයෙන්ම ගැටුම් ඇතිවීම කෙරෙහි බලපාන බව ප්‍රකට වේ. මේ අනුව පුද්ගලයාගේ අභ්‍යන්තර ගැටලු නොවිසඳා සමාජ ගැටුම් විසඳීමට යෑම ප්‍රතිඵල රහිත වේ. සියල්ලම හටගනු ලබන්නේ පුද්ගලයාගේ මනස තුළ ය. ඒ බව බු.නි ධම්මපදපාළි, යමක වග්ගය, 01 ගාථාවෙන් ප්‍රකට වේ.

මනෝපුබ්බංගමා ධම්මා	-	**මනෝසෙට්ඨා මනෝමයා**
මනසා චේ පදුට්ඨේන	-	**භාසති වා කරෝති වා**
තතෝනං සුඛ මංවේති	-	**චක්කංච වහතෝ පදං**

මේ අනුව පුද්ගලයාගේ අභ්‍යන්තර විප්ලවයක් කළ හොත් මෙම ගැටුම් මගහරවා ගත හැකි වනු ඇත.එක්සත් ජාතීන්ගේ පූර්විකා මගින් ද ඒ බව ප්‍රකට වේ. ''යුද්ධය හට ගන්නේ මිනිස්සුන්ගේ මනස තුළින් බැවින් සාමයේ බල පවුර ඉදි කළ යුත්තේ ද මිනිස්සුන්ගේ මනස තුළය. පුද්ගලයාගේ චෛතසික තුළ ජීවය ලබන වර්ණ භේද, ජාති භේද ,ආගම් භේද ආදී සියල්ල පිටු දැකිය හැක්කේ ද ඒ අයට පමණි.'' මිනිසා ගැටුම් වලට යොමු කරන ප්‍රධානම මානසික සාධක රාශියක් ඇති බව බුදුදහම පෙන්වා දෙයි. ඒ අතරිනුත් රාග ,ද්වේශ ,මෝහ ආදිය ද දෙවැදෑරුම් අකුසල් ය. මෙම අයහපත් දේ මුල් කරගෙන ද ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන්ට පත්වන අතර

කාමච්ඡන්ද	-	**කම්සැප විඳීමට ඇති ආශාව**
ව්‍යාපාද	-	**තරහව**
ථීන මිද්ධ	-	**සිතෙහි කයෙහි ඇති අලස බව**
උද්ධච්චකුක්කුච්ච	-	**සිතෙහි නොසන්සුන් බව**
විචිකිච්චා	-	**සැකය**

ආදී පංචනීවරණ ධර්ම පදනම් කරගෙන ද මනස (සිත) තුළ ගැටුම් ඇති කරනු ලබයි. මේ අනුව ගැටුමක ප්‍රභවය සඳහා 'කාමය' මුල් වන බව ම.නි මහ දුක්ඛක්ඛන්ධ සූත්‍රයෙන් දැකගත හැකි ය. ධනය ඉපයීම සඳහා පුද්ගලයන් විවිධ රැකියා වල නිරත වන අතර එමගින් ලබන ධනය රැක ගැනීමට ඊටත් වඩා වෙහෙසක් දරන බව මෙම සූත්‍රය මගින් ප්‍රකට වේ. ධනය ඉපැයීම සඳහා දැඩි ආශාව හෙවත් කාමය නිසා එකිනෙකා සමග ගැටුම් ඇති කර ගන්නා ආකාරයත් ඒ තුළින් ඔවුන් විනාශයට පත්වන ආකාරයත් මනාව දැකගත හැකි ය.

මීට අමතරව කලහ විවාද ඇතිවීමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුවන්නේ ප්‍රිය වස්තූන් බව සුත්ත නිපාතයේ අට්ඨක වග්ගයේ කලහවිවාද සූත්‍රයේ දී දේශනා කොට ඇත. ප්‍රිය වස්තූන්ගෙන් කලහ විවාදය හටගන්නා බවත් ප්‍රිය වස්තූන්ට මුල්වන්නේ කාමය බවත් වැඩිදුරටත් විස්තර වන මෙහිදී සත්ත්වයා දුකට පත්වන අයුරු මනා ලෙස විග්‍රහ කරයි.

"කලහ විවාද ශෝක පරිදේව මාත්සර්යය, මානය, අතිමානය හා පිසුණු බස් යන මේවා හටගන්නේ කුමකින් ද?."

"කලහ විවාද ශෝක පරිදේව මාත්සර්යය, මානය, අතිමානය හා පිසුණු බස් යන මේවා හටගන්නේ ප්‍රිය වස්තූන් කෙරෙන් ය."

"ලෝකයේ ප්‍රිය වස්තූන් හට ගන්නේ කුමකින් ද? යමෙක් ලෝභයෙන් හැසිරෙන්නේ නම් එම ලෝභය හට ගන්නේ කුමක් නිධානය කොට ද? ආශාව සහ ඒ වර්ධනය හටගන්නේ කෙසේ ද? යමක් පරලොව පිහිට පිණිස වන්නේ නම් එය කුමක් ද?"

"ලෝකයේ ප්‍රිය වස්තූන් හටගන්නේ කාමය මුල්කොටගෙන ය. ලෝභයෙත් ආශාවෙත් මූලබීජය වන්නේ කාමය යි. යමක් පරලොව පිහිට පිණිස වන්නේ ද එය කාමය මුල් කොටගෙන පවතී" (සුත්ත නිපාත, අට්ඨක වග්ග,කලහවිවාද සූත්‍රය, බු,ජ,මු,ත්‍රි,ග්‍ර,මා 1977 පිටු අංක 272) මෙයින්

පැහැදිලි වන්නේ පුද්ගල ආධ්‍යාත්මයේ මෙන්ම සමාජගත ව පවත්නා වූ ද සියලු ගැටුම් වලට කාමය, ආශාව සහ වැරදි වැටහීම් මුල් වන බවයි. දිළිඳුකම රටක ගැටුම් ඇතිවීම සඳහා බලපානු ලබන ප්‍රධාන සාධකයකි. මෙය විවිධ අංශයන්හි ද ගැටුම් ඇති කරවන බව මනා ලෙස දී.නි චක්කවත්ති සීහනාද සූත්‍රයේ විග්‍රහ කොට ඇත. දිළිඳුකම රටක සමාජයක ගැටුම් ඇති කරනවා පමණක් නොව ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් පුද්ගලයින් දූෂිත කොට නොමනා ක්‍රියාවලට යොමු කරන අතර ඔහුගේ ආයුෂ ද, වර්ණය ද ක්‍රමයෙන් පරිහානියට පත්වන අයුරු තවදුරටත් මෙම සූත්‍රයේ විස්තර වෙයි.

"මෙසේ දුප්පතුන්ට ධනය නොදෙනු ලබන කල්හි දිළිඳුබව අතිශයින් පැතිරී ගියේ ය. සොරකම මහත් විය. අවි ආයුධ වැඩී ගියේ ය. ප්‍රාණඝාතය වැඩී ගියේ ය. ඒ සත්ත්වයන්ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණි. වර්ණය ද පිරිහිණි. අසූ දහසක් අවුරුදු ආයු ඇති ඒ සත්ත්වයන්ගේ පුත්‍රයෝ සතලිස් දහසක් අවුරුදු ආයු ඇත්තෝ වූහ. ප්‍රාණඝාතය වැඩුණු කල්හි බොරුකීම වැඩී ගියේ ය. බොරුකීම වැඩී ගිය කල්හි ඒ සත්ත්වයන්ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණි. වර්ණය ද පිරිහිණි. ආයුෂයෙන් සතළිස් දහසක් අවුරුදු ආයුෂ ඇති ඒ සත්වයන්ගේ පුත්‍රයෝ විසි දහසක් අවුරුදු ආයු ඇත්තෝ වූහ. බොරුකීම වැඩී ගිය කල්හි කේලම් කීම ද වැඩී ගියේ ය. කේලාම් කීම වැඩී වී ගිය කල්හි ඒ සත්වයන්ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණි. ඔවුන්ගේ පුත්‍රයෝ දසදහසක් අවුරුදු ආයු ඇත්තෝ වූහ. පරදාර සේවනයෙහි යෙදීමෙන් ඒ මනුෂ්‍යයන්ගේ පුත්‍රයෝ පන්දහසක් අවුරුදු ආයුෂ ඇත්තෝ වූහ. ආයුෂයෙන් පිරිහිණු ලැබූ ඇතැම් කෙනෙක් දෙදහස් පන්සියයක් අවුරුදු ආයුෂ ඇත්තෝ වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් දෙදහසක් අවුරුදු ආයුෂ ඇත්තෝ වූහ. මහණෙනි දෙදහස් පන්සියයක් අවුරුදු ආයුෂ ඇති මිනිසුන් තද ආශාව, ක්‍රෝධය යන දෙක අතිශයින් පැතිරූණෝය. තද ආශාව ක්‍රෝධය යන දෙක අතිශයින් පැතිර ගිය කල්හි දහසක් අවුරුදු ආයුෂ ඇත්තෝ වූහ. මේ අනුව පෙනී යන්නේ රටක දුප්පත්කම පදනම් කරගෙන රටක ගැටුම් ඇතිවන ප්‍රධාන හේතුව බවයි. මෙය මුල් කරගෙන ප්‍රාණඝාතය, සොරකම ආදී සෙසු විෂමාචාර තත්ත්වයන් හටගන්නා බවයි. මෙහි අයහපත් ප්‍රතිවිපාක ලෙස බාහිර වශයෙන් ද අභ්‍යන්තර වශයෙන් ද පුද්ගලයාගේ පරිහානිය වන ආකාරය අපට මෙහිදී හඳුනාගත හැකි ය.

ගැටුම්වලින් විරහිත සමාජයක් නිර්මාණය කිරීමෙහිලා මූලික වශයෙන් පුද්ගල චර්යාවන් යම් ශික්ෂා මාර්ගයකට අවතීර්ණ කරගත යුතු ය. මෙම නිසා ගැටුම් අමව කරගනු වස් බෞද්ධයාගේ නිත්‍ය ශීලය වන පංච ශීල ප්‍රතිපදාව පෙන්වා දිය හැක.

පාණාතිපාතා වේරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි

පර පණ නැසීමෙන් වැළකෙමි

අදින්නාදානා වේරමණී සික්ඛා පදං සමාදියාමි

සොරකම් කිරීමෙන් වැළකෙමි

කාමේසු මිච්ඡාචාරා වේරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි

කාමය වරදවා හැසිරීමෙන් වැළකෙමි

මුසාවාදා වේරමණි සික්ඛාපදං සමාදියාමි

මුසාවාදයෙන් වැළකෙමි

සුරාමෙරය මජ්ජපමා දට්ඨානා වේරමණි සික්ඛාපදං සමාදියාමි

සුරාපානයෙන් වැළකෙමි.

මෙම පංච ශීලය මගින් සමාජයේ සියලුම ගැටුම් සමනය කළ හැකිය. ඕනෑම සමාජයක ගැටුම් ඇතිවීමට ප්‍රධානම සාධකය වී ඇත්තේ මෙම නිර්මල පංචශීලය ආරක්ෂා නොකිරීම හේතුවෙනි. ඕනෑම සාමාජික ගැටුමක් නිරාකරණය කර ගැනීමට මෙම ශීලය උපයෝගී කර ගත හැකිය. ගෘහාශ්‍රිත යුධමය ආදී දේවල් නිරාකරණය කරගත හැකි ය. බුදුදහම තුළ විශ්ව මෛත්‍රී සංකල්පය දැකගත හැකි ය. ඒ බව ඛු.නි. ඛුද්ධක පාඨ, මෙත්ත සූත්‍රය තුළ. තැති ගත්තවූ ද තැති නොගත්තවූ ද, දිගුවූ ද, මහත්වූ ද ,ඇසට පෙනෙනවූ ද, ඇසට නොපෙනෙනවූ ද , දුර, ළඟ වසන සියලු සතුන්ට මෛත්‍රිය පැතිර විය යුතු ය. එය මවක් තම එකම පුතුට ආරක්ෂාව දෙන්නේ යම්සේ ද ඒ ආකාරයට සියලු සත්ත්වයන්ට සුවපත් භාවය ප්‍රාර්ථනා කළ යුතුය.

මීට අමතරව තමා තුළින් අන්‍යයන් දැකීම තුළින් ගැටුම් සමථය කරගත හැකි ය. එය බුදුදහමේ අත්තූපනායික ධර්ම ලෙස පෙන්වාදී ඇත. සමාජයේ ජාති, කුල, ආගම්, භාෂාව පදනම් කොටගෙන අනෙකා පහත් කිරීමට, වදහිංසා හිරිහැර කරදර වලට භාජනය කරයි. තමන්ට එ වැනි වදහිංසා හිරිහැර අවමන් කිරීම නො ඉවසන අතර තමා අකමැති අප්‍රිය දේවල් අනෙකාට ද නොකළ යුතු ය. ඒ මක්නිසාද යත් තමා වධහිංසා වලට අප්‍රිය කරන්නේ යම් සේද අනෙකා ද වධහිංසා අප්‍රිය කරති. තමාගේ ජීවිතයට තමා කැමති සේම අනෙකා ද තම ජීවිතයට වඩාත් ප්‍රිය කරති. ඒ බව ස.නි. වේළුද්වාර සූත්‍රයේ දක්නට ලැබේ.

''සබ්බේ තසන්ති දණ්ඩස්ස - සබ්බේ භායන්ති මච්චුනෝ

අත්තානං උපමං කත්වා - නහනෙය්‍ය නඝාතයෙ

සබ්බේ තසන්ති දණ්ඩස්ස - සබ්බේසං ජීවිතං පියං

අත්තානං උපමං කත්වා - නහනෙය්‍ය නඝාතයෙ''

(ඛු.නි. ධම්මපද පාළි, දණ්ඩ වගගය 05 ගාථාව. බු.ජ.මු.ත්‍රි.ග්‍ර.මා. පි.56,57)

යනුවෙන් ධම්මපදය තුළ සියලුම සත්වයෝ දණ්ඩනයට බියවෙති. මරණයට බිය වෙති. තමා උපමාවට ගෙන කිසිදු සතෙකු නොමරන්න. අන්‍යයන් ලවා නොමරන්න යනුවෙන් දක්වා ඇත. මෙය මානව සමාජයේ ඇති ගැටුම් නිරාකරණය කරගැනීමට ඇති ප්‍රබල සිද්ධාන්තයකි.

මෙලොව ගැටුම් වලින් පිරී ඇත. මෙම ගැටුම් නිරාකරණය කර ගැනීමට කුමක් කළ යුතුදැයි දිනක් දේවතාවෙක් බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් විමසා සිටියි.

අන්තො ජටා බහි ජටා - ජටාය ජටිතා පජා

තං තං ගෝතම පුච්ඡාම - කො ඉමං විජටයෙ ජටන්ති.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙලොව අවුල් ය. පිටතත් අවුල් ය. සත්ව ප්‍රජාව මේ අවුලෙන් අවුලට පත්ව ඇත. එබැවින් මෙයට පිළිතුරු දෙන්නැයි ඉල්ලා සිටි. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ.

සීලෙ පතිට්ඨාය නරො සපඤ්ඤො - චිත්තං පඤ්ඤඤ්ච භාවයං

ආතාපි නිපකො භික්ඛු - සො ඉමං විජටයෙ ජටං (සංයුත්ත නිකාය දේවතා සංයුත්ත ජටා සූත්‍රය)

යනුවෙන් ප්‍රඥා සම්පන්න වූ මිනිසා ශීලයක පිහිටා සිතත් අවබෝධයත් වර්ධනය කොට දැඩි වීර්යයෙන් කටයුතු කිරීමෙන් සියළු ගැටුම් නිරාකරණය කරගත හැකි බව බුදුරජාණන් වහන්සේගේ නිගමනය විය.

සමාජයේ ඕනෑම ගැටුමක් නිරාකරණය කරගැනීමට යොදාගත හැකි තවත් මාර්ගයකි, සාකච්ඡාව හා මන්ත්‍රණය ඕනෑම ගැටුමක් යුද්ධයෙන් විසඳිය නොහැකිය. එමගින් ධනය දේපල මිනිසුන් ලක්ෂ ගණනකගේ ජීවිත විනාශ වේ. ලක්ෂ ගණනක් අංගවිකල වේ. එමගින් එම අයගේ අඹුදරුවන් අනාථ වේ. මේ අනුව බලන කල ගැටුම් නිරාකරණයට යුද්ධය සාධාරණ නියම පිළියම නොවේ. එයට ක්‍රමානුකූල ප්‍රතිපත්ති මාලාවකින් යුක්තව ක්‍රියා කිරීමෙන් ගැටුම් නිරාකරණය කරගත හැකි ය.

ආගමික ගැටුම් ඇතිවීමට ප්‍රධාන හේතුව වී ඇත්තේ තම ආගම පමණක් උසස් කොට අනෙකුත් ආගම් පහත් කොටස සැලකීම මත ය. අධිරජ ධර්මාශෝක රජු බුදුදහමට අනුව පෙන්වා දී ඇත්තේ අන්‍ය ආගම් වලට ගරු නොකරන පුද්ගලයා තම ආගමට ද ගරු නොකරන බවයි යනුවෙනි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ද අන්‍ය ආගමික ශාස්තෲන් වෙසෙන ආගමික ස්ථානවලට ගොස් සුහදව කතාබස් කොට ඔවුන් සමග සුහදව ක්‍රියා කොට ඇත. එම ආගම්වලට ද ගරු කොට ඇත. මෙම ක්‍රමය අනුගමනය කිරීමෙන් ආගමික ගැටුම් නිරාකරණය කළ හැකි ය. බුදු බුදුදහමේ පෙන්වාදෙන ආකාරයට ප්‍රචණ්ඩත්වයට පිළිතුරු වශයෙන් ප්‍රචණ්ඩත්වය පිළියම නොවන බව පෙන්වාදී ඇත. එයට ඇති එකම පිළියම අවිහිංසාව, කරුණාව හා මෛත්‍රිය වැනි සංකල්ප බව පෙන්වා දී ඇත.

නහි වේරේන වේරාණි - සම්මන්තීධ කුදාචනං

අවෙරේණ ච සම්මන්ති - එස ධම්මො සනන්තනො (ඛු.නි. ධම්මපද පාළි. යමක වග්ග. 5 ගාථාව)

යනුවෙන් ධම්මපදයේ එන ඉහත ගාථාවෙන් ප්‍රකට වේ. මෙම ගාථාවට සම්බන්ධ කාලයක්ඛිණි කතා පුවතින් වෛරයෙන් වෛරය නො සන්සිඳෙන බව මනාව පෙන්වා දී ඇති අතර වෛරය අවෛරයෙන් සන්සිඳෙන බව මනාව පෙන්වා දී ඇත. බුදුදහමේ ගැටුම් නිරාකරණය කර ගැනීමට පෙන්වා දී ඇති ප්‍රබල ඉගැන්වීමක් ලෙස මෛත්‍රීය පෙන්වා දී ඇත. මෙය කොටස් තුනකි. **මෛත්‍රී සහගත මනෝකර්ම මෛත්‍රී සහගත වචී කර්ම මෛත්‍රී සහගත කාය කර්ම** යනුවෙනි. මෛත්‍රි සහගත මනෝකර්ම යනු සමාජයේ සියලු දෙනාට ම මෛත්‍රිය කරුණාව පැතිරවීමයි. වෛරය

වෙනුවට මෛත්‍රියත්, ක්‍රෝධය වෙනුවට අක්‍රෝධයත්, ද්වේශය වෙනුවට අද්වේශයත් පතුරුවාලිය යුතු ය.

මෛත්‍රීසහගත වචී කර්මය යනු සමාජයේ වෙත බොරු කීම, කේළාම් කීම, පරුෂ වචන කීම, සම්ඵප්‍රලාප කීම, ආදී අසමගිය වර්ධනය වීමට ප්‍රධාන ම හේතුව වේ. මෙම ගැටුම්වලට හේතුවන නරක වචී කර්මයෙන් ඈත්ව මෛත්‍රී සහගත වචී කර්ම සමාජයට දායාද කිරීමෙන් ගැටුම් නිරාකරණය කරගත හැකි ය. මෛත්‍රී සහගත කාය කර්මය යනු කයෙන් සිදුවන වැරදි නොකිරීමයි. ඒ අනුව ප්‍රාණඝාතය නොකිරීම, සොරකම් නොකිරීම, කාමය වරදවා හැසිරීමෙන් වැළකීම ආදිය මඟින් සමාජයේ උද්ගත වන ගැටුම් නිරාකරණය කළ හැකි ය. මෛත්‍රී සංකල්පය සාර්ථක ලෙස ගැටුම් නිරාකරණය කරගැනීමට යොදාගත හැකි ය.

බුදුදහම තුළ ගැටුම් නිරාකරණය කර ගැනීම පිළිබඳ බෞද්ධ ආකල්පය විමසා බැලීමේදී සංයුත්ත නිකායේ සත්ත සංයුත්තය අතිශයින්ම අදාළ කරගත හැකි ය. එම සූත්‍රයට අනුව සුරයන් හා අසුරයන් අතර යුද්ධයක් ඇතිවිය. අසුරයන්ගේ නායකයා ලෙස වේපචිත්ති අසුරයා ද සුරයන්ගේ නායකයා ලෙස ශක්‍රයා ද කටයුතු කර ඇත. එම යුද්ධයෙන් ශක්‍රයා ජයගත් අතර පරාජයට පත් වූ වේපචිත්ති අසුරයාව රැගෙන එයි. එහිදී වේපචිත්ති අසුරයා ශක්‍රයාට දෝෂාරෝපණය කරයි. මෙම අවස්ථාවේදී මාතලි සහ ශක්‍රයා අතර සංවාදයක් ඇති වේ.

මාතලි :- වේපචිත්ති අසුරයා පරුෂ වචනයෙන් බණිද්දි ඒවා ඉවසා සිටින්නේ බයට ද? එසේත් නැතිනම් දුර්වලකමට ද?

ශක්‍රයා :- සතුරෙක් බොහෝ කෝපයෙන් සිටින විට සිහිය ඇති අය ඉවසිය යුතුය. එපරිදිම යොදා ගන්නා ක්‍රමය වන්නේ උපශාන්ත වීමයි.

මාතලි :- ඔබවහන්සේ ඉවසීම පිළිබඳ මට ප්‍රශ්න ඇතිවේ. පලා යන කෙනෙකු යටත් කරගෙන යන ගවයින් රංචුවක් මෙන් මෝඩයෝ බොහෝ සෙයින් ඉවසන අය යට කරගෙන යයි.

ශක්‍රයා :- අනික් අයගේ සිතුවිලි වලින් මට එලක් නැත. ධර්මයට අනුව සමාව දීමට වඩා උතුම් දෙයක් නැත. දුර්වල අයට සමාව දීම උසස් ලෙස මම සලකමි. යුද්ධය නියමාකාරයෙන් ජයගත්තා වන්නේ කෝප වන්නා කෙරෙහි නො කිපීමෙන් සමාව දෙන්නා මෝඩයෙකු ලෙස සිතන්නේ ධර්මය නො දන්නා අයයි.

මේ අනුව දහමේ එන ගැටුම් සමථකරණ න්‍යායයන් පැහැදිළි වේ. පාලකයා සතු යුතුකම් ගණනාවක් පිළිබඳ දී.නි. චක්කවත්තිසිහනාද සූත්‍රයේ දී පෙන්වා දී ඇත. එමගින් පාලක, පාලිත දෙපක්ෂය අතර ඇති ගැටුම් මනා ලෙස පාලනය කර ගත හැකි ය. චක්කවත්තිසිහනාද සූත්‍රයට අනුව දස සක්විති වත් මගින් සමාජයේ ඇතිවන ගැටුම් නිරාකරණය කර ගැනීමට උපකාරී වේ.

1. ධර්මය ඇසුරු කොටගෙන තම අඹු දරුවන් දැහැමින් පෝෂණය කිරීම.
2. ධර්මය ඇසුරු කොටගෙන ක්‍ෂත්‍රීයයන් කෙරෙහි ධාර්මිකව රක්ෂාවරණය සැපයීම.
3. ධර්මය ඇසුරු කොටගෙන බමුණු ගෘහපතියන්ට ධාර්මිකව රක්ෂාවරණය සැපයීම.
4. ධර්මය ඇසුරු කොටගෙන නියම්ගම් වැසි දනව් වැසි ජනයා කෙරෙහි ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණය සැපයීම.
5. ධර්මය ඇසුරු කොටගෙන මහණන් කෙරෙහි ද බමුණන් කෙරෙහි ද ධාර්මික රක්ෂාවරණය සැපයීම.
6. ධර්මය ඇසුරු කොටගෙන මී, මෘග, පක්ෂීන් කෙරෙහි ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණ සැපයීම.
7. රටේ අධර්ම ක්‍රියා නොවන ලෙසට කටයුතු කිරීම.
8. රටේ යමෙකුට නැත්තාහු ද ඔවුනට ධනය ලබා දීම.

මෙම කරුණු ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් සමාජයේ උත්ගතවන ගැටුම් මනා ලෙස සමනය කර ගත හැකි ය. පාලකයා, පාලිත පක්ෂය කෙරෙහි දරුණු නොවී ජනතාවාදී නායකයෙකු විය යුතු ය. ජනතාවගේ ප්‍රශ්න විමසා බලා කටයුතු කළයුතු ය. එමඟින් ගැටුම් සමථය කර ගත හැකි වේ. ගන්ධතින්දු ජාතකය තුළින් පෙනීයන්නේ පාලකයා ධාර්මික වුව ද පාලකයා සමග ඉන්න නිලධාරීන් අතින් ජනතාවට වන අධාර්මික ක්‍රියා නිසා පාලකයා පිළිබඳව ජනතාවගේ අප්‍රසාදයට ලක් වීමයි. ඒ මගින් රටේ විවිධ ගැටුම් ඇතිවීමට හේතු වේ. එම නිසා පාලකයා මෙන්ම රාජ්‍ය නිලධාරීන් ද ධාර්මික විය යුතුය. ජනතාව කෙරෙහි ජනතා හිතවාදී නිලධාරීන් විය යුතු ය. එමගින් ජනයාගේ අප්‍රසාදය නොව ප්‍රසාදය ඇති වීමටත් ගැටුම් නිරාකරණය කර ගැනීමටත් හේතු වේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සමාජයේ ගැටුම් වලින් විරහිතව ගලාගෙන යෑම සඳහා යුතුකම් වගකීම් අඩංගු වන දී.නි සිඟාලෝවාද සූත්‍රය දේශනා කොට ඇත. මෙම සූත්‍රය පුරාවට පෙන්වා දී ඇත්තේ සමාජයේ ජීවත්වන පුද්ගලයන් අතින් ඉටුවිය යුතු යුතුකම් හා වගකීම් සමූහයකි. එමඟින් ගැටුම් වලින් තොර සමාජයක් උදා කර ගත හැකි ය. එකිනෙකා හා තත් සබඳතා පවත්වාගෙන යෑම සඳහා ඉටුවිය යුතු යුතුකම් හා වගකීම් ද සිඟාල සූත්‍රය තුළ දක්වා ඇත.

දෙමාපියන්ගෙන් දූ දරුවන්ට

1 පවින් වැළැක්වීම. 2 යහපතෙහි යෙදවීම. 3 ශිල්ප ඉගැන්වීම.

4 සුදුසු කල ආවාහ විවාහ කර දීම. 5 දායාද පවරා දීම.

දරුවන්ගෙන් දෙමාපියන්ට

1 වයස්ගත දෙමාපියන් පෝෂණය කිරීම. 2. දෙමාපියන්ගේ කටයුතු ඉටු කිරීම.

3 කුළ පරම්පරාව ආරක්ෂා කිරීම 4. පවරා දුන් දායාද සංරක්ෂණය කිරීම.

5 දෙමව්පියන් මිය ගිය පසු පින් අනුමෝදන් කිරීම

මීට අමතරව ආචාර්යවරයාගෙන් ශිෂ්‍යයාට, ශිෂ්‍යයාගෙන් ආචාර්යවරයාට, ස්වාමියාගෙන් භාර්යාවට, භාර්යාවගෙන් ස්වාමියාට කුලපුත්‍රයාගෙන් මිතුරාට, මිතුරාගෙන් කුලපුත්‍රයාට ස්වාමියාගෙන් සේවකයාට, සේවකයාගෙන් ස්වාමියාට පැවිද්දාගෙන් ගිහියාට, ගිහියාගෙන් පැවිද්දාට යනුවෙන් බුදු හිමි සිගාලෝවාද සූත්‍රය පුරාවටම ඒ ඒ කණ්ඩායම් අතින් විය යුතු යුතුකම් හා වගකීම් මනාව පෙන්වා දී ඇත. එම යුතුකම් හා වගකීම් ඉටු වන තැන කිසිම ගැටුමක් ඇති නොවන වග දේශනා කොට ඇත. එමගින් සමාජය ගැටුම්වලින් විරහිතව ඉදිරියට යාමට හැකි ය.

සමාලෝචනය

මේ අනුව විමසා බැලීමේ දී බෞද්ධ දර්ශනය තුළ ගැටුම් සමථය කරගැනීමට අවශ්‍ය ක්‍රම විධි රාශියක් ත්‍රිපිටක සාහිත්‍ය තුළ දක්නට ලැබේ. අන්‍ය ආගම් හා දාර්ශනික මතවාද සමඟ ඉතාමත් සමගිව ක්‍රියා කොට ඇත. එසේ ම බුදුහිමි අන්‍ය තීර්තකයන් සිටින ආරාමවලට ද වැඩම කොට ඇත. බුදුහිමි පරාජය කිරීමට පැමිණි නිගණ්ඨනාථපුත්තගේ දායක වූ උපාලි ගෘහපතියා අවසානයේ බුදුහිමිට පැහැදී තුනුරුවන් සරණ ගොස් බුදුහිමිගේ දායකයෙකු ලෙස පිළිගන්නා ලෙස කීවද බුදුහිමි ප්‍රකාශ කොට ඇත්තේ පෙර පරිදිම නිගණ්ඨනාථයන්ට දුන් දානය නො වළකන ලෙස ය. මෙ මඟින් පෙනී යන්නේ බුදුදහම තුළ ගැටුම් නිරාකරණය කර ගැනීමට අවශ්‍ය මාර්ගෝපදේශ පෙන්වා දී ඇති ආකාරය යි. එම මාර්ග භාවිතා කිරීම මගින් වර්තමාන සමාජයේ ඇති ඕනෑම ගැටළුවක් විසඳා ගැනීමට උපකාරී කරගත හැකි බව පැහැදිලි වේ.

පරිශීලනය කරන ලද ග්‍රන්ථ

- ඉන්දරතන හිමි, සුනීතරතන හිමි, ආර්, ආරියවංශ හිමි කේ, (සංස්) 2016 බෞද්ධ අධ්‍යයනය, රොටුඹ ශ්‍රී ආනන්ද නාහිමි අනුස්මරණ ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය, *ගැටුම් සමතකරණයට බෞද්ධ ප්‍රවේශයක්,* බෙංගමුවේ ශ්‍රී අරියවංශ පිරිවෙන.
- ධම්මරතන හිමි, ඉලුක්කේවල, සුසීම හිමි, පල්ලෙගෙදර (සංස්) 2018, *බුදු දහම සහ සමාජය,* දහම් සරසවි ප්‍රකාශන, ශ්‍රී ලංකා බෞද්ධ හා පාලි විශ්වවිද්‍යාලය සහ බෞද්ධ කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ.
- ධම්මානන්ද හිමි, කිරින්දේ 2004, *මිනිස් ජීවිතය සහ ගැටළු,* බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය, දෙහිවල.
- පාලිත හිමි, මහරඹෑවැවේ 2010, *ගැටුම් නිරාකරණය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ එළඹුම් සහ නූතන එළඹුම්,* ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ.

Participant Article

ආපදා, හදිසි තත්ත්ව, අර්බුද සහ ගැටුම්වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීමේදී ආගමික නායකත්වයේ වැදගත්කම

පූජ්‍ය කිරල්දෙණියේ සුධම්මානන්ද හිමි[1].
[1]ප්‍රථම වසර, බෞද්ධ දර්ශනය අධ්‍යනාංශය, ශ්‍රී ලංකා බෞද්ධ හා පාලි විශ්වවිද්‍යාලය
සංවාද : sajithharshana94@gmail.com

සාර සංක්ෂේපය

සමාජයක් යනු පුද්ගල සමූහයක එකතුවකි. හැම දෙනාටම ජීවත්වීම සඳහා සමාජයක් අත්‍යාවශ්‍යය. ආගම යනු පුද්ගල චින්තන ස්වාධිපත්‍යයයි. එම නිසාම ප්‍රජාවක් තුළ බහු ආගම් , බහු ඇදහිලි , බහු විශ්වාස නිර්මාණය වී ඇති අතර ඒ ඒ ආගම් ප්‍රධාන ලෙස හසුරුවන්නන් ආගමික නායකන් වෙති. ආගමික නායකයන් ඒ ඒ ප්‍රජාවන්තුල නායකත්වය සපයන අතර මෙකී නායකත්වය ආපදා අවස්ථාවලදී වඩාත් කැපී පෙනේ. විශේෂයෙන්ම මිශ්‍ර සමාජයන් තුළ ආගමික ආපදා කළමනාකරණය අරමුණු කරගෙන විවිධ ආගමික නායකයන් සංවිධානගතවීම වැදගත්වේ. මන්දයත්, ආපදා මෙන්ම ගැටුම් කළමනාකරණය සඳහාද අවශ්‍ය වන නායකත්ව ලක්ෂණ ආගමික නායකයන් තුළ පවතින හෙයිනි.

ප්‍රමුඛ පද : ආපදා, හදිසි තත්ත්ව, අර්බුද, ගැටුම්, ආගමික නායකත්වය.

සමාජයක් යනු පුද්ගල සමූහයක එකතුවකි. හැම දෙනාටම ජීවත්වීම සඳහා සමාජයක් අත්‍යාවශ්‍යය. සමාජයක් අවශ්‍ය නොවන බව පවසන්නා එක්කෝ දෙවියෙකු විය යුතුය. නැතිනම් තිරිසනකු විය යුතු යැයි ප්‍රසිද්ධ දාර්ශනිකයෙකු වන ඇරිස්ටෝටල් පඬිවරයා සඳහන් කරයි. සමාජ සංස්ථාවක රාමුවී සිටින අප සියලු දෙනාම ප්‍රජාව වන අතර ප්‍රජාවක් තුළ විවිධ අර්බුද, ආපදා හදිසි තත්ව, ගැටුම් ආදිය නිර්මාණය විය හැකිය. ආගම යනු පුද්ගල චින්තන ස්වාධිපත්‍යයයි. එම නිසාම ප්‍රජාවක් තුළ බහු ආගම් , බහු ඇදහිලි , බහු විශ්වාස නිර්මාණය වී ඇති අතර ඒ ඒ ආගම් ප්‍රධාන ලෙස හසුරුවන්නන් ආගමික නායකයන් වෙති. මේ තුළින් එකී ආගමික නායකයන් විවිධ සමාජ අර්බුද හමුවේ ප්‍රතිචාර දැක්විය යුතු ආකාරය සාකච්ඡා කිරීමට බලාපොරොත්තු වෙමු.

පාරිසරික සාධක මුල්කරගෙන එනම්, ගංවතුර, නායයෑම්, මුහුද ගොඩගැලීම්, කුණාටු, නියං ආදි බොහෝ හේතු සාධක හමුවේ ආපදා හදිසි තත්ව නිර්මාණය වේ. එමෙන්ම විවිධ පුද්ගල ක්‍රියාකාරකම් සමාජගත කරන පුද්ගල කණ්ඩායම් නිර්මාණය වීම තුළින් ද එනම් මත්ද්‍රව්‍ය, දුම් වැටි භාවිත කරන්නන් සමාජගත වීම නිසාමත් අර්බුදකාරී තත්ව නිර්මාණය වේ. මේ සියල්ලටම අමතරව බහු ආගමික හා සංස්කෘතික ලක්ෂණයන් එකට මිශ්‍ර වූ පිරිස් එකම භූමි ප්‍රදේශයක ජීවත්වීමට උත්සහ ගැනීම තුළ ද විවිධ ගැටුම් මෙන්ම සමාජ අර්බුධ නිර්මාණය වේ. උක්ත

අර්බුධ හමුවේ ක්‍රියාශීලි නැගීසිටීමක් හා ප්‍රජා සංවිධාන වැඩ රාමුවක් ඒ ඒ අර්බුද කලාපයන්ට අවශ්‍ය වන අතර එය යම් පුද්ගල නායකයෙකු වටා ගොඩනැගිය යුතුය. ඒ සඳහා වඩාත්ම උචිත වන්නේ ආගමික නායකයන්ය. එයට ප්‍රධානම හේතු සාධකය වන්නේ ආගමික නායකයන්ට ආවේනික නායකත්ව පෞරුෂය තුළින් ඔවුන්ට ප්‍රතිචාර දක්වීමේ හැකියාව තිබීමය.

බෞද්ධ ආගමික සමායක් තුළදී විහාරස්ථානයක නායක හිමියන්ට ප්‍රජා නායකයෙකු ලෙස කටයුතු කල හැකිය. ක්‍රිස්තියානි මුස්ලිම් වැනි ආගමික සමාජයක පවතින අර්බුද වෙනුවෙන් පෙනී සිටීමට පූජකතුමාට හැකියාව පවතී. මීට අමතරව මිශ්‍ර සමාජයක යම් ආපදාවක් සඳහා කටයුතු කිරීමේදී එය සාර්ථක කර ගැනීමට නම් ආගමික නායකයන්ගේ එකතුවක් හෝ විශේෂ සමුළුවක් හෝ සංවිධානයක් තිබිය යුතුය. ඔවුන් එකට එකතු වී අර්බුද හා ගැටුම්වල පිළිතුරු ලබාදීම කල යුතුය. ඒ සඳහා ආගමික නායකයා ක්‍රියාශීලි හුදු ආකල්ප රාමුවෙන් වෙනස් ක්ෂණික තීන්දු තීරණ ගන්නා නොබියව කටයුතු කරනා ප්‍රිය මනාප අයෙකු විය යුතුය. අවශ්‍ය තැනට අවශ්‍ය පිළියම යෙදිය යුතු අතර එහි අතුරු ඵල පිළිබඳවද දැනුවත් විය යුතුය.

බෞද්ධ දර්ශනය තුළ ද 'අපදාසු භවිස්සති' යනුවෙන් ආපදා සඳහා පෙර සූදානම දක්වා තිබේ. විශාලා මහනුවර තුන්බිය (රෝග, දුර්භික්ෂ, අමනුෂ්‍ය) ඇති වූ අවස්ථාවේ බුදුරදුන් ආනන්ද හිමියන් සමඟ රතන සූත්‍ර දේශනාව සිදුකරමින් කටයුතු කරනු ලැබූවේදී නියම ප්‍රජා නායකයෙකු වශයෙනි. ප්‍රජා නායකයා විටෙක ප්‍රජා සේවකයෙකු බවටද පත්වන බව මෙමගින් උද්දීපනය කෙරෙයි. නායකත්වය සමඟ අදාළ වන ප්‍රධාන වචන හතරක් (04) සඳහන් වේ. ඒවා නම්

01. අනුගාමිකයන් (Followers)
02. පරමාර්ථය (Goal)
03. සූදානම (Willingness)
04. අවස්ථාව (Situation) යනුවෙනි.

එම නිසා නායකත්වය යනු අනුගාමිකයින්, පරමාර්ථ, සූදානම සහ අවස්ථාව හි ශ්‍රිතයක් ලෙස දැක්විය හැක. මේ අනුව සාර්ථක ප්‍රජානායකයෙකු සතුව ඉහත ගුණාංග සියල්ල තිබිය යුතුය. ඉහත දක්වූ කරුණු ආපදාවෙන් පසුව ක්‍රියාත්මක කළ හැකි ඒවා වන අතර ප්‍රධාන ලෙසම ආගමික නායකයන්ට ආපදාවට, සමාජ ගැටළුවට පෙර ප්‍රජාව දැනුවත් කර සූදානම් කරවීම පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබාදිය හැකිය. ඒ සඳහා දහම් පාසල්, දායක සභා, කුළඟන සමිති හා ආගමික ස්ථාන හා සම්බන්ධ නොයෙක් සංවිධාන දැනුවත් කරවීම සිදුකළ හැකිය. සමාජ සංවිධානයන්හි බලතල ආගමික නායකයන් සතුවීම නිසාම පෙර සූදානම කෙරෙහි සමාජය දැනුවත් කිරීම ඉතා සාර්ථකව කල හැකිය. ඉහත මෙතෙක් උද්දීපනය කළ සමස්තයම ආපදා හදිසි තත්ව අර්බුද හා ගැටුම්වලට ප්‍රතිචාර දක්වීමෙහිලා ආගමික නායකත්වය සතු වගකීම් වශයෙන් තහවුරු කල හැකිය.

පරිශීලනය කරන ලද ග්‍රන්ථ

- Hersey, P 1985, The situational leader, Warner Books, New York, ISBN 978-0446513425

Participant Article

ආපදා - නොදුටු පැතිකඩ

බී. කේ. එස්. රුවන්වැල්ල[1]
[1]බ්‍රහ්මකුමාරි රාජයෝග මධ්‍යස්ථානය, දෙහිවල.
සංවාද : ruwan12940@gmail.com

සාර සංක්ෂේපය

මිනිසුන්ගේ ක්‍රියාකාරිත්වය නිසා මෙම විශ්වයේ නොයෙකුත් ආපදා සහ පරිසර දූෂණය වැඩි වි ඇත. ඉහත සඳහන් සියලු ආපදා සහ දූෂණයන්ට මූලික හේතුව වන්නේ නූතන මානවයාගේ මනස දූෂණය වීමයි. මානවයාගේ මෙම සිතුවලි තුලින් පළමුව තමාටත් දෙවනුව වටපිටාවටත් තෙවනුව මුළුමහත් විශ්වයටත් බලපෑමක් ඇතිකරවයි. එහි ඵල වශයෙන් ආපදාවනට මුහුණපෑමට සිදුව ඇත. මුළු ලෝකයම වෙනස් කිරිමට නම් මා මාගේ නියම ස්වයං අවබෝධයට පත් විය යුතුයි. ස්වයං අවබෝධය තුළින් යහපත් සිතුවිලි ජනිත කර ගැනීම ආපදා අවම කර ගැනීමට ඇති මාර්ගයයි.

***ප්‍රමුඛ පද* : ආපදා , පරිසර දූෂණය , මනස දූෂණය , ස්වයං අවබෝධය , යහපත් සිතුවිලි**

මිනිසුන්ගේ ක්‍රියාකාරිත්වය නිසා මෙම විශ්වයේ නොයෙකුත් ආපදා වැඩි වි ඇත. ස්වභාවික විපත්, ව්‍යසන ආදිය ශීඝ්‍රයෙන් වැඩිවී ඇත. මෙම සියලු ආපදා කලමණාකරණය කිරිමට නොහැකි තරමට ඉහළ ගොස් ඇත. එවන් අවධියක ආධ්‍යාත්මය පුහුණු කරන්නන් වශයෙන් අපගේ කාර්යභාරය විය යුත්තේ නිවැරදි මඟ පෙන්වාදීමයි. සියළු ආපදා මිනිස් වර්ගයාගේ ක්‍රියාකාරකම්වලට වක්‍රව මෙන්ම ඍජුව බලපෑමක් මේ විශ්වයට ඇති කරවයි. එමගින් මුළු මහත් මානව සත්ව වර්ගයාගේ පැවැත්මට බලපෑමක් ඇති කරවයි. මෙම මානව ක්‍රියාකාරකම් නිසා ජලය දූෂණය, වායු දූෂණය, පරිසර දූෂණය ඉහළ ගොස් ඇත. එමඟින් පානීය ජලය පවා නොමැති තත්ත්වයකට පත් වී ඇත. පරිසර දූෂණය තුළින් නොයෙකුත් ආකාරයේ ලෙඩ රෝග වැඩිවී ඇත. ඇතැම් රටවල පරිසර දූෂණය නිසා ඇතැම් නගරවල ජීවත් විය නොහැකි තත්ත්වයන්ට පත් වි ඇත.

ඉහත සඳහන් සියළු දූෂණයන්ට මූලික හේතුව වන්නේ නූතන මානවයාගේ මනස දූෂණය වීමයි. අද කාසිවලට යටවුණු සමාජයේ මානවයින් දිවා රෑ දෙකෙහි මේ පසු පස හඹා යයි. මෙවන් සමාජයක අද මිනිසුන් දුවන්නේ අසිහියෙනි. සියළු ආකාරයේ සිතුවිලි, වචන, ක්‍රියා හා ආකල්ප දූෂ්‍ය වි ඇත. අප ඊර්ෂ්‍යාව, ක්‍රෝධය, වෛරය, අහංකාරය සහ මමායනය මෙන්ම

පස්පව් වලින්ද පිරි ඇත. මානවයාගේ මෙම සිතුවලි තුළින් පළමුව තමාටත් දෙවනුව වටපිටාවටත් තෙවනුව මුළුමහත් විශ්වයටත් බලපෑමක් ඇතිකරවයි. එහි කම්පන මෙම විශ්වයට මුදා හරියි. විශ්වයෙන් අපට මේවා ප්‍රතිකම්පන ඇති කරවයි. එහි ඵල වශයෙන් ආපදාවනට මුහුණ පෑමට සිදුව ඇත. එහි බලපෑම අදෘෂ්‍යමාන වුවත් මුල් දසක හා සැසඳීමේදි මෙහි බලපෑමක් ඇති බව කිව හැකිය. මෙය මුළු මහත් මානවයාගේ ගමනට බාධා ඇති කරවයි. මෙම විශ්වයේ ජීවත් වන සියලුම ගහකොල හා සතා සිව්පාවන්, මනුෂ්‍යයින් ඇතුළු සියල්ලන්ගේ පැවැත්මට අවශ්‍ය සියලු ස්වාභාවික සම්පත් කිසිදු බලාපොරාත්තුවකින් තොර ලබා දෙයි. අද අසිහියෙන් ජීවත් වන මිනිසා ඊර්ෂ්‍යාව, ක්‍රෝධය, වෛරය, අහංකාරය හා තරහ මෙම විශ්වයට වපුරවයි. එහි බලපෑම ඍජුව මෙන්ම වක්‍රව මානව පැවැත්මට අහිත කර ලෙස බලපෑමක් ඇති කරවයි. එනම් දැන් අපි අසිහියෙන් නැගිට සිහියෙන් ජීවත් විය යුතු කාලයට හනික පා තැබිය යුතුයි.

එක් කතාවක එක් සිංහ ධේනුවකට කුඩා සිංහ පැටියකු සිටියා. එම සිංහ ධේනුව අකාලයේ මිය ගියා, එම සිංහ පැටවාට එළු ගාලක ජීවත් වෙන්න සිදුවුවා. එම පැටවා එළුවන් සේ ජීවත් වුවා. දිනක් එළු දඩයමට ආ සිංහයෙක් මේ සිංහ පැටවා දුටුවා ඔබ කොහේද මෙහි ඇසුවා ? සිංහ පැටවා බෑ හෑ කියා එළු හඩ වැයුවා. මම එළුවා මම සිංහයා නොවෙයි කීවා. එවිට සිංහයා ජලාශයක් ළගට ඇරන් ගොස් ඔහු කවුද කියා ජලාශය දිහා බලන්න කීවා. එවිටයි ඔහු සිංහනාදය කළේ. යථා අවබෝධය මතු විය.

ඒ වගේ තමයි අපිත් අපි තවම අපගේ නියම සිංහයනාදය නගන්න දන්නේ නැහැ. එය දැනගත් කළ අපිත් සිංහනාද කරවයි. මොකක්ද අපගේ නියම සිංහනාදය. මම ඇඟ නොවෙයි, නියම මම මගේ ජීව ශක්තියයි. මම ශරිරයක් යැයි සිතා මා දුර්ගුණයන්ගේ ප්‍රකම්පන ඇති කරවයි. මගේ යථා ස්වභායේ ඇත්තේ සාමයයි, නියම මම සතුටුයි. නියම මම බලයයි, නියම මම පාරිශුද්ධයි. මගේ සිංහනාදය වන්නේ මම ජීව අවධානයට පත් විය යුතුයි. එහි ඇත්තේ මාගේ නියම ස්වභාවයයි. මම මාගේ නළල මධ්‍යයේ බබලන කුඩා ආලෝක තරුවකි. නියම මම වාහනය නැමැති ශරීරය පදවන රියදුරා මම වෙමි. මම මෙහි පාලකයා වෙමි. මෙතෙක් කල් ඔබව පාලනය කළේ ඔබගේ පංච ඉන්ද්‍රියන්ය. එම පාලනයට මම තිත තැබිය යුතුය. මම ජීව අවධානයට පත් විය යුතුයි. එනම් මුලු ලෝකයම වෙනස් කිරිමට නම් මා මාගේ නියම ස්වයං අවබෝධයට පත් විය යුතුයි. එය සියලු ආපදාවන්ට තිත තැබිය හැක. මෙයයි මා දකින සත්‍යය. භක්ති මාර්ගයේ මිනිසුන් දෙවියන් සෑම තැනම සිටිනා බව කියයි. නමුත් දෙවියන් නොවෙයි සෑම තැනම සිටිනුයේ අප තුළ ඇති පාප පහයි.

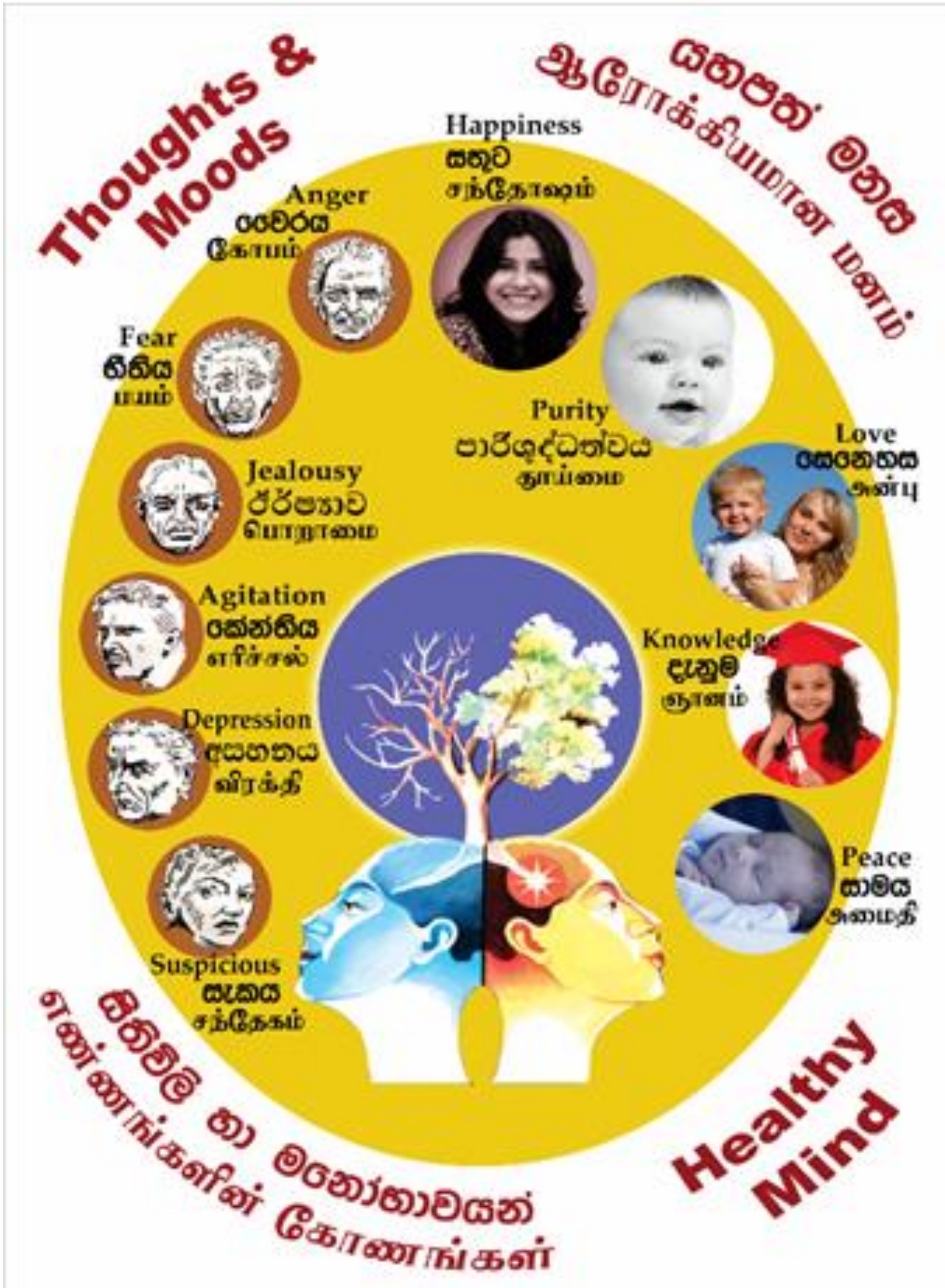
Thoughts & Moods
යහපත් මනස
ආරෝක්කියමාන මනම්
Happiness
සතුට
சந்தோஷம்
Anger
වෛරය
கோபம்
Fear
භීතිය
பயம்
Purity
පාරිශුද්ධත්වය
தூய்மை
Love
සෙනෙහස
அன்பு
Jealousy
ඊර්ෂ්‍යාව
பொறாமை
Agitation
කේන්තිය
எரிச்சல்
Knowledge
දැනුම
ஞானம்
Depression
අසහනය
விரக்தி
Peace
සාමය
அமைதி
Suspicious
සැකය
சந்தேகம்
සිතුවිලි හා මනෝභාවයන්
எண்ணங்களின் கோணங்கள்
Healthy Mind

පරිශීලනය කරන ලද ග්‍රන්ථ

- එකමුතුව සෙනෙහස බෙදා ගැනීම. සෙනෙහස තමන්ට, පවුලේ අයට, ජාතියට. ශ්‍රී ලංකාවේ බ්‍රහ්ම කුමාරි රාජයෝග මධ්‍යස්ථානයේ සාම ව්‍යාපෘතිය.
- www.https://brahmakumaris.lk/en/

Participant Article

ආපදා කළමනාකරණයෙහිලා සිගාලෝවාද සූත්‍රයෙහි අදාළත්වය

පූජ්‍ය හබරත්තවල සුබෝධි හිමි[1]
[1]ප්‍රථම වසර, බෞද්ධ දර්ශනය අධ්‍යනාංශය, ශ්‍රී ලංකා බෞද්ධ හා පාලි විශ්වවිද්‍යාලය
සංවාද : ranumindi@gmail.com

සාර සංක්ෂේපය

මිනිසා සිය පැවැත්ම තහවුරු කොට ගන්නේ ස්වභාවික පරිසරය සමග ගැටීමෙන් එය ජයග්‍රහණය කිරීමෙනි. නමුත් මෙම ක්‍රියාවලිය පාරිසරික හිතෛෂී එකක් විය යුතුය. නමුදු අතිශය අමානුෂික වූද, අවිද්‍යාත්මක වූද මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් කරණකොට ගෙන පරිසරය විනාශ මුඛයට ගමන් කරන අතර ඒ ඇසුරින් ස්වභාවික විපත් වලට මුහුණ දීමට මිනිසාට සිදුවේ. සත්වයා මුහුණ දෙන එවැනි ස්වභාවික විපත් ආපදා ලෙස හැඳින්වේ. ආපදා තත්වයක් උද්ගතවීමට පෙර එය කළමනාකරණය කිරීමෙහිලා බුදුදහම කෙතරම් දුරට ප්‍රායෝගික වන්නේ දැයි සිගාලෝවාද සූත්‍රයෙන් උද්දීපනය කරනු ලබන කාරණා අධ්‍යයනය කිරීම මෙහි අරමුණයි. සූත්‍ර පිටකයට අයත් දීඝනිකායේ අන්තර්ගත සිගාලෝවාද සූත්‍රය ගිහි සමාජයෙහි පාරිශුද්ධත්වය හා ප්‍රගතිය උදෙසා බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශිත සූත්‍ර දේශනාවකි.

සිගාලෝවාද සූත්‍රයට අවධානය යොමු කිරීමේදී පැහැදිලි වන ප්‍රධාන කරුණක් නම් ආපදාවකට පෙර සූදානම අගය කොට ඇති බවය. එම සූත්‍රයේ සඳහන් වන ආකාරයට, **එකේන භොගෙ භුඤ්ජෙය්‍ය - ද්වීහී කම්මං පායෝජයේ - චතුත්ථඤ්ච නිධාපෙය්‍ය - ආපදාසු භවිස්සති. (සිගාලෝවාද සූත්‍රය,පි. 302.)** මෙම ගාථාවෙහි " **චතුත්ථඤ්ච** නිධාපෙය්‍ය, ආපදාසු භවිස්සති" උපයන ධනයෙන් හතරෙන් එක කොටසක් තැන්පත් ධනයක් ලෙස සුරක්ෂිත කිරීම අනුමත කරයි. එම කොටස ආපදාවකට යොදා ගන්නා ආකාරය පැහැදිලි කරනු ලබයි. නායයෑමක්, ගින්නක්, සුළිසුලඟක්, කුණාටුවක් ආදී වශයෙන් පුද්ගලයා ජීවිතයෙහි ආපදාවකට ලක්වන්නේද එහිදී උපයා ගත් ධනයෙන් එක් කොටසක් ආපදාවකට යොදා ගන්නා අයුරු එය කළමනාකරණය කරගන්නා ආකාරය පිළිබඳ සිගාලෝවාද සූත්‍රයෙන් කරණු ඉස්මතු කර පෙන්වා දෙනු ලබයි. කිසියම් මොහොතක ස්වභාවිකව සිදුවන නායයෑමක් හේතුවෙන් ප්‍රදේශයක් විනාශ වී යාමෙන් එම ප්‍රදේශයේ ජීවත් වන පුද්ගලයින්ගේ දේපළ වලටත්, ජීවිත වලටත් යම් ආපදාකාරී තත්වයක් ඇති වුවහොත් එයට මුහුණ දීමට පුද්ගලයා ශක්තිමත් විය යුතුව ඇත. මෙම අධ්‍යයනයේ ප්‍රධාන අරමුණ වන්නේ සිගාලෝවාද සූත්‍රය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් කිරීමත්, ආපදා

කළමනාකරණයෙහිලා දක්වා ඇති දායකත්වය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීමය. මේ පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය වන්නේ ඓතිහාසික මූලාශ්‍රය අධ්‍යයන ක්‍රමවේදයයි. මෙම අධ්‍යයනයේ අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵලය නම් සොයාගන්නා තොරතුරු ආපදා කළමනාකරණ ක්ෂේත්‍රය තුළ ප්‍රායෝගිකව යොදා ගැනීමට හැකිවීමය.

මුඛ්‍ය පද : ආපදා, සිගාලෝවාද සූත්‍රය, දීඝ නිකාය

Participant Article

ආපදා අවස්ථාවකදී ආගමික නායකයින්ගේ වගකීම කෙබඳු ද ?

පූජ්‍ය තෝරකොළයායේ පඤ්ඤසාර හිමි[1]
[1] විද්‍යාරාජ මහාපිරිවෙණ, ගල්වඩුගොඩ, ගාල්ල
සංවාද : tpagngnasara@gmail.com

සාර සංක්ෂේපය

"මිනිසාගේ යුතුකම මිනිසාට සේවය කිරීමයි." අප ජීවත්වන සමාජයේ මිනිසුන් මුහුණපාන පොදු ගැටලු රාශියක් ඇත. ඊට අමතරව ආපදා තත්ත්වයකදී ඔවුන්ට මුහුණපාන්නට සිදුවන්නේ වෙනත් ආකාරයක අවස්ථාවකටය. ආපදාවක් බොහෝවිට සිදුවන්නේ වෙනත් ආකාරයක බලපෑමක් මතය. එසේ නොවුනහොත් මිනිසා විසින්ම සිදු කරන ලද අදූරදර්ශී ක්‍රියා නිසාය. කෙසේ හෝ එවැනි අවස්ථාවක ඔවුන් අසරණය. මා අත්දැක ඇති ස්වභාවික ව්‍යසනය සුනාමි අවස්ථාවයි. එහිදී මිනිසුන් කෙතරම් අසරණ දැයි මා දුටුවෙමි. ඇත්තටම මා ඒවනවිට වයස 16 ක පසුවන කෙනෙකි. මා හට විශාල අත්දැකීම් ප්‍රමාණයක්ද නොතිබුණි. අප විහාරස්ථානයේ ද අවතැන්වූ ජනතාව සිටියෝය. ඔවුන් වෙනුවෙන් අපි දන්නා ආකාරයෙන් එදා කටයුතු කළෙමු. පසුගිය දිනවල "ආගමික නායකයන් සඳහා ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය" යනුවෙන් ආපදා අවස්ථාවකදී ආගමික නායකයන්ගේ වගකීම පිළිබඳව විශේෂ එක්දින වැඩසටහනකට සහභාගී වීමට අපට අවස්ථාව ලැබුණි. ඇත්තටම එහිදී අප ලැබූ අද්දැකීම් බොහෝය. ආපදා අවස්ථාවකදී අප කෙතරම් බුද්ධිමත් විය යුතුද? කෙතරම් මානුෂිය විය යුතුද? මෙවැනි ප්‍රශ්න කිරීම් වලට අප මනසට වෙහෙස වන්නට විය. ආගමික නායකයන් යනු පොදු පිරිසකි. ඔවුන්ට ජාති, ආගම, කුල ආදී කිසිදු බෙදීමක් නොතිබිය යුතුය. ඔවුන් සිටින්නේද පොදු ස්ථානයකය. පොදු මහජනයා අසරණ වූ විටක ඔවුන්ගේ මැදිහත්වීම අනිවාර්ය විය යුතුය. ලෝකයේ ආපදා කළමනාකරණය පිලිබඳ අත්දැකීම් ලංකාවේ ආගමික නායකයන්ටද අනිවාර්යයෙන්ම ලබා දිය යුතුය. අවසාන වශයෙන් සඳහන් කළ යුත්තේ එවැනි වැඩසටහන් මගින් අපට තව තවත් දැනුවත් කොට ආපදා අවස්ථාවකදී අපගේ මැදිහත් වීම ප්‍රගුණ කර ගැනීමට අවස්ථාව දෙන ලෙසයි.

ප්‍රමුඛ පදඃ සුනාමි, ව්‍යසන, ආපදා කළමනාකරණය, ආගමික නායකයන්, ප්‍රජා ප්‍රත්‍යස්ථිතිය

“Faith is taking the first step even when you don’t see the whole staircase”

Martin Luther King Jr.

ISBN 9786245049097